

ВСТУП

Ефективне управління депозитними операціями передбачає розширення мережі та видів депозитних рахунків, задоволення потреб клієнтів в різноманітних банківських послугах, забезпечення гарантій вкладень через систему страхування депозитів тощо. Режим функціонування депозитних рахунків у банку має відповідати потребам максимального спрощення порядку проведення депозитних операцій.

Передумовою здійснення науково обґрунтованого управління депозитними операціями комерційного банку є попередній аналіз стану, структури і використання ресурсної бази та пасивних операцій.

Депозитні операції - це операції, які відбуваються між фізичними, юридичними особами та банківськими установами. Дані операції засновані на внесок грошових коштів на певний період часу і зняття їх з необхідності і обумовлених термінів.

Депозит - грошові кошти клієнтів банку, право на розпорядження, якими оформляється у вигляді договору, цінних паперів або пластикових карт. Суб'єктами депозитних операцій є підприємства всіх форм власності або фізичні особи. Об'єктами депозитних операцій є депозити, тобто сума грошових коштів, які суб'єкт перераховує на банківські рахунки.

Актуальність теми дослідження визначається наступним. Одна з найбільш важливих завдань управління будь-яким банком - забезпечення відповідного рівня (тобто здатність банку платити за своїми зобов'язаннями), так як її недостатній рівень часто є першою ознакою наявності у банку серйозних фінансових труднощів, в такій ситуації він зазвичай починає втрачати свої депозити, що зменшує його готівкові кошти.

Крім того, до найважливіших завдань діяльності банку відносяться забезпечення достатнього рівні прибутковості і зниження рівня ризиків. Названі фактори змушують українські банки змінювати стратегію своєї поведінки: формувати портфель активів з урахуванням їх ризику,

орієнтуватися не стільки на високоприбуткові операції, скільки на що приносять постійний надійний дохід і т.д. У цих умовах управління комерційним банком перетворюється у все більш складний технологічний процес, що вимагає обліку сукупного впливу численних факторів прибутковості і ризиків, а також різних зовнішніх обмежень і при цьому спрямований на отримання гарантованого прибутку, котра виправдовує вкладення коштів акціонерів в банківський капітал.

Мета: дослідити сутність і зміст депозитних операцій українських комерційних банків і на статистичному матеріалі провести аналіз проведених операцій українських кредитних установ.

В дослідженні використані загальнонаукові методи: горизонтальний, вертикальний, порівняльний, структурний аналіз, синтез, гіпотеза, а також економіко-математичні методи.

Завдання дослідження:

- охарактеризувати економічну природу і сутність депозитних операцій сучасного комерційного банку;
- провести практичний аналіз банківських операцій українських комерційних банків;
- проаналізувати склад та структуру депозитного портфеля та депозитної діяльності банку.
- дослідити можливі перспективи вдосконалення депозитних операцій українських комерційних банків.
- розглянути поняття «депозитна операція» та класифікацію депозитних операцій; проаналізувати принципи організації депозитних операцій банку з фізичними та юридичними особами;
- розглянути загальну характеристику діяльності банку;

Об'єкт: депозитні операції комерційного банку.

Предметом дослідження є економічні відносини з приводу управління депозитними операціями банку.

Специфічною рисою депозитних операцій є активна роль клієнта банку, який самостійно визначає величину вкладу, тобто частку своїх доходів, яку він спрямовує на заощадження. Заходи впливу на економічну поведінку потенційних вкладників мають посісти важливе місце в процесі управління депозитними операціями комерційного банку. Чесність і порядність банку щодо клієнтів повинні бути нормою в будь-яких, навіть самих несприятливих для банківської діяльності, ситуаціях.

Ефективне управління депозитними операціями створює умови для оптимального ресурсного регулювання в комерційному банку. Вміле маневрування ресурсами - важливий показник професіоналізму банківського персоналу.

Також у даній дипломній роботі досліджується вплив відтоку депозитів на фінансове становище українських банків. Адже населення і юридичні особи вилучили з банківської системи значну суму коштів. Крім того, скоротилися кошти бюджету і позабюджетних фондів, які знаходилися в банківській системі, а це, в свою чергу, зумовлює негативний вплив як на розміщення банком коштів у прибуткові активи, так і на дохідність банку в цілому. Тому що існує дві причини відтоку депозитів - відбулися суттєві коливання курсу гривні та курсу долара. І оскільки забирають як гривневі депозити, так і доларові, це свідчить про зростання недовіри населення до банківської системи в цілому. Ще одна причина, яку не можна не враховувати - скорочення доходів населення. Багато хто забирає депозити просто для того, щоб жити за ці кошти.

Дане дослідження проводилось із застосуванням діалектичного підходу до вивчення особливостей формування і розвитку теорії та практики управління сучасними банками, класична і сучасна економічна теорія, роботи українських і зарубіжних вчених і фахівців у досліджуваній області, а також теорія і практика організації управління економікою, фінансовими ринками і т.д.

В процесі дослідження організації депозитних операцій були використані поєднання абстрактного й конкретного, індукція, дедукція, аналіз і синтез, групування й порівняння, конкретизація. Для обробки даних, наведених у дослідженні застосовувались: огляд, документальна перевірка, групування, структурний аналіз, узагальнення, підрахунок.

Інформаційною базою дослідження є праці вітчизняних і зарубіжних вчених з теорії, організації та методики здійснення депозитних операцій, законодавчі акти, періодичні видання.

Наукова новизна. В результаті проведеного дослідження сформульовано та обґрунтовано такі основні наукові висновки і результати, отримані особисто автором:

- виявлено особливості та визначено істотні економічні ознаки депозитних операцій банків як специфічного банківського продукту;
- сформульовані основні чинники (економічні, соціально-політичні, демографічні, фінансові та ін.), що визначають умови і особливості формування депозитної бази комерційних банків в регіоні;
- вивчені основні види і методи оцінки ризиків депозитних операцій банків і проведений порівняльний аналіз їх ефективності;

Гарантією успішного управління депозитними операціями є взаємовигідні відносини між банком і клієнтом. Щоб збільшити депозитні залучення, банк повинен ретельно і постійно вивчати інтереси і запити вкладників - юридичних і фізичних осіб.

Кінцевою метою роботи будь-якого банку, є збільшення обсягу потенційної клієнтської бази при мінімізації витрат. Підтримувати необхідний рівень ліквідності, з урахуванням усіх можливих ризиків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ДЕПОЗИТНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

1.1. Сутність та класифікація депозитних операцій

Міжнародна банківська практика розглядає депозити набагато ширше — як всі можливі види і форми внесення (залучення або розміщення) грошових коштів на рахунки банку. Суму депозиту, на яку згідно з умовами депозитної угоди нараховуються відсотки, заведено називати номіналом депозиту.

Залучені кошти покривають понад 90% всієї потреби в грошових ресурсах для здійснення активних операцій, мобілізуючи тимчасово вільні кошти юридичних і фізичних осіб на ринку кредитних ресурсів, комерційні банки з їхньою допомогою задовольняють потреба народного господарства в додаткових коштах, сприяє збільшенню грошей в капітал, забезпечення потреби населення в споживчому кредиті. Комерційні банки в умовах конкурентної боротьби на ринку кредитних ресурсів повинні постійно піклується як про кількісний, так і про якісне поліпшення своїх депозитних коштів.

Депозитні банківські операції належать до пасивних операцій банківської установи, тобто це операції, за допомогою яких банки формують свої грошові ресурси для проведення кредитних, інвестиційних та інших активних операцій.

Розглянемо декілька визначень депозитів з позиції сьогодення провідних українських і російських економістів. Так, наприклад, професор Є.Ф. Жуков вважає, що депозити - це кошти (у готівковій чи безготівковій формі, у національній чи іноземній валюті), передані в банк їх власником для збереження на визначених умовах".

Професор О.І. Лаврушин вважає, що "депозити - це записи в банківських книгах, що свідчать про наявність визначених вимог клієнтів до

банку, чи ж грошові кошти клієнтів в банках у формі внесків за угодами і договорами; депозити складають основну частину залучених ресурсів комерційних банків".

Професор А.М. Мороз визначає депозит як "кошти в національній і іноземній валюті, передані їх власником або іншою особою за його дорученням, в готівковій чи безготівковій формах на рахунок власника для збереження на визначених умовах".

Професор О.В. Васюренко вважає, що депозит - це гроші, передані в банк їх власником для збереження, і які, в залежності від умов збереження, обліковуються на тому чи іншому банківському рахунку".

Важливе завдання банку – зацікавити клієнтів у збереженні їхніх грошових коштів на строкових депозитних рахунках.

Крім наукового обґрунтування та визначення сутності депозитів, існує ще і нормативне. Так, відповідно до Закону України "Про банки і банківську діяльність" від 7 грудня 2000 року №2121 "Внесок (депозит) - це кошти в готівковій чи безготівковій формі у валюті України чи в іноземній валюті, що розміщені клієнтами на їхніх іменних рахунках у банках на договірних засадах і на певний строк або без визначення такого терміну, і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України і умов договору".

Сутність депозитної операції полягає в акумуляції банком як фінансовим посередником на ринку фінансових ресурсів тимчасово вільних грошових коштів на визначений термін та за визначену плату та розміщення даних фінансових ресурсів від свого імені, на власний розсуд та ризик. Згідно Закону України «Про банки и банківську діяльність» банки на підставі банківської ліцензії мають право здійснювати наступні операції:

- 1) приймання вкладів (депозитів) від юридичних і фізичних осіб;
- 2) відкриття та ведення поточних рахунків клієнтів і банків кореспондентів, у тому числі переказ грошових коштів з цих рахунків за допомогою платіжних інструментів та зарахування коштів на них;

3) розміщення залучених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик.

Таким чином, операція банку - це дія банківської установи, спрямована на забезпечення її функціонування, з одного боку, як суб'єкта підприємницької діяльності, з іншого - як фінансового посередника, який здійснює притаманні йому функції.

Розглянемо основні принципи організації депозитних операцій:

- депозитні операції здійснюються таким чином, щоб сприяти отриманню банківського прибутку або створювати умови для отримання прибутку в майбутньому;
- у процесі організації забезпечується різноманітність суб'єктів депозитних операцій та поєднання різних форм депозитів;
- у процесі здійснення банківських операцій забезпечується взаємозв'язок і взаємоузгодження між депозитними і кредитними операціями за термінами і сумами;
- особлива увага в процесі організації депозитних операцій приділяється строковим депозитам, які сприяють підтримці ліквідності балансу банку;
- у процесі організації депозитних операцій з метою забезпечення ліквідності діяльності банку щодо залучених коштів юридичних та фізичних осіб формуються обов'язкові резерви згідно з чинним законодавством (банки прагнуть, щоб резерви вільних коштів були мінімальними);
- прагнення розширення спектра банківських послуг, підвищення якості і культури обслуговування клієнтів, що має сприяти залученню депозитів.

Особливість депозиту полягає в його двоїстій природі. Для вкладника депозит є потенційними грошима, які він може пустити в обіг. Але водночас "банківські гроші" приносять дохід у вигляді процентів. Тобто, з одного боку, це грошові ресурси, а з іншого - це капітал, що приносить прибуток.

Перевага депозиту перед готівкою полягає в тому, що депозит приносить дохід, а недолік в тому, що депозит приносить дохід нижчий порівняно з тим, який приносить звичайний капітал.

Суб'єктами відносин щодо обслуговування депозитів виступають:

- комерційні банки як позичальники;
- підприємства (фірми, організації), банки та інші кредитні установи, фізичні особи – власники коштів як кредитори.

Об'єктом депозитних операцій є внески - це кошти, передані на умовах, визначених двосторонньою угодою.

Однак, зважаючи на теоретичні і практичні нароби вчених-економістів, можна відзначити наступні критерії класифікації депозитів:

1) за економічним призначенням :

- активні депозити - розміщення банківських коштів на вклади в інші банки;
- пасивні депозити - це кошти, залучені банком.

2) за видом вкладників:

- депозити юридичних осіб;
- депозити фізичних осіб
- депозити банків.

3) за статусом вкладників:

- депозити резидентів;
- депозити нерезидентів

4) за способом оформлення:

- договір банківського депозиту з або без видачі ощадної книжки;
- ощадний (депозитний) сертифікат;
- інший документ (наприклад, банківська платіжна картка)

5) за строками використання:

- депозити до запитання;
- депозити на визначений термін (строкові);

- ощадні вклади.

Депозити до запитання - це кошти, що знаходяться на поточних, бюджетних рахунках, кореспондентських рахунках комерційних банків і використовуються власниками залежно від потреби в цих коштах.

У більшості комерційних банків депозити до запитання мають найбільшу питому вагу в структурі залучених коштів. У зарубіжних банках до безстрокових депозитів відносять також контокорентний рахунок - активно-пасивний рахунок, що поєднує поточний і кредитні рахунки. Кредитове сальдо цього рахунку означає, що клієнт має власні кошти, дебетове - що їх необхідно позичити йому для розрахунків. Банк одноразово встановлює ліміт на суму кредиту під дебетове сальдо і кредитує клієнта.

Внески до запитання розміщують ті, кому потрібні кошти в ліквідній формі для здійснення поточних розрахунків. До даного виду депозитів входять також так звані чекові депозити, при яких кошти знімаються з рахунку за допомогою чеків.

Строкові депозити – це зобов'язання, які мають певний строк. Це кошти, що зберігаються на депозитних рахунках у банку протягом строку, визначеного у депозитній угоді. Внески на визначений строк розміщуються у великих сумах. Банки виплачують за строковими депозитами більш високий відсоток, ніж за депозитами до запитання. Збереження коштів на строкових депозитах вигідно як клієнту, так і банку.

До строкових депозитів у банківській практиці відносять депозити овернайт – депозити, залучені банком на строк не більше одного операційного дня (без урахування неробочих днів банку). Строковими депозитами є також кошти, отримані від інших комерційних банків як депозит (вклад) на конкретний строк.

Різновидом довгострокових депозитів на визначений термін є депозитні сертифікати. Депозитний (ощадний) сертифікат – це письмове свідоцтво комерційного банку про депонування грошових коштів, що засвідчує право вкладника або його правонаступника на отримання після закінчення

встановленого строку суми внеску та відсотків за ним; це письмове свідоцтво банку про внесення депонентом грошових коштів на депозит. На депозитних сертифікатах зазначається термін вилучення коштів і розмір належного відсотка. Комерційний банк зобов'язані оприлюднити умови випуску ощадних (депозитних) сертифікатів шляхом розміщення такої інформації у друкованих ЗМІ чи у загальнодоступному для клієнтів місці в установі банку, або двома способами одночасно.

Ощадні вклади – це вклади населення, розміщуванні у банках з метою зберігання і нагромадження. Для цього виду депозиту характерна наявність спеціальної ощадної книжки, яка видається банком вкладникові і в якій фіксуються операції з ощадним вкладом.

Банківський вексель має депозитну природу, і цим він схожий на сертифікат. Проте, на відміну від сертифіката, банківський вексель може бути використаний його власником як платіжний засіб за товари і послуги, причому новий власник векселя може передавати його третій особі шляхом індосаменту. Щоб придбати банківський вексель, покупець має перерахувати гроші на рахунок банку-продавця, після чого останній виписує банківський вексель на ім'я покупця і позначає дату зарахування грошей.

До цінних паперів банків як виду депозитів відносять: акції та облігації акціонерних товариств, що належать комерційному банку; акції та облігації, що знаходяться на зберіганні в банку і прийняті в забезпечення позик тощо.

У загальній системі банківських депозитів виділяють також так звані спеціальні вклади. До них належать: кошти, зарезервовані на окремих рахунках для проведення акредитивних розрахунків та розрахунків за допомогою лімітованих чекових книжок; кошти для факторингових операцій; кошти для міжбанківських розрахунків; кредиторська заборгованість тощо.

Важливе значення мають міжбанківські депозити, які надаються в межах кореспондентських відносин між банками. Часто міжбанківські депозити відіграють роль інструмента налагодження більш тісних і довірливих кореспондентських відносин між банками. Іноді банки

використовують у своїй діяльності так звані гарантійні депозити. Вони відкриваються на вимогу банку-кредитора у випадку, коли у нього існують сумніви щодо знецінення активів, або є ризик неплатоспроможності клієнта - позичальника.

Сплата банком відсотків за депозитами - основна частина операційних витрат. Тому банк, з одного боку, не зацікавлений у високому рівні процентної ставки, а з іншого - змушений підтримувати такий рівень процентної ставки по депозитах, який був би привабливий для клієнтів. Намагаючись залучити депозити, особливо великого розміру і на тривалий термін, комерційні банки пропонують клієнтам високі процентні ставки, незважаючи на ріст процентних витрат. Однак залучення коштів населення банками не безмежне.

Кожен депозит має визначену тривалість у часі або, інакше кажучи, терміновість. Дата розміщення (або залучення) депозиту називається датою валютування (value date), а дата повернення — закінченням депозиту (maturity date).

Для місячних термінів діє правило «кінця місяця» (end of month rule), яке означає, що якщо дата розміщення депозиту припадає на останній день місяця, то й дата закінчення депозиту також припадатиме на останній робочий день другого місяця.

Як правило, умови повернення прив'язані до значних життєвих подій в житті вкладника або його близьких, наприклад народження дитини, одруження дітей, повноліття, вступ до ВУЗУ, виходу на пенсію. Права на грошові кошти, що накопичились, переходять від вкладника до особи, на користь якої оформлено вклад.

Кожен депозит має визначену тривалість у часі або, інакше кажучи, терміновість. Дата розміщення (або залучення) депозиту називається датою валютування (value date), а дата повернення — закінченням депозиту (maturity date).

Загальна схема класифікації депозитів подана на рис.1.1.

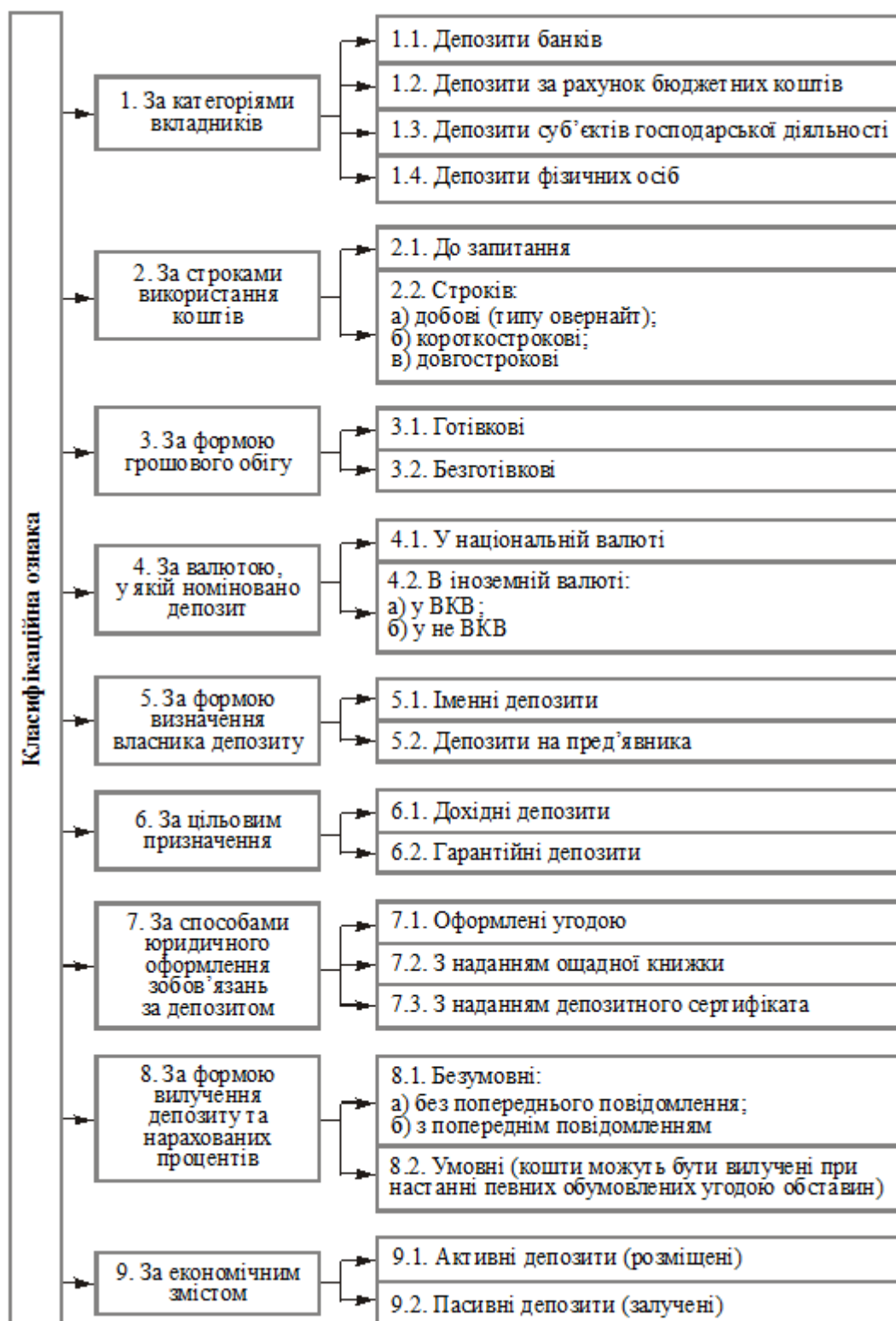

Рис. 1.1. Класифікація депозитів

Для місячних термінів діє правило «кінця місяця» (end of month rule), яке означає, що якщо дата розміщення депозиту припадає на останній день

місяця, то й дата закінчення депозиту також припадатиме на останній робочий день другого місяця.

Як правило, умови повернення прив'язані до значних життєвих подій в житті вкладника або його близьких, наприклад народження дитини, одруження дітей, повноліття, вступ до ВУЗУ, виходу на пенсію. Права на грошові кошти, що накопичились, переходять від вкладника до особи, на користь якої оформлено вклад.

Дата закінчення - це дата повернення депозиту (maturity date).

Дата укладення угоди - це дата, коли банки домовляються про здійснення депозитної операції.

Дата валютування (value date) - це дата зарахування суми депозиту на кореспондентський рахунок банку.

В Україні, як і в країнах з розвиненими ринковими відносинами, останнім часом чіткі межі між окремими видами депозитів розмиваються, з'являються рахунки, в яких поєднуються якості рахунків до запитання і термінових депозитів. В основному це стосується вкладів населення.

Здатність кредитної організації залучати депозити, задіяти недепозитних джерела для вирішення своїх завдань є одним з основних критеріїв визнання банку з боку інших учасників ринку.

Таким чином, формування комерційним банком ресурсної бази реалізується через пасивні операції, які представляють собою діяльність кредитної організації, пов'язану з утворенням власних коштів, залученням фінансових коштів вкладників та інших кредиторів, а також визначенням відповідної комбінації джерел коштів, необхідної для задоволення ліквідності.

Бухгалтерський облік залучених та розміщених вкладів (депозитів) ведеться на рахунках класів 1 "Казначейські та міжбанківські операції", 2 "Операції з клієнтами", 3 "Операції з цінними паперами та інші активи і зобов'язання", 9 "Позабалансові рахунки" (Рис. 1.2).

При використанні номінальної процентної ставки сума процентів за депозитом розраховується шляхом множення номіналу депозиту на процентну ставку, зазначену у депозитному договорі.

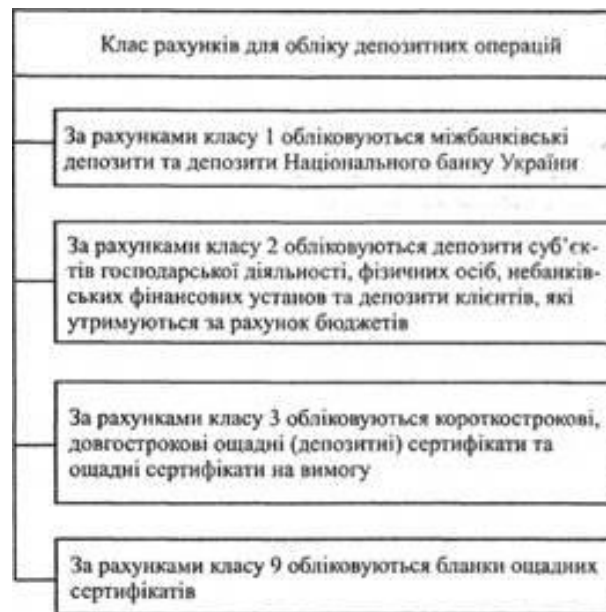

Рис. 1.2. Клас рахунків, що використовуються для обліку депозитних операцій

За умовами виплати процентів «за період», сума сплачується періодично або в кінці строку, що визначений депозитним договором. Отже, на дату залучення коштів виконується бухгалтерське проведення:

Д-т Поточний рахунок клієнта (кореспондентський рахунок, каса, депозитний рахунок)

К-т рахунки депозитів

Кошти на депозит залучаються за процентною ставкою, що зазначається в депозитній угоді. Як правило, для розрахунку суму нарахованих процентів, комерційні банки використовують номінальну або фактичну процентну ставку.

За допомогою фактичної процентної ставки сума процентів визначається за певний період з урахуванням раніше сплачених процентів. Розрахунок виконується із застосуванням номінальної процентної ставки до номіналу депозиту, збільшеного на суму раніше сплачених процентів.

Незалежно від методу накопичення процентів, загальна їх нарахована сума не змінюється на дату закінчення дії депозитного договору.

Облік процентів за депозитами здійснюється за принципом нарахування та відповідності з використанням рахунків «Нарахованих витрат» чинного плану рахунків.

Якщо дати нарахування і сплати процентів збігаються (наприклад, за депозитами овернайт), то банк (за умови, що це передбачено внутрішньою обліковою політикою) може безпосередньо відносити відповідну суму процентів на рахунки витрат.

У разі неотримання депонентом належних сум процентних виплат по закінченні дії депозитного договору, сума процентів приєднується до депозиту (можливо враховувати цю суму і за рахунками нарахованих витрат).

Активними депозитними операціями вважаються операції з розміщення банком коштів на депозит, а пасивними депозитними операціями - операції із залучення банком коштів на депозит. Депозитні операції можуть бути активними лише на міжбанківському ринку.

Відображення в бухгалтерському обліку розміщених депозитів здійснюється за відповідними активними рахунками Плану рахунків бухгалтерського обліку комерційних банків України.

В даний час в банківській діяльності роль пасивних операцій зростає, оскільки саме вони визначають масштаб дохідних операцій банку. Крім того, в зв'язку з необхідністю пошуку резервів для збільшення прибутку банківськими інститутами все більша увага приділяється позиції, при якій залучені кошти розглядаються як самостійний об'єкт управління і джерело підвищення ефективності роботи.

Зростаюча конкуренція на ринку депозитних операцій, застосування електронно-обчислювальної техніки та інші фактори сприяли появі нових різновидів депозитів, які поєднують окремі властивості депозитів до

запитання, термінових та ощадних. У цьому переконує досвід як країн із розвинутою ринковою економікою, так і України.

Серед популярних за кордоном, а нині застосовуваних і в Україні форм акумулювання коштів населення - залучення банками різдвяних, відпускних, податкових та інших строкових вкладів, внески на які здійснюють регулярно (наприклад, щотижня) з метою накопичення коштів, достатніх для оплати видатків на різдвяні свята чи під час відпуски.

Таким чином, під депозитною операцією розуміють залучення до банківської установи тимчасово вільних коштів фізичних та юридичних осіб для подальшого розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик.

Гарантією успішного управління депозитними операціями є взаємовигідні відносини між банком і клієнтом. Щоб збільшити депозитні залучення, банк повинен ретельно і постійно вивчати інтереси і запити вкладників - юридичних і фізичних осіб.

1.2. Система управління депозитними операціями банку

Управління депозитними операціями — це сукупність стратегічних і тактичних заходів, які проводить комерційний банк з метою залучення тимчасово вільних грошових коштів клієнтів, та утворення на цій основі кредитних ресурсів. Надійність і сталість джерел формування кредитних ресурсів забезпечується на основі багатоманітності видів та умов (аж до індивідуалізації) проведення депозитних операцій стосовно конкретних юридичних і фізичних осіб.

Ефективне управління депозитними операціями передбачає розширення мережі та видів депозитних рахунків, задоволення потреб клієнтів в найрізноманітніших банківських послугах, забезпечення гарантій вкладень через систему страхування депозитів тощо.

Розглядаючи управління депозитними операціями як елемент банківської політики, слід зазначити, що мета управління депозитними операціями органічно пов'язана із загальними стратегічними цілями банку і узгоджується з ними. Загальною метою банківської політики в цілому і депозитної політики комерційного банку, як її елементу, є скорочення витрат, пов'язаних із залученням коштів.

В процесі управління реалізуються основні функції менеджменту: планування, організація, мотивація, контроль, регулювання. Так, планування передбачає визначення мети керуючого впливу та розробку заходів, спрямованих на їх досягнення. Організація – це структурування робіт з досягнення мети між виконавцями. Завдання мотивації полягає в забезпеченні належного виконання обов'язків, що делеговані певним виконавцям, у відповідності до затвердженого плану. Контроль – це процес забезпечення досягнення поставленої мети. Функція регулювання передбачає виконання поточних заходів, пов'язаних з усуненням відхилень від заданого режиму керуючого впливу.

Національний банк повинен регулювати рівень відсоткової ставки за депозитами. Йдеться насамперед про обмеження банківської конкуренції в сфері депозитних відсоткових ставок.

Основою визначення сутності поняття «система управління депозитними операціями банку» є розуміння системи як наукового поняття. Система – це комплекс елементів та їхніх властивостей, взаємодія між якими зумовлює появу якісно-нової цілісності. Виходячи з сутності поняття «система» та з визначення поняття «управління депозитними операціями банку», на нашу думку, система управління депозитними операціями матиме вигляд, який наведено на рис. 1.3.

Вона складатиметься з двох підсистем: керуючої та керованої. При цьому під керуючою підсистемою будемо розуміти комплекс підрозділів банку, які виконують управління депозитними операціями.

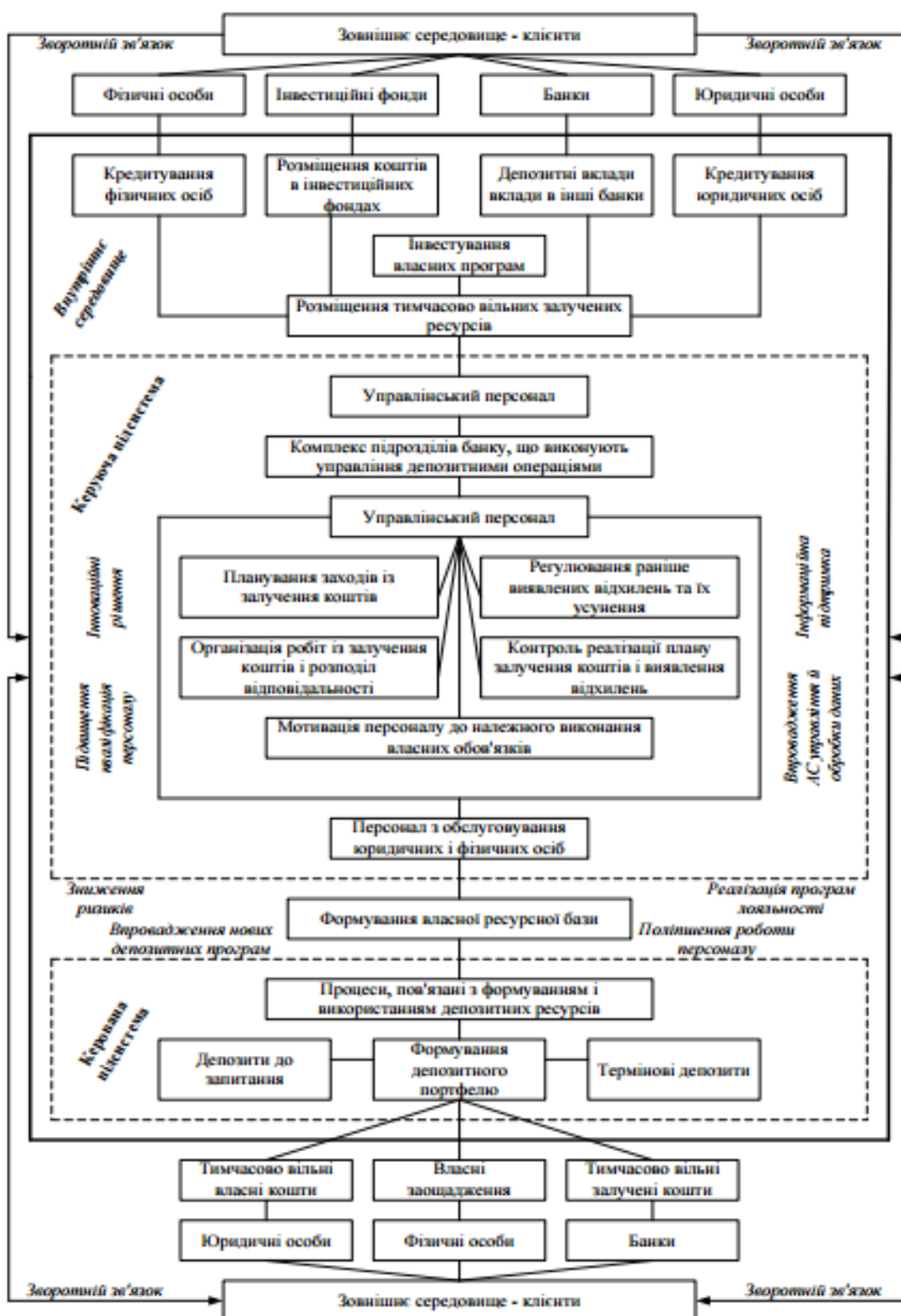

Рис. 1.3. Система управління депозитними операціями

Необхідно відповісти на питання, в чому полягають конкурентні переваги банку та за рахунок яких факторів вони будуть реалізовані:

- наявність висококваліфікованих працівників;
- знання специфіки діяльності певних груп клієнтів;

- переваги розташування;
- репутація на ринку;
- застосування сучасних банківських технологій;
- домінування (монопольне становище) на ринку.

Депозитна політика є важливою складовою стратегії банку в управлінні активами та пасивами, оскільки сприяє формуванню коштів для проведення активних операцій з метою отримання прибутку.

Тому можна стверджувати, що банківський прибуток починає формуватися на етапі реалізації депозитної політики банку. Загальна схема управління залученням депозитних ресурсів представлена на рис. 1.4.

Рис. 1.4. Загальна схема залучення депозитних ресурсів

Залучені до депозитного портфелю банку тимчасово вільні грошові кошти можуть використовуватися у різних напрямках: інвестування власних програм з визначеним рівнем доходності, кредитування юридичних і фізичних осіб, розміщення коштів в інвестиційні фонди або розміщення коштів на депозитних рахунках в інших банках. Рішення щодо розміщення тимчасово вільних залучених коштів приймається на рівні управлінського персоналу банку, який у реалізації цього виду діяльності також, як і персонал

з обслуговування клієнтів, контактує із зовнішнім середовищем – фізичними й юридичними особами, інвестиційними фондами й іншими банками.

Підвищення ефективності управління депозитними операціями можна розглянути на рис. 1.5.

Виходячи з рис. 1.5 можемо виділити наступні підцілі, досягнення яких буде сприяти досягненню генеральної мети банку в даному аспекті діяльності:

1) Оптимізація депозитного портфелю. Її досягнення можливе за умови розв'язання наступних завдань:

1.1. розробка нових депозитних продуктів;

1.2. сполучення різних форм депозитів;

1.3. збільшення частки термінових депозитів, що найбільшою мірою забезпечують підтримку ліквідності балансу банку.

1.4. сегментування депозитного портфелю (за клієнтами, послугами, ринками).

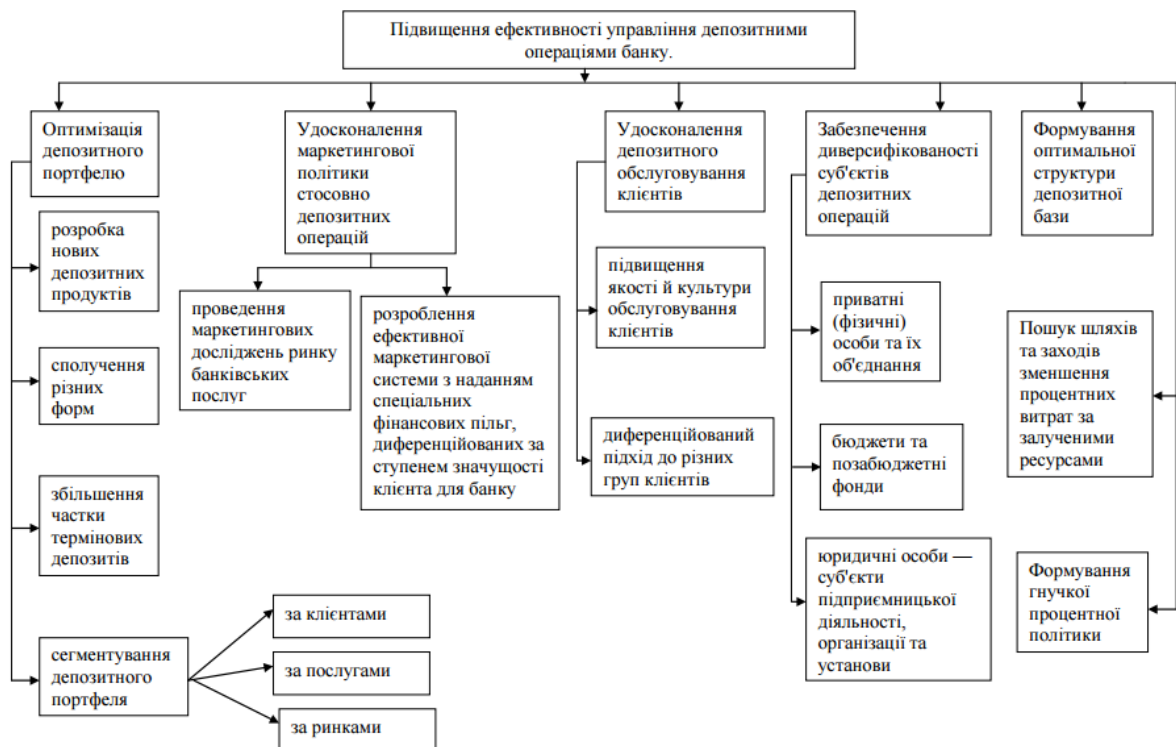

Рис. 1.5. Підвищення ефективності управління депозитними операціями

2) Формування гнучкої процентної політики.

3) Удосконалення маркетингової політики стосовно депозитних операцій:

3.1. проведення маркетингових досліджень ринку банківських послуг;

3.2. розроблення ефективної маркетингової системи з наданням спеціальних фінансових пільг, диференційованих за ступенем значущості клієнта для банку.

4) Удосконалення депозитного обслуговування клієнтів, так як це в першу чергу сприяє залученню депозитів:

4.1. підвищення якості й культури обслуговування клієнтів;

4.2. диференційований підхід до різних груп клієнтів.

5) Забезпечення диверсифікованості суб'єктів депозитних операцій. Формування даної підцілі пов'язано з тим, що клієнтами, які відкривають у банку депозитний рахунок і, таким чином, передають кошти у тимчасове розпорядження банку для формування його депозитної бази можуть бути:

- приватні (фізичні) особи та їх об'єднання;
- юридичні особи — суб'єкти підприємницької діяльності, організації та установи незалежно від форми власності (у тому числі фінансово-кредитні інститути);
- бюджети та позабюджетні фонди в особі Державного казначейства.

6) Формування оптимальної структури депозитної бази та управління нею. Важливим у роботі фінансового менеджера є визначення оптимальної структури депозитної бази й підтримка її на належному рівні. Основне правило під час визначення оптимальної для банку структури депозитної бази: вона має відповідати структурі активних операцій за сумами та строками.

7) Постійний пошук шляхів та заходів зменшення процентних витрат за залученими ресурсами з метою підвищення прибутку. Отже, депозитні операції банку мають організовуватися таким чином, щоб максимально

сприяти зростанню банківського прибутку чи створенню умов для отримання прибутку в майбутньому

Банківській установі важливо удосконалювати управління депозитними операціями насамперед тому, що це дає можливість регулювати, управляти, раціонально організувати взаємини між банком і його клієнтами щодо прямого та зворотного руху коштів. Тому використання методу «дерева цілей» з метою підвищення ефективності депозитної діяльності банку надає можливість забезпечення якості управлінських рішень та стійкого розвитку банківської установи.

Слід зазначити, що формування власної ресурсної бази банку, тобто його депозитного портфелю, відбувається за рахунок зниження ризиків, впровадження нових депозитних програм, реалізації програм лояльності, поліпшення роботи персоналу. Таким чином, система управління депозитними операціями являє собою двокомпонентне утворення, що складається з керуючої та керованої підсистем, взаємозв'язок між якими зумовлює формування власної ресурсної бази банку шляхом реалізації керуючого впливу комплексу банківських підрозділів.

Специфічною рисою депозитних операцій є активна роль клієнта банку, який самостійно визначає величину вкладу, тобто частку своїх доходів, яку він спрямовує на заощадження. Заходи впливу на економічну поведінку потенційних вкладників мають посісти вагоме місце в процесі управління депозитними операціями комерційного банку. Чесність і порядність банку щодо клієнтів мають бути нормою у будь-яких, навіть самих несприятливих для банківської діяльності, ситуаціях.

Ефективне управління депозитними операціями створює умови для оптимального ресурсного регулювання в комерційному банку. Вміле маневрування ресурсами - важливий показник професіоналізму банківського персоналу.

1.3 Механізм залучення коштів фізичних осіб для формування депозитних ресурсів банку

Як правило, розрахунково-касове обслуговування складає основу взаємовідносин банку та його клієнтів. Депозити до запитання переслідують, насамперед, здійснення поточних розрахунків. Відкривши такий рахунок, клієнт передає банку право технічного ведення своїх платіжних операцій. Ведення платіжних операцій клієнтів вимагає від банківських спеціалістів істотних витрат праці, які, хоч і знижуються в результаті застосування комп'ютерної техніки, все ж складають значну питому вагу у банківських витратах. Однак, ці витрати можуть компенсуватися тим, що клієнти, які відкрили рахунки до запитання, далеко не в повному обсязі використовують свої грошові кошти на рахунках, тому досить стабільно існує так званий твердий залишок, який використовується банком для здійснення активних операцій. В середньому, цей залишок є певною очікуваною величиною і утворюється внаслідок того, що значна кількість клієнтів банку регулярно знімають кошти з своїх поточних рахунків і поповнюють їх через певний час.

Відкриття поточного рахунку фізичної особи відбувається при наявності паспорту та довідки про присвоєння ідентифікаційного коду. Відповідальний виконавець оформлює заяву про відкриття рахунку (додаток Б), картку зі зразком підпису у двох екземплярах (додаток В), договір про відкриття та обслуговування поточного рахунку фізичної особи (додаток Г), доручення на списання коштів за розрахунково-касове обслуговування банку та робить ксерокопії документів клієнта. Після відкриття поточного рахунку та рахунку нарахованих доходів за розрахунково-касове обслуговування номер поточного рахунку, присвоєний програмою, заноситься до документів, оформлених відповідальним виконавцем.

Після внесення комісії за відкриття поточного рахунку відповідальний виконавець на підставі третього екземпляру заяви на переказ готівки видає клієнту екземпляр договору.

В банківській практиці існують такі загальні критерії оптимальності депозитної політики:

- зв'язок депозитних, кредитних та інших операцій банку між собою для підтримки його стабільності, надійності, фінансової стійкості;
- диверсифікація ресурсів банку з метою мінімізації ризику;
- сегментування депозитного портфеля (за клієнтами, послугами, ринками);
- диференційований підхід до різних груп клієнтів;
- конкурентоздатність банківських депозитних продуктів.

В роботі банків із залучення депозитів (вкладів) важливу роль відіграє процентна політика, оскільки одержання доходів від вкладених коштів є для клієнтів суттєвим стимулом до активізації внесків. Процентна політика є одним з показників надійності і стабільності ресурсної бази комерційного банку і повинна вкладатися в рамки двох протилежних граничних вимог:

- по-перше, процентна ставка за депозитами повинна бути достатньо привабливою для потенційних вкладників;
- по-друге, процентна ставка не повинна різко перевищувати нижню межу процентної маржі між активними і пасивними операціями банку

При відкритті і веденні поточних та строкових депозитних (вкладних) рахунків фізичних осіб в національній та іноземній валютах, при розробці та проведенні своєї депозитної політики банки України керуються Законом України “Про банки і банківську діяльність” від 7 грудня 2000р. № 2121-III та іншими законодавчими актами України.

Банки при відкритті та веденні рахунків своїх клієнтів-фізичних осіб керується “Інструкцією про порядок відкриття використання та закриття рахунків у національній та іноземній валюті”, затвердженою постановою Правління НБУ від 12.11.2003р. № 492.

Операції за поточним рахунком проводяться лише за умов наявності залишку коштів, достатнього для проведення таких операцій.

Виконання операцій за поточними рахунками в банку здійснюється на підставі розрахункових документів у безготівковій та готівковій формах. У розрахункових документах зазначається підстава для перерахування коштів. Виплата готівки з поточного рахунку фізичної особи відбувається при наявності паспорту шляхом друкування заяви на видачу готівки, який складається у трьох примірниках. Комісія може списуватися з рахунку клієнта згідно розпорядження на списання коштів, яке оформлюється при відкритті рахунку, або вноситися до каси в разі виплати готівки з поточного рахунку у іноземній валюті.

Списання коштів з поточного рахунку у безготівковій формі відбувається на підставі платіжного доручення клієнта, яке складається у двох екземплярах. Перший екземпляр за підписом клієнта залишається в документах дня банку, а другий видається клієнту зі штампом відповідального виконавця про здійснення платежу. За переказ коштів з поточного рахунку фізичної особи клієнт сплачує комісію.

Клієнт має право скласти в установі банку доручення на проведення операцій по поточному рахунку його довіреною особою (додаток И). Доручення оформлюється аналогічно дорученню на розпорядження депозитним рахунком, яке детально описується нижче. Крім оформлення доручення відповідальний виконавець робить запис у картці зі зразками підписів та засвідчує у ній підпис довіреної особи.

Зміни щодо повноважень довіреної особи на право здійснення операцій по поточному рахунку власник рахунку зобов'язаний оформити у письмовому вигляді і повідомити банк в термін, передбачений договором.

У разі відкриття рахунків особисто неповнолітніми, яким не виповнилось 16 років, вони подають довідку із зразком підпису неповнолітнього, видану учбовим закладом, де він навчається, або картку із зразком підпису, засвідчену у встановленому законодавством порядку.

Відкриття рахунку однією фізичною особою-резидентом іншій особі-резиденту здійснюється за умови надання паспорта чи іншого документа, що засвідчує особу, яка відкриває рахунок, та укладення угоди між банком та цією особою. Відкриття рахунку фізичною особою-резидентом чи нерезидентом фізичній особі-нерезиденту здійснюється за умови подання паспорта чи іншого документа, що засвідчує особу, та укладення угоди між банком та особою, що відкриває рахунок. Операції за такими рахунками здійснюються тільки за наявності довіреності нерезидента, засвідченої в установленому чинним законодавством України порядку.

Умовами договору про відкриття та обслуговування поточного рахунку фізичної особи передбачається обов'язок власника рахунку в місячний термін, за вимогою установи банку, де відкрито поточний рахунок, надавати необхідні документи та інформацію, у випадку зміни вимог НБУ щодо відкриття та обслуговування рахунків в національній та іноземній валюті.

Крім поточних рахунків «до запитання», фізичним особам-резидентам - громадянам України, резидентам - іноземцям та особам без громадянства, які отримали посвідку на проживання в Україні, а також нерезидентам - громадянам України, які постійно проживають за межами України та нерезидентам-іноземцям та особам без громадянства, які проживають в Україні відповідно до візи, відкритої строком до 1 року відкриваються в національній валюті вкладні рахунки на підставі договору про його відкриття з видачею вкладнику вкладного документа.

Фізичній особі-нерезиденту надається іменна ощадна книжка. В угоді обумовлюється сума, що вноситься або перераховується на вкладний рахунок; термін зберігання та порядок повернення; розмір відсотків та умови перегляду відсотків, а також умови розірвання угоди.

Одним з етапів управління депозитами фізичних осіб є аналіз операцій по залученню вкладів. Саме інформація, яка поступає до менеджерів різних рівнів банку, в результаті проведеного аналізу, дозволяє визначити рівень виконання планових завдань стосовно залучення коштів населення,

визначити фактори, які призвели до відхилення від плану та сформуванати рекомендації щодо усунення виявлених недоліків та використання існуючих резервів, визначити місце банку в конкурентному середовищі та обсяг ринку, який займає банк.

Проведення наукової обґрунтованої депозитної політики повинно спонукати підприємства, організації і населення зберігати свої поточні грошові доходи і нагромадження на тих чи інших депозитних рахунках та зацікавлювати банки у розвитку різних видів вкладів, впровадженні нових, більш прогресивних форм депозитних рахунків.

На підставі всього вищесказаного для більш детального вивчення та аналізу механізму залучення депозитів у банку, а також для визначення їх місця у формуванні банківського прибутку була побудована діаграма причинно-наслідкових зв'язків (рис. 1.6).

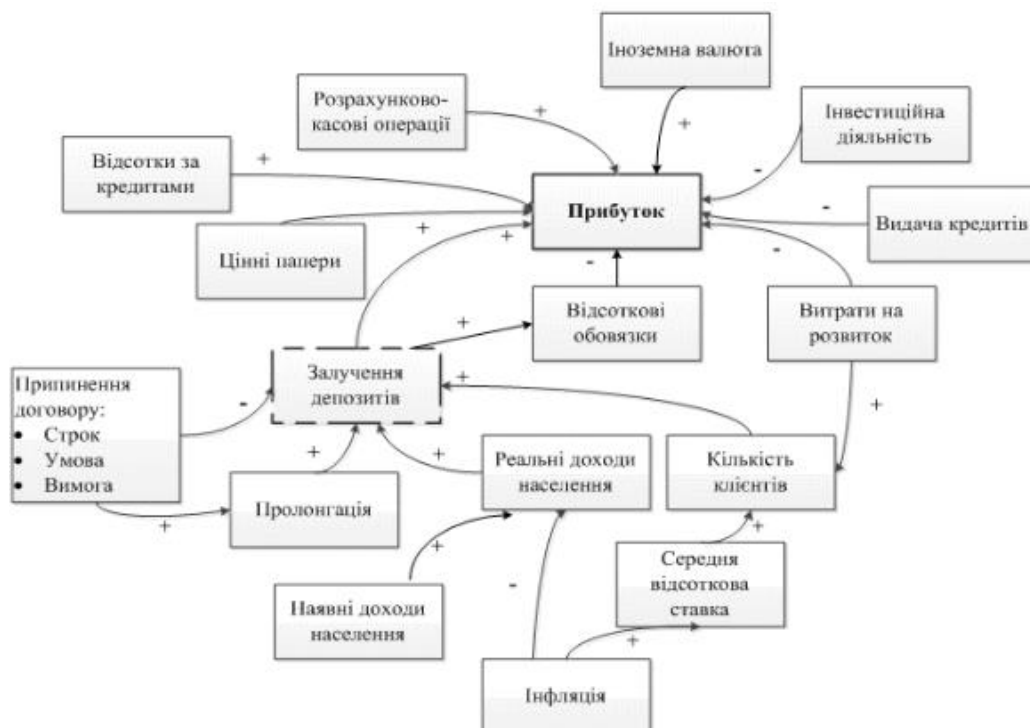

Рис. 1.6. Діаграма причинно-наслідкових зв'язків

Діаграма охоплює все сфери діяльності банку та механізм формування депозитних вкладів, як об'єкт дослідження. Враховано вплив на розміри залучених коштів не тільки мікроекономічних факторів, але й

макроекономічних, на які банк не має змоги вплинути, а може лише розробляти гнучку політику управління діяльністю.

Що стосується безпосередньо механізму залучення коштів клієнтів, то умовно можна виділити наступні етапи, кожен з яких має певні складові таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Етапи проведення депозитної операції для фізичних осіб

Етапи	Дії на етапі
Вибір виду депозиту(вкладу)	Вклад на вимогу Вклад строковий
Подання заяви та відповідних документів для відкриття рахунку	Документи: - Паспорт або документ, що його замінює; - Документ, виданий органом державної податкової служби, що засвідчує присвоєння фізичній особі ідентифікаційного номера платника податків; - Довіреність (за умови відкриття рахунку на користь третьої особи); - Заповідальне розпорядження.
Оформлення депозиту	Укладання депозитного договору Видача ощадної книжки (для Ощадного банку) Депозитний сертифікат
Відкриття рахунку та внесення коштів	Внесення готівки Перерахування з поточного (карткового) рахунку
Обслуговування та закриття депозитного рахунку	Нарахування процентів Повернення за умовами договору (іншого документу) суми депозиту (вкладу) та процентів: - видача готівки - перерахування на поточний (картковий) рахунок

Для відкриття карткового рахунку фізичні особи подають документи, які необхідні для відкриття поточних рахунків, крім картки із зразками підписів. Якщо клієнт уже має в банку рахунок, то відкриття такому клієнту карткового рахунку здійснюється шляхом укладання договору на підставі заяви про відкриття поточного рахунку.

Відкриття поточного рахунку фізичної особи здійснюється в такому порядку:

- фізична особа пред'являє уповноваженому працівнику банку паспорт, а також документ, який засвідчує присвоєння їм ідентифікаційного номера платника податків;
- уповноважений працівник банку ідентифікує фізичну особу, яка відкриває рахунок, та підтверджує здійснення ідентифікації копіюванням вищезазначених документів;
- фізична особа заповнює заяву про відкриття поточного рахунку та картку із зразками підписів;
- зразки підписів засвідчуються підписом уповноваженого працівника банку;
- між фізичною особою і банком укладається договір банківського рахунку.

У роботі комерційних банків щодо залучення вкладів (депозитів) важливу роль відіграє процентна політика, оскільки одержання прибутків від вкладених коштів є для клієнтів суттєвим стимулом з активізації внесків. Розмір депозитного процента встановлює комерційний банк самостійно, виходячи з облікової ставки НБУ, стану грошового ринку і власної депозитної політики.

Банки можуть зацікавлювати вкладників нарахуванням й сплатою простих і складних процентів. Прості проценти є традиційним видом обчислення прибутку за вкладами.

Нарахування простих відсотків:

$$V = (C \cdot S \cdot K) / (365 \cdot 100\%),$$

(1.1)

V - сума нарахованих простих відсотків,

C - сума вкладу,

S – відсоткова ставка по депозиту;

K – кількість днів у періоді.

Нарахування складних відсотків:

$$B = P (1+R)^n$$

(1.2)

P – сума вкладу,

R – відсоткова ставка

n – кількість періодів(нарахувань).

Дохід за складними процентами (нарахування процента за процент) визначається так. Після закінчення розрахункового періоду на суму вкладу нараховується процент і отримана величина приєднується до суми вкладу; у наступному розрахунковому періоді процентна ставка застосовується до нової, вже збільшеної суми. Складні проценти доцільно використовувати в тому разі, коли виплата доходу здійснюється після закінчення терміну дії вкладу.

Одним із способів стимулювання вкладів є застосування процентної ставки, що прогресивно зростає залежно від часу фактичного перебування коштів на рахунку.

З метою компенсації інфляційних витрат комерційні банки можуть пропонувати вкладнику виплату процентів наперед. Якщо депозитна угода буде розірвана достроково, виплачені проценти банк утримає із суми вкладу.

У банківській практиці використовується три методи визначення кількості днів для розрахунку відсотків:

1. Метод «факт/факт» - при розрахунку суми відсотків береться фактична кількість днів у місяці та році;
2. Метод «факт/360» - при розрахунку суми відсотків береться фактична кількість днів у місяці, але умовно в році - 360 днів.
3. Метод «30/360» - при розрахунку суми відсотків береться умовна кількість днів у місяці - 30 та у році - 360.

Незалежно від методу розрахунку відсотків при визначенні кількості днів враховується перший день і не враховується останній день угоди.

Таким чином, на основі проведеного дослідження можна зробити висновок, що саме грошові кошти населення є одним з основних джерел кредитно-інвестиційних ресурсів для банку, тому банківським фахівцям потрібно зосередитися саме на цьому напрямку, розробивши заходи щодо стимулювання залучення вкладників саме до цього банку на великі суми та якомога більші строки.

Висновок до розділу 1

Відповідно до Закону України "Про банки і банківську діяльність" від 7 грудня 2000 року №2121 "Внесок (депозит) - це кошти в готівковій чи безготівковій формі у валюті України чи в іноземній валюті, що розміщені клієнтами на їхніх іменних рахунках у банках на договірних засадах і на певний строк або без визначення такого терміну, і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України і умов договору".

Суб'єктами відносин щодо обслуговування депозитів виступають:

- комерційні банки як позичальники;
- підприємства (фірми, організації), банки та інші кредитні установи, фізичні особи – власники коштів як кредитори.

Об'єктом депозитних операцій є внески - це кошти, передані на умовах, визначених двосторонньою угодою.

Депозити до запитання - це кошти, що знаходяться на поточних, бюджетних рахунках, кореспондентських рахунках комерційних банків і використовуються власниками залежно від потреби в цих коштах.

Строкові депозити – це зобов'язання, які мають певний строк. Це кошти, що зберігаються на депозитних рахунках у банку протягом строку, визначеного у депозитній угоді. Внески на визначений строк розміщуються у великих сумах. Банки виплачують за строковими депозитами більш високий відсоток, ніж за депозитами до запитання.

Ощадні вклади – це вклади населення, розміщені у банках з метою зберігання і нагромадження. Для цього виду депозиту характерна наявність спеціальної ощадної книжки, яка видається банком вкладникові і в якій фіксуються операції з ощадним вкладом.

Банківський вексель має депозитну природу, і цим він схожий на сертифікат. Проте, на відміну від сертифіката, банківський вексель може бути використаний його власником як платіжний засіб за товари і послуги, причому новий власник векселя може передавати його третій особі шляхом індосаменту.

Важливе значення мають міжбанківські депозити, які надаються в межах кореспондентських відносин між банками. Часто міжбанківські депозити відіграють роль інструмента налагодження більш тісних і довірливих кореспондентських відносин між банками. Іноді банки використовують у своїй діяльності так звані гарантійні депозити. Вони відкриваються на вимогу банку-кредитора у випадку, коли у нього існують сумніви щодо знецінення активів, або є ризик неплатоспроможності клієнта-позичальника.

Гарантією успішного управління депозитними операціями є взаємовигідні відносини між банком і клієнтом. Щоб збільшити депозитні залучення, банк повинен ретельно і постійно вивчати інтереси і запити вкладників - юридичних і фізичних осіб.

Управління депозитними операціями — це сукупність стратегічних і тактичних заходів, які проводить комерційний банк з метою залучення тимчасово вільних грошових коштів клієнтів, та утворення на цій основі кредитних ресурсів. Надійність і сталість джерел формування кредитних ресурсів забезпечується на основі багатоманітності видів та умов (аж до індивідуалізації) проведення депозитних операцій стосовно конкретних юридичних і фізичних осіб.

Залучені до депозитного портфелю банку тимчасово вільні грошові кошти можуть використовуватися у різних напрямках: інвестування власних

програм з визначеним рівнем доходності, кредитування юридичних і фізичних осіб, розміщення коштів в інвестиційні фонди або розміщення коштів на депозитних рахунках в інших банках.

Ефективне управління депозитними операціями створює умови для оптимального ресурсного регулювання в комерційному банку. Вміле маневрування ресурсами - важливий показник професіоналізму банківського персоналу.

При відкритті і веденні поточних та строкових депозитних (вкладних) рахунків фізичних осіб в національній та іноземній валютах, при розробці та проведенні своєї депозитної політики банки України керуються Законом України “Про банки і банківську діяльність” від 7 грудня 2000р. № 2121-Ш та іншими законодавчими актами України.

Банки при відкритті та веденні рахунків своїх клієнтів-фізичних осіб керується “Інструкцією про порядок відкриття використання та закриття рахунків у національній та іноземній валюті”, затвердженою постановою Правління НБУ від 12.11.2003р. № 492.

Таким чином, на основі проведеного дослідження можна зробити висновок, що саме грошові кошти населення є одним з основних джерел кредитно-інвестиційних ресурсів для банку, тому банківським фахівцям потрібно зосередитися саме на цьому напрямку, розробивши заходи щодо стимулювання залучення вкладників саме до цього банку на великі суми та якомога більші строки.

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ НА ПРИКЛАДІ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

2.1. Аналіз депозитного ринку в Україні

Основною складовою частиною ефективної діяльності банку є наявність достатнього обсягу депозитних ресурсів. Різка девальвація гривні, нестабільний стан банків, значна кількість банкрутств негативно вплинули на схильність суб'єктів до заощаджень. У банківському секторі склалася критична ситуація, коли вкладники, втративши довіру до банківських установ, почали забирати гроші з депозитних рахунків, а в умовах кризи це питання стає найбільш важливим, адже масове вилучення депозитів значно погіршує ліквідність банків. Отже, перед банками постало питання залучення нових коштів та утримання існуючих вкладників.

Депозитний ринок є важливим елементом у структурі фінансового ринку держави. Адже відомо, що основним джерелом формування ресурсної бази комерційних банків є депозитні операції, сутність яких полягає в залученні тимчасово вільних коштів суб'єктів господарювання та домашніх господарств у банківську систему.

На сьогоднішній день українські банки здійснюють пошук оптимального варіанту формування банківських ресурсів. З позицій стабільності ресурсної бази і загалом діяльності банку необхідним є те, щоб найбільшу частку його ресурсів становили строкові вклади. Але, на жаль, в умовах нестабільної економіки України зростає рівень недовіри вкладників до формування строкових вкладів. Хоча, за оцінками вітчизняних експертів, «на руках» населення знаходиться значний потенціал грошових ресурсів, що становить велику частину грошового обороту і може бути розміщеним у комерційних банках України.

Часи, коли за вклади у гривні давали понад 20%, – у минулому. Сьогодні максимум, що можна отримати від надійних банків, – 12-14%

річних в гривнях. До того ж зазвичай такі великі відсотки дають тільки під довгострокові вклади – на рік і більше. Альтернатива – вклади в іноземній валюті. Сьогодні більшість банків приймає вклади в доларах та євро. Але в даному випадку відсотки будуть значно нижчими, ніж у гривні.

Щоб оцінити ризики, пов'язані з формуванням строкових вкладів клієнтам (як компаніям, так і фізичним особам), завжди слід мати певні орієнтири, якими часто слугують певного виду рейтинги. Як видно з рис. 2.1, лідером рейтингу виступає Приватбанк, розміри депозитного портфеля якого є майже у 5 разів більшими від депозитного портфеля банку, який посідає друге місце (Райффайзен Банк Аваль), а третю позицію лідерів займає Альфа-Банк з розмірами портфеля вкладів фізичних та юридичних осіб – 28,6 млрд. грн.

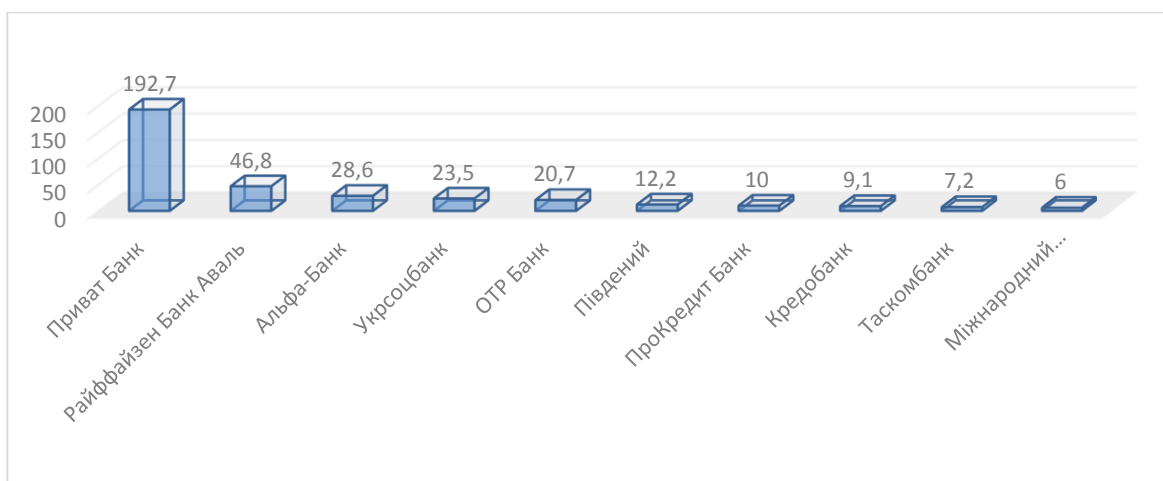

Рис. 2.1. Рейтинг Банків України за сумами депозитного портфеля за результатами 2018 року

Розглянемо комерційні банки України, які пропонують своїм клієнтам найкращі депозитні програми. Переможці рейтингу визначалися за дев'ятьма різними критеріями. За кожним з них банк отримував оцінку – від 1 до 10. Найвищий бал – 10. У крайньому лівому стовбці таблиці – середній бал за всіма критеріями.

Залучаючи заощадження населення та інші вільні кошти, що вивільняються в процесі господарської діяльності, банківські установи надають їх у тимчасовому користуванні іншим економічним агентам, які

мають потребу у грошовому капіталі. Крім того, на основі сукупних депозитів банківської системи прогнозується зростання грошової маси і, відповідно, зміна рівня депозитів у банківській системі є одним із показників, що впливають на грошово-кредитну політику центрального банку.

Ефективність депозитних операцій буде вищою при дотриманні певних принципів: забезпечення прибутковості банківської діяльності; гнучка депозитна політика при формуванні депозитного портфеля; дотримання банком нормативів ліквідності; врахування аспекту прибутковості активів при проведенні депозитних операцій; диверсифікація та вдосконалення банківських послуг з метою зацікавлення ширшого кола клієнтів.

Зростання депозитних процентних ставок посилює проблему прибутковості банків, суттєво збільшуючи процентні витрати цих установ. Підвищення депозитної ставки за вкладками фізичних осіб на 1% збільшує приблизно на 3 млрд. грн. річний обсяг банківських витрат.

Рейтинг банків, що пропонують найкращі депозитні програми можна розглянути в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Рейтинг банків, що пропонують найкращі депозитні програми

<i>Рейтинг</i>	<i>Банк</i>	<i>%, гривня</i>	<i>%, долар</i>	<i>%, євро</i>
9.75	ВТБ Банк	17.5	7	6.25
9.75	ПІБ	17.5	6.75	6
9.25	Кредит Дніпро	17	6.3	5.3
8.75	Банк Форвард	18.5	5.5	4
8.5	Альфа Банк	16.75	5.5	4.5
8.5	Укросоцбанк	16.75	5.5	4.5
8.25	Банк Південний	16.5	5	4
8.25	Марфін Банк	16.3	5.1	4.9
8	Гаскомбанк	17	5.25	3.5
7.75	МІБ	17	3.5	4.5
7.5	Приватбанк	16.3	5	3
7.25	Ощадбанк	15.75	5	3
7	ПУМБ	15.1	4.6	3.1
6.75	Укргазбанк	16	3.75	2
6.5	Банк Восток	15	3.5	2
5.5	Ідея Банк	14.7	2.5	1.75
5.25	Укрексімбанк	14.9	5.19	2.99
4.75	Прокредит Банк	17	3	3
4.5	Правекс-Банк	11	1.5	1.5
4.5	Кредобанк	13	1.5	1

Чинником зростання обсягів депозитного ринку в Україні є зростання грошових доходів юридичних та фізичних осіб, що за умови відсутності фінансового ринку як альтернативи інвестування визначає депозитні вклади як головне джерело портфеля активів. За цих умов особлива увага звертається на фінансові аспекти діяльності банку.

На сьогодні обсяг готівки на руках у населення є досить незначним, і ті комерційні банки, які зможуть запропонувати індивідуальним вкладникам більший комплекс високоякісних послуг, отримають у своє розпорядження додаткові ресурси. Розвиток таких послуг вимагає від банківських установ нових підходів до встановлення форм депозитних рахунків, упровадження нової техніки та технології ведення банківських операцій із застосуванням різноманітних засобів.

При скороченні депозитів у банків почалися такі проблеми: погіршення якості кредитного портфеля, падіння ліквідності, недотримання нормативів. Наслідком цього було введення до деяких фінансових установ тимчасових адміністрацій. Політика загального збільшення ліквідності банківської системи здійснювалася за допомогою операцій з рефінансування. Впродовж 2018 року банкам надано величезні фінансові ресурси, частина з яких була отримана для виконання економічних нормативів (кредити «овернайт»), а частина – на програми з фінансового оздоровлення банків.

Кожний комерційний банк має власну проблему ліквідності, яка потребує вирішення через введення в дію ефективних програм залучення ресурсів. Найчастіше мова йде про «коротку» ліквідність, адже довгострокові ресурси залучити банку складніше. Виходячи з окреслених потреб, керівництво кожного банку самостійно визначає певний відсоток, під який буде проводитися залучення депозитів. На сьогодні основною стратегічною метою, яка стоїть перед банками України, – є збереження капіталу.

Із банківського ринку масово зникають депозити з правом поповнення та можливістю дострокового розірвання. Схоже, депозитний ринок прямує у бік спрощення, за якого залишиться лише два види депозитів: строкові без

права зняття та ощадні з вільним рухом коштів. Так, чотири банки за період січень- липень 2017 року закрили пропозиції термінового депозитного продукту з правом поповнення, внаслідок чого тільки 12 банків з топ-25 учасників ринку пропонують такі продукти.

Вітчизняна система гарантування вкладів потребує вдосконалення в кількох напрямках. Зокрема розширення гарантій на депозитні вклади юридичних осіб, що надасть можливість збільшити надходження до Фонду, запровадження на додачу до нинішньої системи підходу агрегованої гарантії за всіма депозитними вкладками, що зменшить зловживання гарантійним захистом.

Зростання депозитних процентних ставок посилює проблему прибутковості банків, суттєво збільшуючи процентні витрати установ. Підвищення депозитної ставки за вкладками фізичних осіб на 1 відсоток збільшує приблизно на 3 млрд. грн. річний обсяг банківських витрат.

Банківський депозит користується серед населення попитом, оскільки він є менш ризикованим інструментом порівняно з іншими способами інвестування. Це пов'язано, перш за все, з існуванням Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (ФГВФО), учасниками якого є переважна більшість українських банків.

На рис. 2.2 та 2.3 зображена динаміка ставок за строковими депозитами у гривні та у доларах на протязі 2018 року для Приват Банку, Ощадбанку, Райффайзен Банку та середнє ТОП-25 банків.

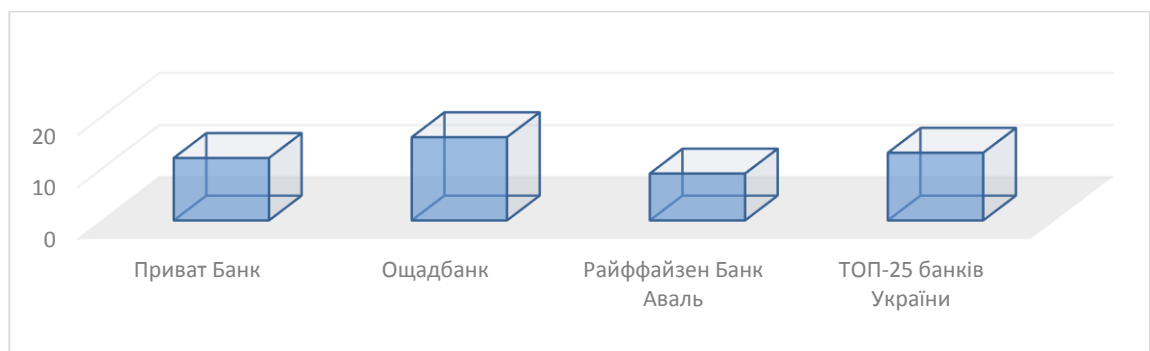

Рис. 2.2. Динаміка ставок за строковими депозитами у гривні для Приват Банку, Ощадбанку, Райффайзен Банку та середнє ТОП-25 банків

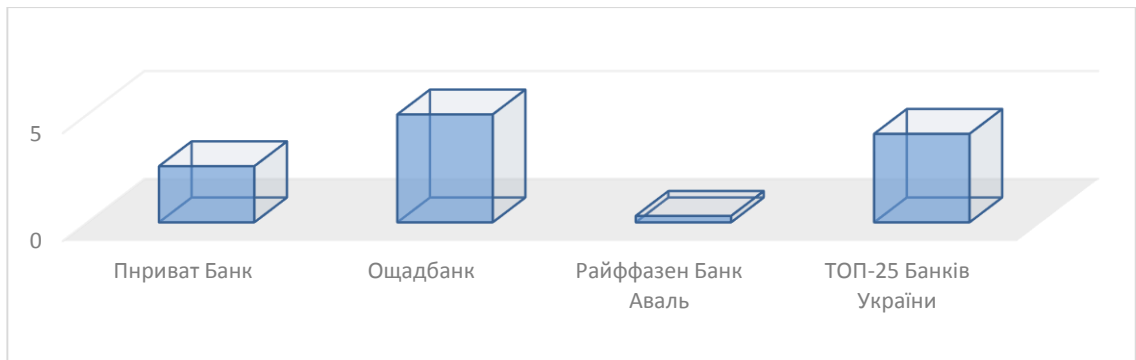

Рис. 2.3. Динаміка ставок за строковими депозитами у доларах для Приват Банку, Ощадбанку, Райффайзен Банку та середнє ТОП-25 банків

Серед великої кількості банківських установ кожен представник фізичних і юридичних осіб має можливість самостійно обирати банк, якому може довірити свої кошти і цим самим сприяти рейтингу даної установи на депозитному ринку.

За результатами проведеного дослідження можна зробити висновок, що ринок депозитних послуг є нестабільним. Для покращення ситуації зі сторони банків необхідно докласти великих зусиль, щоб повернути довіру своїх громадян.

2.2. Аналіз динаміки та структури депозитного портфеля АТ КБ «Приватбанк»

Одним із основних видів банківської діяльності є залучення тимчасово вільних грошових коштів на депозитні рахунки в банку.

Основна діяльність Банку включає комерційні банківські операції та обслуговування фізичних осіб в Україні. Банк здійснює свою діяльність відповідно до ліцензії Національного банку України (НБУ) з березня 1992 року.

Банк є учасником Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (реєстраційне свідоцтво № 113 від 2 вересня 1999 р.), що діє відповідно до Закону № 2740-III «Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб» від 20 вересня 2001 року (зі змінами).

Станом на 31 грудня 2017 та 2016 років Фонд гарантування вкладів фізичних осіб забезпечує повернення вкладникам депозитів до 200 тисяч гривень на одну особу (на 31 грудня 2016 року: до 200 тисяч гривень) у випадку, якщо в Банку розпочата процедура ліквідації.

Станом на 31 грудня 2017 року Банк має 30 філій і 2 213 функціонуючих відділень в Україні та філію на Кіпрі (на 31 грудня 2016 року: 30 філій і 2 213 функціонуючих відділень в Україні та філію на Кіпрі). Крім того, станом на 31 грудня 2017 року Банк має представництво в Києві (Україна) (на 31 грудня 2016 року: асоційовану компанію у Латвії, представництва в Києві (Україна), Лондоні (Велика Британія). У грудні 2017 року, Правління та Наглядова Рада Банку затвердили план продажу інвестиції в асоційовану компанію. Продаж очікується протягом дванадцяти місяців після звітної дати, відповідно, таку інвестицію було класифіковано як актив на продаж станом на 31 грудня 2017 року.

В депозитному портфелі банку переважають вклади фізичних осіб. Вони складають 73,12 % (рис. 2.4) (Додаток А).

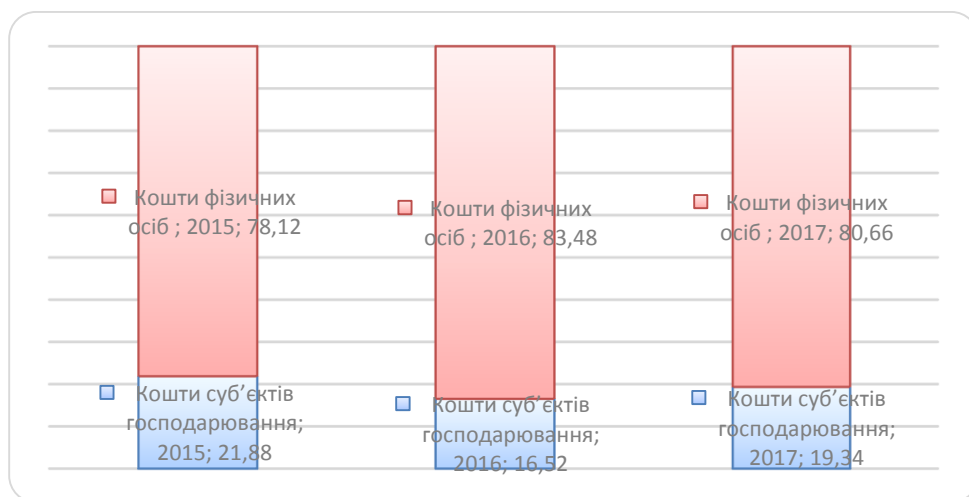

Рис. 2.4. Диверсифікація депозитного портфеля АТ КБ «Приватбанк» за категорією клієнта станом в 2015-2017 роках, %

Пропонуючи своїм клієнтам одні із найвигідніших умов розміщення банківських вкладів на ринку депозитних послуг, АТ КБ «ПРИВАТБАНК» досягнув таких результатів у 2017 році, порівняно з 2016-м (табл. 2.2):

Таблиця 2.2

Динаміка коливань банківських вкладів АТ КБ «ПРИВАТБАНК» в 2015-2017р.

Показник	2015	2016	2017	Питома вага 2015, %	Питома вага 2016, %	Питома вага 2017, %
Кошти суб'єктів господарювання	38935	29930	41156	21,88	16,52	19,34
Кошти фізичних осіб	139039	151203	171594	78,12	83,48	80,66
Всього зобов'язань	177974	181133	212750	100,00	100,00	100,00

Протягом 2017 року в АТ КБ «ПРИВАТБАНК» простежувалась тенденція щодо збільшення залишків коштів фізичних осіб (на 20391 млн. грн. порівняно з початком 2017 року). Банком активізовано роботу по залученню коштів від фізичних осіб на 13,49 % (Додаток Б).

Таблиця 2.3

Динаміка коливань банківських вкладів АТ КБ «ПРИВАТБАНК» в 2015-2017 р.

Показник	2015	2016	2017	Питома вага 2015, %	Питома вага 2016, %	Питома вага 2017, %
Короткострокові (до 1 року)	168096	178606	209655	94,45	98,60	98,55
Довгострокові	9878	2527	3095	5,55	1,40	1,45
Всього зобов'язань	177974	181133	212750	100,00	100,00	100,00

Відповідно до здійснених заходів у 2017 р. продовжилась тенденція поліпшення строкової структури депозитів. Короткострокові депозити становлять 98,55 %, в той час як довгострокові лише 1,45 % (рис. 2.5).

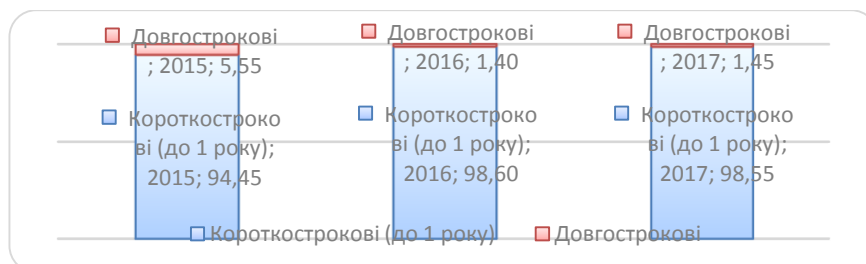

Рис. 2.5. Диверсифікація депозитного портфеля АТ КБ «ПРИВАТБАНК» за терміном вкладу за 2015-2017 роки

Таблиця 2.4

Динаміка коливань банківських вкладів за галузями АТ КБ «ПРИВАТБАНК»
в 2015-2017 роках станом на кінець року, млн. грн.

Показник	2015	2016	2017	Питома вага 2015, %	Питома вага 2016, %	Питома вага 2017, %
Фізичні особи	139039	151203	171594	78,12	83,48	80,66
Торгівля	13933	9133	9952	7,83	5,04	4,68
Сфера послуг	6856	6620	7517	3,85	3,65	3,53
Виробництво	2136	2203	2571	1,20	1,22	1,21
Сільське господарство	6820	1612	1365	3,83	0,89	0,64
Транспорт і зв'язок	1719	2471	1208	0,97	1,36	0,57
Машинобудування	651	308	319	0,37	0,17	0,15
Інше	6820	7583	18224	3,83	4,19	8,57
Всього зобов'язань	177974	181133	212750	100	100	100

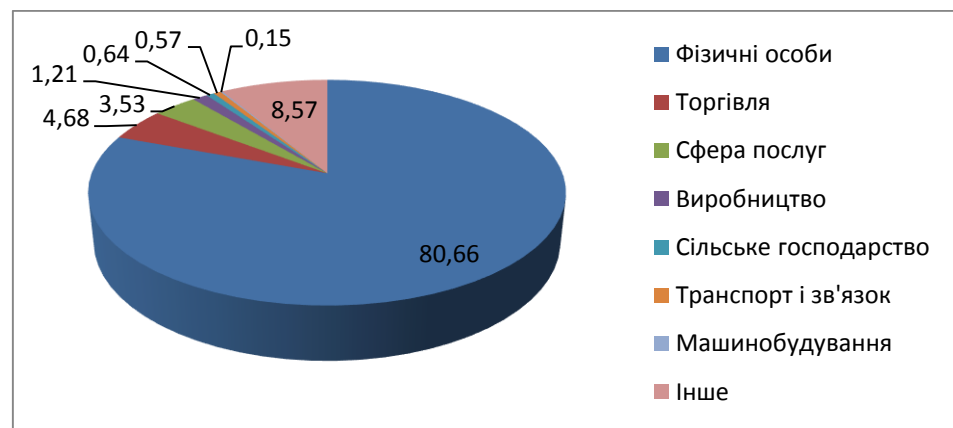

Рис. 2.6. Структура депозитного портфеля АТ КБ «ПРИВАТБАНК» за галузями за 2017 рік станом на кінець року, (%)

Ефективність депозитної діяльності банку також підтверджується високою оцінкою його іміджу та надійності з боку клієнтів банку.

Розглядаючи процентні ставки за депозитним ресурсами, можна зробити висновок про консервативний тип депозитної політики банку. Динаміка середньозважених процентних ставок за депозитними ресурсами АТ КБ «ПРИВАТБАНК» (рис. 2.7) (Додаток Г).

Таблиця 2.5

Динаміка коливань середньозважених за строками процентних ставок АТ КБ «ПРИВАТБАНК» в 2015-2017 роках станом на кінець року, %

Показник	Гривня			Долар США		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Поточні рахунки клієнтів	7	5	3	2	0	0
Строкові депозити юридичних осіб	19	18	12	10	11	1
Строкові депозити юридичних осіб	24	18	15	12	8	4

Рис. 2.7. Динаміка середньозважених за строками процентних ставок за депозитами АТ КБ «ПРИВАТБАНК» за період з 31.12.15 р. по 31.12.17 р., %

Зменшення середньозваженої процентної ставки за строковими депозитами у 2015-2017 рр. було викликане відсутністю потреб банку в депозитних коштах. Проте, враховуючи активну діяльність банку у сфері розвитку співпраці з фізичними особами та його власну зацікавленість у залученні більших обсягів довгострокових депозитних ресурсів з метою розміщення даних ресурсів, процентні ставки за даними депозитами майже дорівнюють ринковим.

Аналіз залишків коштів на рахунках клієнтів з позиції ліквідності балансу здійснюється на основі даних про їх частку в загальній сумі зобов'язань.

Значна питома вага депозитів до запитання негативно відбивається на стані ліквідності банку: по-перше, погіршується співвідношення ліквідних активів та зобов'язань до запитання, яке характеризує поточну ліквідність; по-друге, знижується стабільність ресурсної бази банку.

Проте збільшення частки депозитів до запитання в загальних зобов'язаннях зменшує відносну вартість ресурсної бази в цілому.

Поліпшення ліквідності може бути досягнуто через зміну структури залучених та позичених коштів, збільшення питомої ваги строкових депозитів можливим переоформленням стабільної частини залишків коштів на рахунках до запитання у строкові депозити, залучення значної кількості невеликих клієнтів, за рахунками яких не буває великої амплітуди коливань по залишках.

Таблиця 2.6

Аналіз динаміки та структури депозитів до запитання та строкових депозитів
АТ КБ «ПРИВАТБАНК», млн. грн.

Найменування	Роки			Абсолютн е відхиленн я 2016/2015	Абсолютн е відхиленн я 2017/2016	Темп приросту 2106/2015 , %	Темп приросту 2017/2016 , %
	2015	2016	2017				
1. Корпоративні клієнти:	38935	29930	41156	-9005	11226	-23,13	37,51
1.1. Строкові депозити	16608	14677	12798	-1931	-1879	-11,63	-12,80
1.2. Депозити до запитання	22327	15253	28358	-7074	13105	-31,68	85,92
2. Фізичні особи:	13903 9	15120 3	17159 4	12164	20391	8,75	13,49
1.1. Строкові депозити	10838 1	11951 9	11947 6	11138	-43	10,28	-0,04
1.2. Депозити до запитання	30658	31684	52118	1026	20434	3,35	64,49
Всього	17797 4	18113 3	21275 0	3159	31617	1,77	17,46

За даними таблиці 2.6, починаючи з 2015 року, строкові депозити починають зменшуватися, що є негативною тенденцією.

Починаючи з 2015 року строкові депозити фізичних осіб збільшилися на 10,28 % у 2016 році, у 2017 році стали зменшуватися на 0,04%, що є негативною тенденцією.

Динаміку депозитів фізичних осіб та корпоративних клієнтів протягом 2015-2017 років необхідно показати на рис. 2.9-2.10.

Починаючи з 2015 року банк почав нарощувати депозитні вкладення, у 2017 році банк продовжив дану тенденцію.

В результаті проведеного аналізу динаміки та структури депозитних вкладень АТ КБ «ПРИВАТБАНК», необхідно розрахувати основні показники для аналізу строкових та депозитів до запитання саме стосовно фізичних осіб.

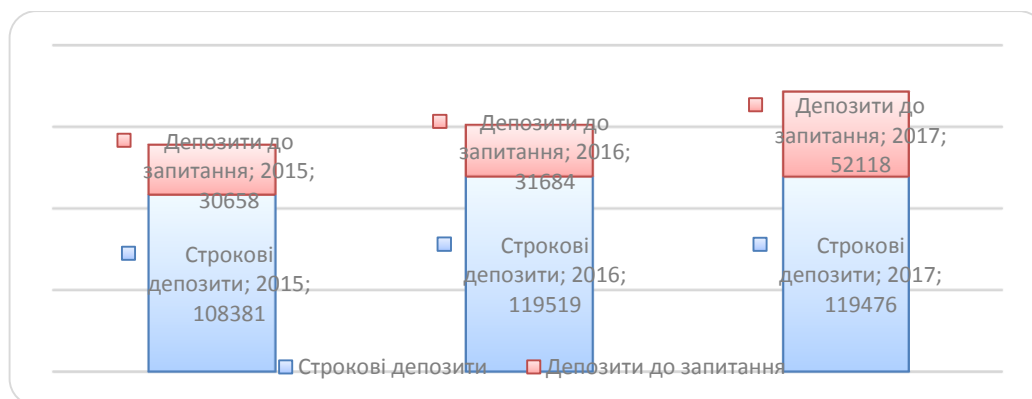

Рис. 2.9. Динаміка депозитів фізичних осіб АТ КБ «ПРИВАТБАНК» протягом 2015-2017, млн. грн.

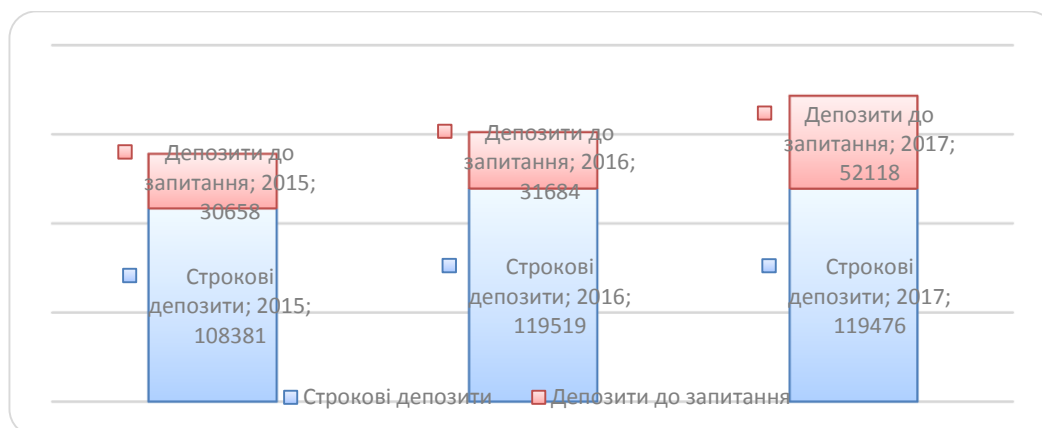

Рис. 2.10. Динаміка депозитів корпоративних клієнтів АТ КБ «ПРИВАТБАНК» протягом 2015-2017, млн. грн.

Отримані результати необхідно згрупувати у таблицю 2.7.

Таблиця 2.7

Аналіз оборотності та рівня осідання депозитних вкладень фізичних осіб
АТ КБ «ПРИВАТБАНК» за 2015-2017 рр.

Показники	Роки		
	2015	2106	2017
1. Залишки депозитів на початок періоду, млн. грн.	133576,5	145121	161398,5
2. Оборот з надходження коштів на рахунки клієнта за період (кредитовий оборот) млн. грн.	0,43	0,43	0,37
3. Оборот з видатків коштів із рахунків клієнтів за період (дебетовий оборот) млн. грн.	840,85	839,93	984,37
4. Залишки депозитів на кінець періоду, млн. грн.	0,16	0,16	0,26
5. Середній залишок депозитів млн. грн.	133576,5	145121	161398,5
6. Кількість оборотів, що здійснюють депозити за період, од	0,43	0,43	0,37
7. Тривалість одного обороту, днів.	841	840	984
8. Коефіцієнт осідання коштів на поточних рахунках	0,16	0,16	0,26

Розрахувавши основні показники за таблицею 2.7 необхідно розрахувати абсолютні та відносні відхилення та згрупувати їх у таблицю 2.8.

Таблиця 2.8

Абсолютні та відносні відхилення оборотності депозитних вкладень
фізичних осіб АТ КБ «ПРИВАТБАНК» за 2015-2017 рр.

Показники	Абсолютне відхилення, тис.грн.		Відносне відхилення, %	
	2016 до 2015	2017 до 2016	2016 до 2015	2017 до 2016
1. Залишки депозитів на початок періоду	10925	12164	8,53	8,75
2. Оборот з надходження коштів на рахунки клієнта за період (кредитовий оборот)	6250	5053	9,18	6,79
3. Оборот з видатків коштів із рахунків клієнтів за період (дебетовий оборот)	5011	-3174	8,76	-5,10
4. Залишки депозитів на кінець періоду	12164	20391	8,75	13,49
5. Середній залишок депозитів	11544,5	16277,5	8,64	11,22

За даними таблиці 2.7 та 2.8 за аналізований період з 2105-2017 рр. зменшилася оборотність депозитних коштів, що є позитивною тенденцією, оскільки підвищує ліквідність банку. Так, у 2015 році цей показник склав 0,43, у 2016 – 0,43 і у 2017 зменшився до 0,37, через збільшення депозитів до запитання і зменшення надійних строкових депозитів.

Відповідно тривалість одного депозитного обороту в днях у 2015 склала 841 днів. У 2016 році тривалість депозитного обороту зменшилась до 840 днів, у 2017 році збільшилася до 984 днів. Причиною цього стало збільшення дебетового обороту у 2016 році на 8,76 %, у 2017 році зменшення на 5,10 %.

Це означає, що більшість фізичних осіб забирали свої кошти з депозитних рахунків. Коефіцієнт осідання коштів на поточних рахунках протягом 2015-2017 рр. незначно збільшувався, що є негативною тенденцією, оскільки це означає що приплив коштів на депозитні рахунки значно уповільнився.

Така тенденція є закономірною, особливо під час фінансової кризи, оскільки існує певна насиченість кредитного ринку та ринку клієнтів, і низький рівень платоспроможності населення.

Це означає, що будь-який приріст ресурсів за рахунок депозитів до запитання у разі значного розриву у вартості строкових депозитів та депозитів до запитання в сучасних умовах для України є позитивним явищем, незважаючи на його масштаби.

Для аналізу розвитку клієнтської бази використовуються такі коефіцієнти:

- коефіцієнт плинності клієнтів;
- коефіцієнт залучення клієнтів;
- коефіцієнт закріплення клієнтів;
- коефіцієнт постійності клієнтів.

Отримані результати необхідно згрупувати у таблицю 2.9.

Таблиця 2.9

Аналіз розвитку клієнтської бази фізичних осіб АТ КБ
«ПРИВАТБАНК» за 2015-2017 рр.

Показник	Роки		
	2015	2106	2017
Кількість поточних рахунків фізичних осіб на початок періоду, шт	1190140	1238693	1272150
Кількість відкритих рахунків за рік, шт.	85010	70354	83045
Кількість закритих рахунків за рік, шт.	36457	36897	34124
Кількість поточних рахунків фізичних осіб на кінець періоду	1238693	1272150	1321071
Середньорічна кількість рахунків, шт.	1214416,5	1255421,5	1296610,5
Коефіцієнт плинності клієнтів, %	3,00	2,94	2,63
Коефіцієнт постійності клієнтів, %	97,00	97,06	97,37
Коефіцієнт залучення клієнтів, %	7,00	5,60	6,40
Коефіцієнт розширення клієнтської бази, %	4,00	2,67	3,77

Для більш повного аналізу клієнтської бази АТ КБ «ПРИВАТБАНК», необхідно, також, розрахувати відхилення та узагальнити результати у таблиці 2.10.

Таблиця 2.10

Відхилення до аналізу розвитку клієнтської бази АТ КБ «ПРИВАТБАНК»
за 2015-2017 рр.

Показник	Абсолютне відхилення	
	2016 до 2015	2014 до 2013
Кількість поточних рахунків фізичних осіб на початок періоду, шт.	48553	33457
Кількість відкритих рахунків за рік, шт.	-14656	12691
Кількість закритих рахунків за рік, шт.	440	-2773
Кількість поточних рахунків фізичних осіб на кінець періоду	33457	48921
Середньорічна кількість рахунків, шт.	41005	41189
Коефіцієнт плинності клієнтів, %	-0,06	-0,31
Коефіцієнт постійності клієнтів, %	0,06	0,31
Коефіцієнт залучення клієнтів, %	-1,40	0,80
Коефіцієнт розширення клієнтської бази, %	-1,33	1,11

Отже, за даними таблиці 2.9 та таблиці 2.10 клієнтська база АТ КБ «ПРИВАТБАНК» зростала до 2017 року включно.

Так, за даними таблиці 2.10, середньорічна кількість рахунків, у 2016 зросла на 41005 шт., у 2017 на 41189 шт.

За даними таблиці 2.8. коефіцієнт плинності клієнтів найкращі результати мав у 2017 році – 2,63 %. У 2016 році, за даними таблиці 2.10 він зменшився на 0,06 %, а у 2017 році - ще на 0,31 %, що є позитивною тенденцією і свідчить про незначну плинність клієнтів. Причиною такої плинності є велика частка у депозитному портфелі АТ КБ «ПРИВАТБАНК» депозитів до запитання строком від 1 місяця і до 1 року.

Також, причиною зростання цього коефіцієнта стала фінансова криза, яка торкнулась всіх українських комерційних банків, і відтік депозитів для цього періоду вплинув не найкраще на банківські показники та результати банківської діяльності.

Коефіцієнт постійності клієнтів показав найкращі результати у 2017 році на рівні 97,37%, що є позитивним результатом. Збільшення цього коефіцієнта свідчить про великий відплив клієнтів та про значну частину депозитів до запитання у депозитному портфелі банку.

Коефіцієнт залучення клієнтів до 2107 року збільшився до 6,40 % і є позитивною тенденцією, та свідчить про результативну депозитну політику Банку. Відповідно збільшився у 2017 році і коефіцієнт розширення клієнтської бази до 3,77 %, або збільшення на 1,11 % по відношенню до 2016 року.

Отже, як показує практика АТ КБ «ПРИВАТБАНК» - значна частка коштів, які надходять на поточні рахунки клієнтів Банку, перебуває в постійному русі протягом тривалого строку.

Важливою умовою ефективного управління депозитними ресурсами є аналіз процента від загального обсягу залучених ресурсів розміщених у кредити. Для такого аналізу необхідно розрахувати показник використання депозитів (таблиця 2.11).

Коефіцієнт використання депозитів показує, який процент від загального обсягу залучених ресурсів розміщених у кредити.

Протягом 2015-2017 років, цей коефіцієнт знаходився на достатньому рівні (Додаток Є).

Таблиця 2.11

Аналіз використання депозитів фізичних осіб АТ КБ «ПРИВАТБАНК» за 2015-2017 рр.

Показники	2015	2016	2017
1. Залишки кредитних вкладень фізичних осіб на початок періоду, млн. грн.	25 184	30980	31542
2. Залишки кредитних фізичних осіб вкладень на кінець періоду млн. грн.	30980	31542	43661
3. Середній залишок кредитних вкладень фізичних осіб млн. грн.	28082	31261	37601,5
4. Середній залишок депозитних вкладень фізичних осіб млн. грн.	133576,5	145121	161398,5
5. Коефіцієнт використання депозитів	4,76	4,64	4,29

Таким чином, для забезпечення бажаної структури, обсягів та рівня витрат за депозитними зобов'язаннями АТ КБ «ПРИВАТБАНК» використовує різні методи залучення коштів, які загалом поділяються на дві групи — цінові та нецінові методи управління залученими коштами.

Сутність цінових методів полягає у використанні відсоткової ставки за депозитами як головного важеля в конкурентній боротьбі за вільні грошові кошти фізичних і юридичних осіб. Підвищення пропонованої банком ставки дозволяє залучити додаткові ресурси. І, навпаки, банк, перенасичений ресурсами, але обмежений небагатьма прибутковими напрямками їх розміщення, зберігає чи знижує депозитні ставки.

Ефективна процентна ставка – це процентна ставка, за якою розрахункові майбутні грошові виплати або надходження (без урахування майбутніх кредитних збитків) точно дисконтуються протягом очікуваного терміну дії фінансового інструмента або, у відповідних випадках, протягом коротшого терміну до чистої балансової вартості фінансового інструмента.

2.3. Аналіз ефективності проведення депозитних операцій АТ КБ «ПриватБанк»

З метою ефективного управління депозитною діяльністю банк повинен формувати якісну депозитну політику, здійснювати фінансовий аналіз та контроль.

Важливим чинником успішності депозитної політики банку вважають процентну політику. Об'єктами цінової політики у сфері депозитної діяльності є:

- розміри процентних ставок;
- умови нарахування та сплати процентів;
- мінімальна сума відкриття депозитного рахунка;
- можливості встановлення індивідуальних процентних ставок для окремих категорій клієнтів.

Від цінових параметрів депозитів конкурентне середовище потребує такої самої гнучкості, як і від асортименту послуг, тобто ціни на депозитні продукти мають постійно реагувати на ринкові зміни.

Одним із основних видів банківської діяльності є залучення тимчасово вільних грошових коштів на депозитні рахунки в банку.

Прикладом цінової політики банку може бути, перш за все, процентна політика, тобто встановлення процентів за депозитними програмами відповідно до ринкових умов.

Розмір процентної ставки за вкладами залежить від терміну, періодичності виплат відсотків, умов поповнення та дострокового відкликання. Але головне, чого дотримується банк у своїй процентній політиці, — це виваженість.

Для порівняння розглянемо депозитні програми АТ «Ощадбанк», ПАТ «Кредобанк» (таблиця 2.12)

Таблиця 2.12

Порівняння депозитних програми АТ «Ощадбанк», ПАТ «Кредобанк»,
АТ КБ «ПРИВАТБАНК» у 2017 році

Банк	Переваги	Недоліки
АТ КБ «ПРИВАТБАНК»	Надійний банк з хорошою репутацією, значна кількість депозитних програм, мінімальна сума депозиту всього 100 доларів або євро, що дає змогу скористатися цією послугою банку практично всім бажаючим громадянам Є учасником фонду гарантування вкладів фізичних осіб	Низькі ставки за депозитами у іноземній валюті, недосить широке використання нецінових методів залучення клієнтів та їх коштів, а саме маркетингових заходів
Ощадбанк	Банк з надійною репутацією, гарантія державою повернення вкладених коштів, великий аспект пенсійних програм. Є учасником фонду гарантування вкладів фізичних осіб	Дещо занижені ставки за депозитами у національній валюті, у порівнянні з іншими аналізованими банками
Кредо банк	Прогресивний банк, який проводить активну маркетингову діяльність із залучення клієнтів, широке застосування інтернет-банкінгу, за допомогою якого клієнти можуть оформити депозит, конкурентоспроможні ставки за депозитами, що відповідають ринковим умовам, майже у всіх вкладах можливе вільне зняття коштів. Є учасником фонду гарантування вкладів фізичних осіб	Наявність ризику ліквідності банку, низькі ставки по депозитам у іноземній валюті, невідомий банк для значної кількості громадян, що знижує рівень довіри населення

Таким чином, перевагою АТ КБ «ПРИВАТБАНК» є відкриття вкладів у банківських металах з відкриттям поточного рахунку. Згідно даних вкладів виплата відсотків здійснюється наприкінці терміну разом з основною сумою вкладу. Нарахування відсотків проводиться щомісячно. Нараховані відсотки виплачуються зливками банківських металів номіналами від 10 г або за бажанням вкладника в національній валюті згідно із встановленим офіційним курсом НБУ на банківські метали на дату проведення операції. АТ „Ощадбанк” пропонує клієнтам для придбання монети, вироблені з дорогоцінних металів; банківські метали найвищих проб у мірних та стандартних зливках від всесвітньо відомих виробників, проте вкладів у банківських металах даний банк не пропонує. Кожен із наведених банків має широкий вибір гнучких вкладів. У цьому, власне, і полягає головна перевага такого роду вкладів. Виплата за гнучким депозитами здійснюється щомісячно на рахунок клієнта. Відсотки нараховуються в кінці місяця за кожен день, коли кошти знаходяться на рахунку, приєднуються до суми вкладу та капіталізуються. Обмеження щодо внесення коштів не застосовуються. В цілях безпеки встановлюються ліміти на зняття коштів за платіжною карткою. Ліміт можна збільшити або зняти взагалі, звернувшись у банк. Кожен із наведених банків дає можливість відкриття поточних рахунків. Поточний рахунок у АТ КБ «ПРИВАТБАНК» у національній валюті призначений для здійснення платежів і отримання переказів у межах України. Поточний рахунок в іноземній валюті зручний для здійснення платежів та переказів за кордон і отримання переказів з-за кордону. Перевагою банку є безкоштовне відкриття поточних рахунків клієнтам, що здійснюється для забезпечення процедури погашення заборгованості клієнтів за кредитними договорами за рахунок іноземної валюти, купленої на валютному аукціоні НБУ.

ПАТ «Ідея Банк» пропонує своїм вкладникам скористатися поточним рахунком з вільним використанням коштів, проте з можливістю накопичення під 17% річних. Жоден із зазначених банків не надає мультивалютних

вкладів, що, безумовно, дає конкурентні переваги іншим банкам України у залученні клієнтів та зміцненні ресурсної бази. Отже, кожен із зазначених банків має переваги і недоліки у своїх депозитних програмах, що в цілому дає їм рівні можливості для формування ресурсної бази.

Розглянемо депозитні програми цих банків.

Таблиця 2.13

Дохідність для депозитів на суму 100 тис. грн. для ПАТ «Ощадбанк»

Назва депозиту	Строк, місяців				
	7 д	1	3	6	12
Найвищі % – без поповнення	9.00	9.25	13.62	14.07	15.02
Мій прогресивний депозит	–	9.25	–	–	–
Найвищі % – з поповненням	9.00	9.00	13.62	14.07	15.02
Мій депозит*	–	–	13.62	14.07	15.02
Ощадні					
Мобільні заощадження*	9.00	9.00	9.05	9.14	9.30
Пенсійні					
Пенсійний*	–	–	13.88	14.33	15.30

Усі вклади, окрім Мого прогресивного депозиту, надають право поповнення.

Таблиця 2.14

Дохідність для депозитів на суму 5 тисяч доларів США для ПАТ «Ощадбанк»

Назва депозиту	Строк, місяців				
	7 днів	1	3	6	12
Найвищі % – без поповнення	2.00	2.00	2.76	3.52	4.06
Мій прогресивний депозит	–	1.25	–	–	–
Найвищі % – з поповненням	2.00	2.00	2.76	3.52	4.06
Мій депозит*	–	–	2.76	3.52	4.06
Ощадні					
Мобільні заощадження*	2.00	2.00	2.00	2.01	2.01
Пенсійні					
Пенсійний*	–	–	3.01	3.77	4.32

Усі вклади Ощадбанку, окрім Мого прогресивного депозиту, надають право поповнення.

Найвищий дохід у доларах США на строк 3 – 12 місяців забезпечує Мій депозит. А на менші терміни – Мобільні заощадження, який надає право поповнення та зняття коштів без втрати відсотків.

Таблиця 2.15

Дохідність для депозитів на суму 5 тисяч євро для ПАТ «Ощадбанк»

Назва депозиту	Строк, місяців				
	7 днів	1	3	6	12
Найвищі % – без поповнення	1.00	1.00	1.50	2.01	2.52
Мій прогресивний депозит	–	0.75	–	–	–
Найвищі % – з поповненням	1.00	1.00	1.50	2.01	2.52
Мій депозит*	–	–	1.50	2.01	2.52
Ощадні					
Мобільні заощадження*	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Пенсійні					
Пенсійний*	–	–	1.75	2.26	2.78

Ситуація аналогічна доларам США:

Усі вклади Ощадбанку, окрім Мого прогресивного депозиту, надають право поповнення.

Найвищий дохід у євро на 3 – 12 місяців забезпечує Мій депозит. А на менші терміни – Мобільні заощадження, який надає право поповнення та зняття коштів без втрати відсотків.

Пенсіонерам вигідно скористатись Моїм пенсійним депозитом для розміщення коштів у євро на 3 – 12 місяців.

Таблиця 2.16

Дохідність для депозитів на суму 100 тисяч гривень для ПАТ

«Кредобанк»

Назва депозиту	Строк, місяців				
	7 днів	1	3	6	12
Найвищі %	9.00	13.00	17.00	17.00	17.00
Прибутковий* (% у кінці строку)	–	–	17.00	17.00	17.00
Оптимальний* (% у кінці строку)	–	13.00	16.00	16.00	16.00
Найвищі % – з поповненням	9.00	11.00	11.00	11.00	15.00
Накопичувальний* (% у кінці строку)	–	11.00	11.00	11.00	15.00
Ощадні					
Кишеня**	9.00	9.00	9.05	9.14	9.30

Найвищі відсотки у гривнях строком на 3 – 12 місяців забезпечує депозит Прибутковий із виплатою відсотків у кінці терміну.

Для строку 1 місяць максимальний дохід надає вклад Оптимальний. А на 7 днів найвищі відсотки забезпечує депозит Кишеня.

Для депозитів з поповненням найвищі відсотки строком 1, 3, 6 та 12 місяців має вклад Накопичувальний.

На 7 днів депозит Кишеня є безальтернативним.

Таблиця 2.17

Дохідність для депозитів на суму 5 тисяч доларів США для ПАТ «Кредобанк»

Назва депозиту	Строк, місяців				
	7 днів	1	3	6	12
Найвищі %	0.10	0.60	1.25	1.75	2.25
Прибутковий* (% у кінці строку)	–	–	1.25	1.75	2.25
Оптимальний* (% у кінці строку)	–	–	1.05	1.55	2.05
Найвищі % – з поповненням	0.10	0.60	0.60	0.60	1.85
Накопичувальний* (% у кінці строку)	–	0.60	0.60	0.60	1.85
Ощадні					
Кишеня	0.10	0.10	0.10	0.10	0.10

Найвищу процентну ставку у доларах США строком 3, 6 та 12 місяців має депозит Прибутковий. А на 1 місяць – Накопичувальний.

Для термінів 7 днів є лише один вклад – Кишеня.

Найвища ставка за вкладами з поповненням строком 1 – 12 місяців – у депозиту Накопичувальний.

На 1 тиждень – Кишеня.

Таблиця 2.18

Дохідність для депозитів на суму 5 тисяч євро для ПАТ «Кредобанк»

Назва депозиту	Строк, місяців				
	7 днів	1	3	6	12
Найвищі %	0.10	0.25	0.25	0.65	0.75
Прибутковий* (% у кінці строку)	–	–	–	0.65	0.75
Оптимальний* (% у кінці строку)	–	–	–	0.55	0.65
Найвищі % – з поповненням	0.10	0.25	0.25	0.25	0.55
Накопичувальний* (% у кінці строку)	–	0.25	0.25	0.25	0.55
Ощадні					
Кишеня	0.10	0.10	0.10	0.10	0.10

Найвищу процентну ставку у євро строком на півроку та рік пропонує вклад Прибутковий. А на 1 та 3 місяці – Накопичувальний.

Для терміну 1 тиждень є лише один депозит – Кишеня.

Найвища ставка за вкладами з поповненням строком 1 – 12 місяців – у депозиту Накопичувальний.

На 7 днів – Кишеня.

Таблиця 2.19

Дохідність для депозитів на суму 100 тисяч гривень для АТ КБ
«Приватбанк»

Назва депозиту	Строк, місяців				
	7 днів	1	3	6	12
Найвищі %	7.00	8.75	13.88	14.86	13.64
Стандарт	–	8.75	13.88	14.86	13.64
Ощадні					
Приват-вклад	7.00	7.00	7.03	7.08	7.18
Для одержувачів зарплати, пенсії та соціальних виплат через Приватбанк					
Стандарт Безподатковий	–	10.56	16.58	17.91	16.45

Усі вклади Приватбанку надають право поповнення та щомісячної виплати відсотків. Найвищі відсотки у гривнях строком на 1 – 12 місяців пропонує депозит Стандарт. Для бажаючих вкласти кошти на 7 днів депозит “Приват-вклад” є безальтернативним. Для одержувачів зарплати, пенсії та соціальних виплат Приватбанк пропонує спеціальний вклад Стандарт Безподатковий, що пропонує найвищу дохідність, проте має певні обмеження на джерела коштів.

Таблиця 2.20

Дохідність для депозитів на суму 5 тисяч доларів США для АТ КБ
«Приватбанк»

Назва депозиту	Строк, місяців				
	7 днів	1	3	6	12
Найвищі % – з поповненням	1.00	1.00	2.50	2.76	3.03
Стандарт	–	1.00	2.50	2.76	3.03
Ощадні					
Приват-вклад	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00

Усі вклади Приватбанку надають право поповнення та щомісячної виплати відсотків. Найвищі відсотки у доларах США строком на 3 – 12 місяців пропонує вклад Стандарт.

На 1 місяць обидва депозити надають однаковий дохід. При цьому Приват-вклад можна достроково забрати без втрати відсотків.

Для бажаючих вкласти кошти на 7 днів депозит “Приват-вклад” є безальтернативним.

Таблиця 2.21

Дохідність для депозитів на суму 5 тисяч євро для АТ КБ «Приватбанк»

Назва депозиту	Строк, місяців				
	7 днів	1	3	6	12
Найвищі % – з поповненням	0.50	0.50	1.00	1.25	1.26
Стандарт	–	–	1.00	1.25	1.26
Ощадні					
Приват-вклад	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50

Усі вклади Приватбанку надають право поповнення та щомісячної виплати відсотків. Найвищі відсотки у євро строком на 3, 6 та 12 місяців пропонує вклад Стандарт. Для бажаючих вкласти кошти на 7 днів або 1 місяць депозит “Приват-вклад” є безальтернативним. Порівняємо умови депозитів серед банків.

Для порівняння обрані наступні установи: Ощадбанк, Укрексімбанк, Укргазбанк, Кредобанк, ОТП банк.

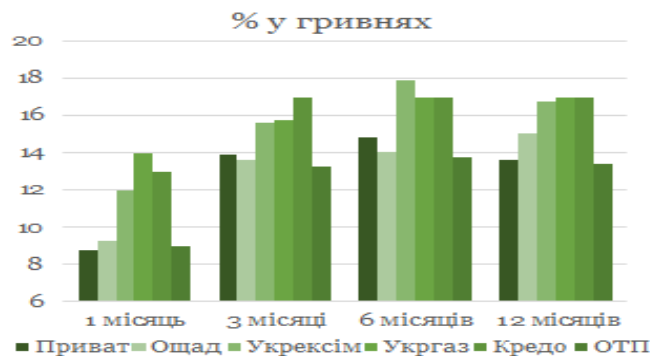

Рис. 2.11. Порівняння доходу Приватбанку з конкурентами за вкладом на суму 100 тисяч гривень, станом на 01.01.2019 року

Приватбанк посідає п'яте місце серед 11 найбільш надійних банків за дохідністю депозитів у гривнях. Його відсотки на 0.15 % річних перевищують середні та на 3.22 % поступаються лідеру – Кредобанку. На другій позиції розташовується Укргазбанк – на 3.16 % річних більше ніж Приватбанк. При цьому на 1 місяць Укргаз є лідером. На третьому та четвертому місцях знаходяться Укрексімбанк та Ощадбанк – їхні відсотки на 2.78 % та 0.21 % річних переважають Приватбанк. ПроКредит банк у середньому є шостим. Водночас на 1 рік він пропонує найвищий дохід. ОТП банк посідає сьому позицію, надаючи на 0.42 % річних менше ніж Приват.

Отже, Приватбанк пропонує високі проценти для депозитів у гривнях на 3 – 6 місяців. Водночас на усі строки його випереджають Укргазбанк та Укрексімбанк, які також належать державі. При цьому за вкладом Стандарт Безподатковий Приват пропонує дуже високі проценти, особливо на півроку. Але розмістити на ньому можна лише зарплату, пенсію, соціальну допомогу та стипендію, які надійшли на рахунок у Приваті.

Для вкладників, які довіряють лише європейським установам, найвищі відсотки надають Кредобанк (при оформленні через онлайн банкінг), ПроКредит банк (на 1 рік) та ОТП банк (із урахуванням бонусу до депозиту).

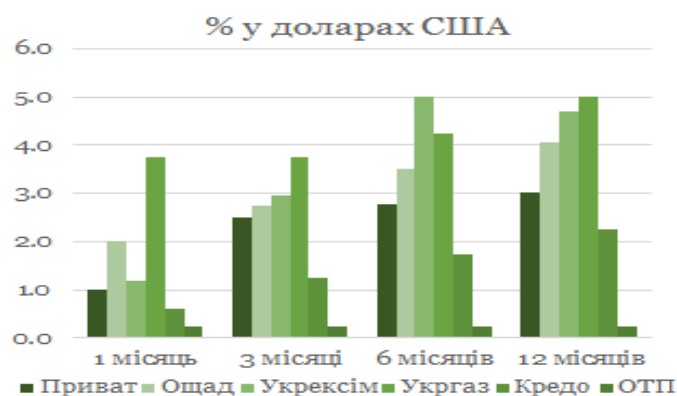

Рис. 2.12. Порівняння доходу Приватбанку з конкурентами за вкладом на суму 5 тисяч доларів США, станом на 01.01.2019 року

Приватбанк займає четверте місце серед 11 найбільш надійних банків за дохідністю у доларах США. Його відсотки на 0.47 % річних перевищують середні та на 1.86 % поступаються лідеру – Укргазбанку. На другій позиції

розташовується Укрексімбанк, що переважає Приват на 1.13 % річних. Ощадбанк, який пропонує на 0.75 % річних вищі проценти ніж Приватбанк, посідає третє місце. ПроКредит банк та Кредобанк займають п'яту та шосту позиції, відстаючи на 0.08 % та 0.87 % річних.

Відсотки ОТП банку в доларах США є дуже низькими.

Отже, Приватбанк забезпечує досить високий дохід у доларах США. Водночас серед державних банків вищі відсотки надає Укргазбанк. Тим, хто прагне відкрити депозит у європейській установі, доцільно розглянути ПроКредит банк (відділення наявні лише у 5 найбільших містах) або Кредобанк (оформивши депозит онлайн).

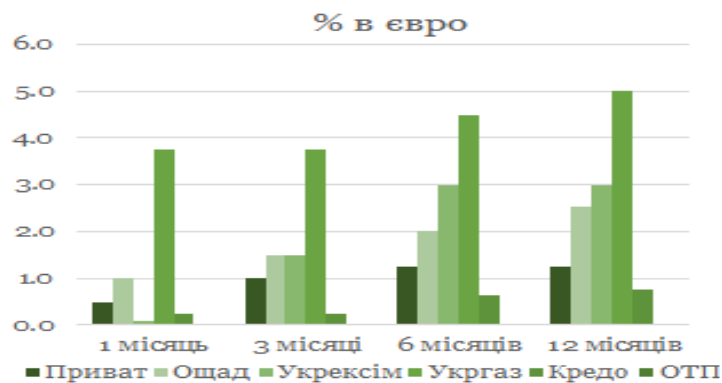

Рис. 2.13. Порівняння доходу Приватбанку з конкурентами за вкладом на суму 5 тисяч євро, станом на 01.01.2019 року

Приватбанк займає п'яте місце серед 11 найбільш надійних банків за процентами у євро, пропонуючи на 0.34 % річних нижчі відсотки за середній рівень та у чотири рази менше ніж Укргазбанк. ПроКредит банк посідає другу, а Укрексімбанк – третю позиції, надаючи на 1.00 % та 0.90 % річних більше ніж Приват відповідно.

Ощадбанк та Кредобанк перебувають на четвертому та сьомому місцях. ОТП банк надає лише 0.01 % річних у євро.

Отже, Приватбанк забезпечує середню дохідність у євро. З-поміж державних установ найвищі відсотки на усі строки забезпечує Укргазбанк. Тим, хто прагне розмістити кошти у європейському банку, краще розглянути ПроКредит банк.

З метою поглиблення аналізу використання ресурсної бази банку розглянемо ефективність використання депозитних коштів з позиції отриманих процентних доходів і понесених процентних витрат, який свідчить про здатність банку нарощувати додаткові обсяги депозитних ресурсів використовуючи потенціал економічної рентабельності й можливості капітальних вкладень. Розрахунок ефективності залучених депозитних коштів наведений в таблиці 2.22. (Додаток Д)

Таблиця 2.22

Аналіз динаміки та структури депозитів до запитання та строкових депозитів
АТ КБ «ПРИВАТБАНК», млн. грн.

Найменування	Роки			Абсолютне відхилення 2016/2015	Абсолютне відхилення 2017/2016	Темп приросту 2106/2015, %	Темп приросту 2017/2016, %
	2015	2016	2017				
Процентні доходи, млн. грн	30069	30240	15009	171	-15231	0,57	-50,37
Кредити та аванси фізичним особам, млн. грн	11289	8866	11699	-2423	2833	-21,46	31,95
Кредити та аванси юридичним особам, млн. грн	18780	20944	2839	2164	-18105	11,52	-86,44
Кредити підприємствам МСП, млн. грн		430	471	430	41		9,53
Процентні витрати, млн. грн	17575	18471	13668	896	-4803	5,10	-26,00
Строкові депозити фізичних осіб, млн. грн	15678	16037	12051	359	-3986	2,29	-24,86
Строкові депозити юридичних осіб, млн. грн	1897	2434	1617	537	-817	28,31	-33,57
Коефіцієнт ефективності, %	171,09	163,72	109,81	-7,37	-53,90		

Із даних таблиці видно, що в досліджуваному періоді обсяги процентних доходів збільшились на 171 млн. грн., а процентних витрат – на 896 млн. грн., однак банк менше витрачав на оплату за користування депозитними коштами, ніж отримував від доходних операцій, що позитивно впливало на загальний рівень рентабельності діяльності банку. Слід також

сказати про суттєве перевищення темпів падіння процентних доходів над процентними витратами, за період аналізу вони склали -50,37% та -26,00% відповідно, що свідчило про зниження ефективності використання депозитних коштів як значної частини зобов'язань банку.

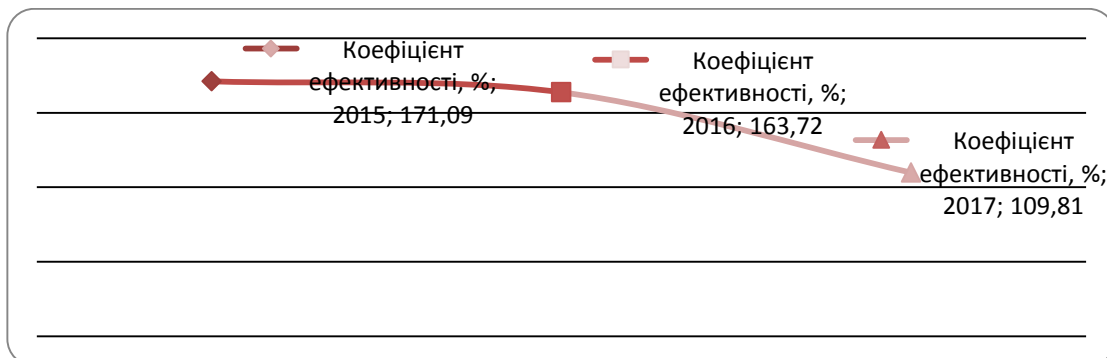

Рис. 2.14. Динаміка показника ефективності залучених депозитних коштів

Отже, бачимо суттєве зниження коефіцієнту ефективності використання залучених депозитних коштів, який за період аналізу знизився на 61,28%.. Динаміка змін нарощування процентних доходів свідчить про наявність потенціалу для позитивних зрушень в використанні депозитних коштів.

Розглянемо склад суб'єктів управління залученням ресурсів з депозитних джерел на рис. 2.15.

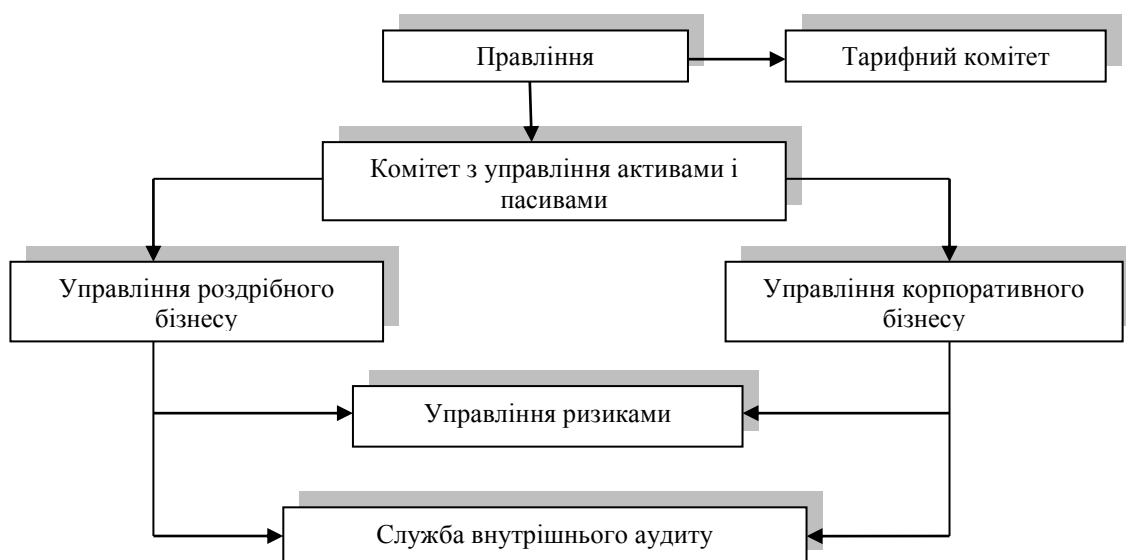

Рис. 2.15. Органи управління залученням депозитних ресурсів АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

Управління депозитними операціями АТ КБ «ПРИВАТБАНК» показано на рис. 2.15. Формування правильного підходу до визначення таких способів та прийомів залучення коштів з мінімально можливими витратами відіграє першочергову роль у процесі формування ресурсів та позиції банку на депозитному ринку.

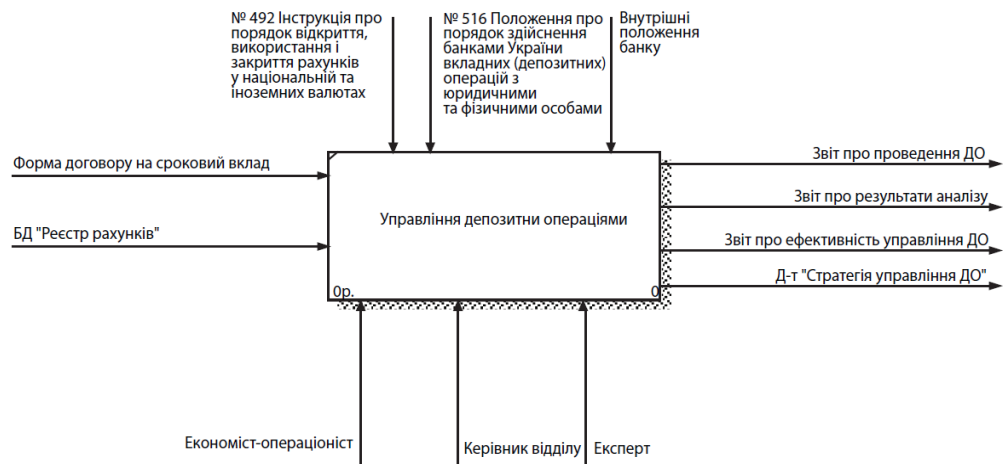

Рис. 2.16. Процес управління депозитними операціями фізичних осіб АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

Отже, процес управління депозитними операціями АТ КБ «ПРИВАТБАНК» потребує удосконалення.

До функцій загальних зборів акціонерів, які стосуються питання депозитних ресурсів банку, слід віднести визначення основних напрямків діяльності банку та затвердження звітів про їх виконання; затвердження річних результатів діяльності банку, висновків ревізійної комісії та зовнішнього аудитора.

Першочергове визначення ключових напрямків діяльності банку загальними зборами акціонерів дозволяє виділити пріоритетні види джерел, які будуть формувати його ресурси, а затвердження результатів даної діяльності, можливих висновків відповідальних суб'єктів, у нашому випадку, слугує підтвердженням вдалої організації управління залученням ресурсів з депозитних джерел.

Головними завданнями спостережної ради є розробка політики

розвитку банку і контроль за її виконанням з метою збільшення прибутковості та конкурентоспроможності банку; забезпечення стабільного фінансово-економічного стану та захист прав акціонерів. До компетенції спостережної ради належить визначення ключових аспектів та стратегічних цілей діяльності банку, в тому числі, на ринку депозитних послуг; впровадження комплексної системи управління залучення ресурсів з депозитних джерел; затвердження системи, процедур, стандартів, положень, планів щодо управління залученням депозитних ресурсів. Спостережна рада приймає на себе затвердження депозитної політики банку та контролює її виконання. Правління банку проводить управління поточною діяльністю банку та займається формуванням фондів, що потрібні для статутної діяльності банку. Правління банку діє на підставі положення, що затверджується загальними зборами учасників або спостережною радою банку. Воно відповідає за формування необхідного обсягу ресурсів шляхом визначення можливих варіантів залучення для безперебійного та прибуткового функціонування банку.

Головною функцією тарифного комітету є співпраця з Правлінням банку у напрямку виконання обов'язків, пов'язаних з впровадженням тарифної та цінової політик та контролем за їх виконанням.

Він відповідає за щомісячний аналіз співвідношення собівартості депозитних послуг та конкурентоспроможності банківських продуктів та тарифів на них. Окрім цього, до функцій тарифного комітету відносять: визначення та перегляд тарифної політики банку; створення методології визначення витрат банку; розвиток та впровадження тарифів та комісій на послуги (депозитні); встановлення дисконтів на певні види тарифів для конкретних клієнтів; впровадження конкурентних процентних ставок на банківські продукти; здійснює контроль за виконанням тарифної та цінової політики банку.

Органом контролю є служба внутрішнього аудиту, яка проводить нагляд за поточною діяльністю банку, контролює дотримання законів та

нормативно-правових актів Національного банку України та перевіряє результати поточної фінансової діяльності банку. Банк створює даний орган для вчасного виявлення невідповідностей не тільки в документації, але й у здійсненні операцій, котрі стосуються залучення ресурсів банком для здійснення своєї діяльності. Внутрішній аудит є незалежним інструментом оцінки, створений з метою розгляду та оцінки ефективності ризик-менеджменту, контролю та процесів управління АТ КБ «ПРИВАТБАНК».

Він займається перевіркою та оцінкою адекватності й ефективності системи внутрішнього контролю. Внутрішні аудитори проводять: аудит надійності, правдивості та своєчасності фінансової та операційної інформації; аудит встановленої системи забезпечення; оцінку економії та ефективності використання ресурсів, тощо. Окрім служби внутрішнього аудиту, контроль за проведенням операцій щодо залучення депозитних ресурсів здійснюють управління роздрібного та корпоративного бізнесу, які контролюють дотримання умов типових депозитних договорів, та управління ризиками, до обов'язків якого належить моніторинг відповідності вартості залучених ресурсів до рівня дохідності активів.

Базовим органом управління залучення ресурсів є Комітет управління активами та пасивами банку (КУАП), котрий визначає умови залучення банком ресурсів, їх внутрішньо-системного перерозподілу (обсяги, строки погашення, процентні ставки); встановлює процентні ставки за депозитами, керуючись інформацією від управління роздрібного бізнесу, управління корпоративного бізнесу та управління ризиками; слідкує та підтверджує зміни до умов існуючих депозитів та нововведених.

До компетенції КУАП у напрямку управління залученням ресурсів банку з депозитних джерел належить: визначення потреб у ліквідних коштах; прогнозування та аналіз коливань процентних ставок за депозитами; калькулювання цін депозитних продуктів та послуг; оцінювання змін у доходах і витратах банку в результаті залучення певного обсягу депозитних ресурсів.

Функціями управлінь роздрібного та корпоративного бізнесу АТ КБ «ПРИВАТБАНК» є:

- доведення до філій та відділень типових форм договорів;
- внесення на розгляд КУАП індивідуальних умов обслуговування конкретних клієнтів;
- розробка нових банківських продуктів;
- внесення на розгляд КУАП можливих змін до вже існуючих та нових депозитів.

Повноцінне управління залученням депозитних джерел неможливе без ефективної внутрішньої банківської документації, яка ґрунтується на законодавчо-нормативних актах НБУ, Кабінету Міністрів України та Верховної Ради України.

Так, АТ КБ «ПРИВАТБАНК» у своїй діяльності в напрямку залучення ресурсів з депозитних джерел керується положенням «Про залучення депозитів фізичних та юридичних осіб АТ КБ «ПРИВАТБАНК» від 18.04.2007 р. №П-15/3 та положенням «Про депозитну політику АТ КБ «ПРИВАТБАНК» від 24.10.2009 р. №П-142/6 .

Окрім даних положень банк керується положенням «Про службу внутрішнього аудиту», положенням «Про Комітет управління активами та пасивами», положенням «Про відділ депозитної політики управління депозитів».

З метою виконання планових показників по залученню депозитних ресурсів, банк відкриває депозитні рахунки згідно з Положенням про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами № 516 від 03.12.2003 року (остання редакція від 12.08.2015) проводить депозитні операції з клієнтами.

Для роздрібного бізнесу банку 2013 р. став періодом випробувань та довіри. Проте можна сміливо констатувати: АТ КБ «ПРИВАТБАНК» та його клієнти з гідністю витримали цей непростий іспит. Найголовніше – банк за жодних обставин не зрадив своєму основному принципу: бути надійним і

соціально відповідальним партнером, і за будь-яких обставин безумовно і в повному обсязі виконував усі свої зобов'язання, впроваджуючи нові сервісні моделі, модернізуючи існуючу продуктову лінійку і розробляючи нові послуги для населення. Особливу увагу було приділено пакетним пропозиціям роздрібних послуг, перехресним продажам, розробці продуктів для цільових категорій клієнтів.

З метою залучення нових клієнтів та поживлення продажів упродовж звітнього періоду проводилися депозитні акції, умови яких враховували останні тенденції ринку і стратегію банку щодо стабілізації ресурсної бази.

Нарощення ресурсної бази та оптимізація її структури здійснювалось через гнучку процентну політику щодо постійно діючих депозитних програм: процентні ставки протягом року поступово знижувались, залишаючись конкурентоспроможними за рахунок широкого спектру депозитних пропозицій, що максимально враховують потреби клієнтів та позитивний імідж банку.

З метою збереження сформованої клієнтської бази банку роздрібним бізнесом активно використовувались різні форми стимулювання клієнтів – пенсіонерів, учасників зарплатних проектів, клієнтів із значними заощадженнями та усіх вкладників, які пролонгують вклади у АТ КБ «ПРИВАТБАНК».

Клієнтам, які розмістили кошти на будь-який вклад, пропонувалось оформити платіжні картки міжнародних платіжних систем безкоштовно.

Отже, кожен з елементів механізму управління депозитною діяльністю відіграє дуже важливу роль для здійснення самого процесу. Так, якісно розроблена депозитна політика передбачає забезпечення стабільності і стійкості банківської установи, а також адекватність її діяльності потребам клієнтів; від направленості банку на використання цінових або нецінових методів в управлінні даним процесом визначаються стратегічна цілі щодо залучення клієнтів; за допомогою аналізу депозитних ресурсів розробляються шляхи оптимізації їх структури; функція контролю дає змогу

виявити відхилення фактичних результатів залучення депозитних ресурсів від запланованих та прийняти оперативні управлінські рішення для їх нормалізації.

Висновок до розділу 2

Починаючи з 2015 року строкові депозити фізичних осіб збільшилися на 10,28 % у 2016 році, у 2017 році стали зменшуватися на 0,04%, що є негативною тенденцією.

За аналізований період з 2015-2017 рр. Зменшилася оборотність депозитних коштів, що є позитивною тенденцією, оскільки підвищує ліквідність банку. Так, у 2015 році цей показник склав 0,43, у 2016 – 0,43 і у 2017 зменшився до 0,37, через збільшення депозитів до запитання і зменшення надійних строкових депозитів.

Відповідно тривалість одного депозитного обороту в днях у 2015 склала 841 днів. У 2016 році тривалість депозитного обороту зменшилась до 840 днів, у 2017 році збільшилася до 984 днів. Причиною цього стало збільшення дебетового обороту у 2016 році на 8,76 %, у 2017 році зменшення на 5,10 %.

Це означає, що більшість фізичних осіб забирали свої кошти з депозитних рахунків. Коефіцієнт осідання коштів на поточних рахунках протягом 2015-2017 рр. Незначно збільшувався, що є негативною тенденцією, оскільки це означає що приплив коштів на депозитні рахунки значно уповільнився.

Така тенденція є закономірною, особливо під час фінансової кризи, оскільки існує певна насиченість кредитного ринку та ринку клієнтів, і низький рівень платоспроможності населення.

Для забезпечення бажаної структури, обсягів та рівня витрат за депозитними зобов'язаннями АТ КБ «ПРИВАТБАНК» використовує різні

методи залучення коштів, які загалом поділяються на дві групи — цінові та нецінові методи управління залученими коштами.

Перевагою АТ КБ «ПРИВАТБАНК» є відкриття вкладів у банківських металах з відкриттям поточного рахунку. Згідно даних вкладів виплата відсотків здійснюється наприкінці терміну разом з основною сумою вкладу. Нарахування відсотків проводиться щомісячно.

Усі вклади Приватбанку надають право поповнення та щомісячної виплати відсотків. Найвищі відсотки у гривнях строком на 1 – 12 місяців пропонує депозит Стандарт. Для бажаючих вкласти кошти на 7 днів депозит “Приват-вклад” є безальтернативним. Для одержувачів зарплати, пенсії та соціальних виплат Приватбанк пропонує спеціальний вклад Стандарт Безподатковий, що пропонує найвищу дохідність, проте має певні обмеження на джерела коштів.

Приватбанк посідає п'яте місце серед 11 найбільш надійних банків за дохідністю депозитів у гривнях. Його відсотки на 0.15 % річних перевищують середні та на 3.22 %.

Приватбанк займає четверте місце серед 11 найбільш надійних банків за дохідністю у доларах США. Його відсотки на 0.47 % річних перевищують середні та на 1.86 %.

Приватбанк займає п'яте місце серед 11 найбільш надійних банків за процентами у євро, пропонуючи на 0.34 % річних.

Починаючи з 2015 року строкові депозити фізичних осіб збільшилися на 10,28 % у 2016 році, у 2017 році стали зменшуватися на 0,04%, що є негативною тенденцією.

За аналізований період з 2015-2017 рр. Зменшилася оборотність депозитних коштів, що є позитивною тенденцією, оскільки підвищує ліквідність банку. Так, у 2015 році цей показник склав 0,43, у 2016 – 0,43 і у 2017 зменшився до 0,37, через збільшення депозитів до запитання і зменшення надійних строкових депозитів.

Відповідно тривалість одного депозитного обороту в днях у 2015 склала 841 днів. У 2016 році тривалість депозитного обороту зменшилась до 840 днів, у 2017 році збільшилася до 984 днів. Причиною цього стало збільшення дебетового обороту у 2016 році на 8,76 %, у 2017 році зменшення на 5,10 %.

Це означає, що більшість фізичних осіб забирали свої кошти з депозитних рахунків. Коефіцієнт осідання коштів на поточних рахунках протягом 2015-2017 рр. Незначно збільшувався, що є негативною тенденцією, оскільки це означає що приплив коштів на депозитні рахунки значно уповільнився.

Така тенденція є закономірною, особливо під час фінансової кризи, оскільки існує певна насиченість кредитного ринку та ринку клієнтів, і низький рівень платоспроможності населення.

Для забезпечення бажаної структури, обсягів та рівня витрат за депозитними зобов'язаннями АТ КБ «ПРИВАТБАНК» використовує різні методи залучення коштів, які загалом поділяються на дві групи — цінові та нецінові методи управління залученими коштами.

Перевагою АТ КБ «ПРИВАТБАНК» є відкриття вкладів у банківських металах з відкриттям поточного рахунку. Згідно даних вкладів виплата відсотків здійснюється наприкінці терміну разом з основною сумою вкладу. Нарахування відсотків проводиться щомісячно.

Усі вклади Приватбанку надають право поповнення та щомісячної виплати відсотків. Найвищі відсотки у гривнях строком на 1 – 12 місяців пропонує депозит Стандарт. Для бажаних вкласти кошти на 7 днів депозит “Приват-вклад” є безальтернативним. Для одержувачів зарплати, пенсії та соціальних виплат Приватбанк пропонує спеціальний вклад Стандарт Безподатковий, що пропонує найвищу дохідність, проте має певні обмеження на джерела коштів.

Приватбанк посідає п'яте місце серед 11 найбільш надійних банків за дохідністю депозитів у гривнях. Його відсотки на 0.15 % річних перевищують середні та на 3.22 %

Приватбанк займає четверте місце серед 11 найбільш надійних банків за дохідністю у доларах США. Його відсотки на 0.47 % річних перевищують середні та на 1.86 %

Приватбанк займає п'яте місце серед 11 найбільш надійних банків за процентами у євро, пропонуючи на 0.34 % річних

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

3.1. Вдосконалення системи управління депозитною діяльністю банку та шляхи ефективного формування депозитного портфеля банку

Однією з основних функцій банківської системи є раціональний розподіл фінансових ресурсів шляхом акумулювання тимчасово вільних коштів суб'єктів господарювання і населення та спрямування їх у кредитно-інвестиційний процес. Без достатньої ресурсної бази банки не можуть у належних обсягах здійснювати кредитування поточних потреб юридичних та фізичних осіб, реалізовувати потужні інвестиційні проекти. З огляду на це важливого значення та актуальності набуває обґрунтування ролі депозитних операцій банків як вирішального фактору економічного зростання та стабільності банківської системи.

Розвиток банківської системи спричинив загострення конкуренції між банками за ресурси та ефективні напрямки їх розміщення. Зазначене призвело до поступового зниження прибутковості банківської діяльності. Тому, для підвищення стійкості та прибутковості діяльності за необхідне є удосконалювати власну депозитну діяльність банків. Особливо зазначене актуалізується у період підвищення ризиковості діяльності під впливом процентного, валютного та ринкового ризиків.

З метою підтримки власної конкурентоспроможності банківські установи змушені пропонувати своїм клієнтам нові депозитні продукти, удосконалювати депозитну політику, застосовувати різноманітні фінансові інструменти та розширювати свою діяльність.

Стрімкій розвиток ринку банківських послуг України, легкий доступ до кредитних ресурсів та курсова нестабільність призвели до збільшення не платежів за кредитною заборгованістю та виникнення проблем з повернення депозитів, строк виплати за якими настав. У результаті банківська система

зазнала кризи ліквідності, що у свою чергу завдало удару по її репутації та підірвало довіру клієнтів. Не виправила ситуацію постанова Національного банку України про мораторій на дострокове закриття депозитів, вкладники вилучили з комерційних банків 17,6 млрд. грн. із депозитів.

В умовах невизначеності головним "внутрішнім" джерелом ресурсів для вітчизняних фінансових установ традиційно є депозити. Причому, на відміну від локальних облігацій, через депозити банки можуть залучати не тільки гривню, але й іноземну валюту. Зростання обсягів валютних депозитів дозволить українським банкам хоч частково, але все таки компенсувати недолік інвалюти. Отже підвищений попит на депозити спричинить за собою їх подорожчання.

Важливим аспектом удосконалення депозитної діяльності можна вважати розширення спектра банківських послуг, які б надавалися в комплексі із депозитним обслуговуванням.

Ефективно організована депозитна діяльність банків може стати визначним фактором їх надійності, фінансової стабільності, передумовою досягнення показників платоспроможності та ліквідності.

Робота банків із залучення депозитів потребує особливої уваги в сучасних кризових умовах, оскільки проблема ліквідності викликала труднощі з отриманням фінансування на ринку капіталів, а розвиток стабільної депозитної бази допоможе стабілізувати ситуацію. Стабільний депозитний портфель забезпечить банку не тільки приплив коштів, а також буде формувати репутацію надійності.

Необхідність залучення додаткових ресурсів викликає зацікавленість банкірів у розробці депозитних продуктів, адже для того, щоб отримувати прибуток з кредитування, необхідно мати стабільне джерело капіталу, яким і стають депозитні вклади, залучені від індивідуальних клієнтів. Але для того щоб зробити дійсно цікаву пропозицію клієнтам, банкам необхідно мати певні аналітичні інструменти і розробляти програми лояльності. Банкам

необхідно налагодити роботу, беручи до уваги роздрібний бізнес та необхідність впровадження дієвих пропозицій за депозитами.

Важливим чинником зростання обсягів депозитного ринку в Україні є зростання грошових доходів юридичних та фізичних осіб, що за умови відсутності фінансового ринку, як альтернативи інвестування визначає депозитні вклади як головне джерело портфеля активів. За цих умов особлива увага звертається на фінансові аспекти діяльності банку. Відповідно, ефективність управління та функціонування комерційного банку в значній мірі визначається ефективністю реалізації депозитної політики.

Слід відзначити, що депозитна діяльність банків кореляційно залежить від обраної концепції формування та реалізації депозитної політики. У свою чергу депозитна політика банку – це складне економічне явище; її суть необхідно розглядати як у широкому, так і у вузькому значеннях. У широкому – депозитну політику банку характеризують як стратегію і тактику банку при його діяльності щодо залучення ресурсів із метою повернення, а також при організації та управлінні депозитним процесом. Під депозитною політикою у вузькому значенні розуміють стратегію і тактику банку в частині організації депозитного процесу з метою забезпечення його ліквідності.

Як перспективний напрям удосконалення депозитних операцій можна запропонувати розширення кола депозитних рахунків клієнтів з різноманітним режимом функціонування, що надаватиме вкладникам банку додаткові можливості по використанню своїх коштів із прийнятним рівнем доходів.

У відносинах комерційних банків з різними групами клієнтів, як з фізичними особами, так і з юридичним, доцільно було б використовувати депозитні рахунки, що мають змішаний режим функціонування. Корисним щодо цього є досвід зарубіжних комерційних банків у застосуванні NOW рахунків. З одного боку, кошти, що зберігаються на таких рахунках, можуть

використовуватися для здійснення платежів, а з іншого - вони є своєрідними фінансовими інвестиціями, що приносять їх власникам певні доходи.

З метою формування певних рекомендацій щодо збільшення ресурсної бази банків за рахунок депозитних ресурсів необхідно проаналізувати стан депозитних ресурсів на фінансовому ринку України.

В першу чергу необхідно визначитися з процесом, який пов'язаний із формуванням зобов'язань, їх подальшим розміщенням у активи та своєчасним погашенням. Динаміка та вагомість коштів, залучених банком з депозитних та недепозитних джерел, представлена на рис. 3.1.

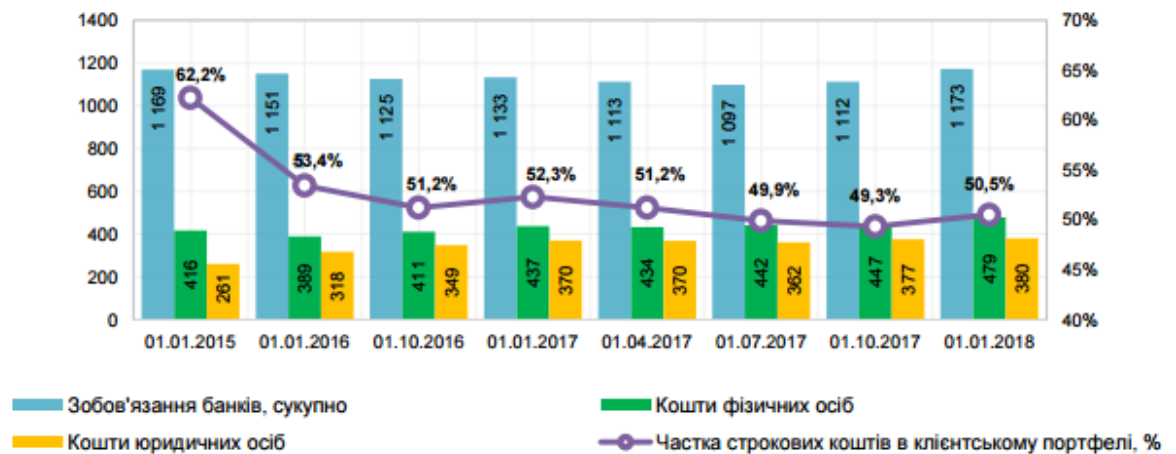

Рис. 3.1. Динаміка та структура зобов'язань

Сукупний обсяг зобов'язань українських банків протягом 2017 року зріс на 3,6% до 1172,8 млрд. грн.

Протягом 2017 року сукупний обсяг клієнтського портфелю БСУ збільшився на 6,4% та станом на 01.01.2018 р. відповідав 858,4 млрд. грн. Незважаючи на визнання неплатоспроможними ряду банківських установ, їх вплив на загальний обсяг зобов'язань був незначним, оскільки депозитний портфель цих установ був дуже малим.

В умовах сьогодення основною метою депозитних вкладень є перенесення вартості грошей у часі, а не отримання доходу. Тобто ставка по депозиту теоретично не має перевищувати рівень інфляції у країні. Понизити процентні ставки вдасться тільки тоді, коли рівень інфляції буде достатньо низьким, а національна грошова одиниця — достатньо стабільною. Тож,

завданням для стабільної діяльності банків та економіки в цілому є підтримка ресурсної бази банку на достатньому рівні. Це сприятиме подальшій стабілізації та покращенню ефективності діяльності банківських установ.

За строковим характером в клієнтському портфелі (рис. 3.2) переважають короткострокові депозитні вклади строком до 1 року. Слід зауважити, що в 2018 році депозитний ринок почав демонструвати ознаки відновлення, обсяг залучених депозитів в цьому році вперше за останні декілька років показує зростання.

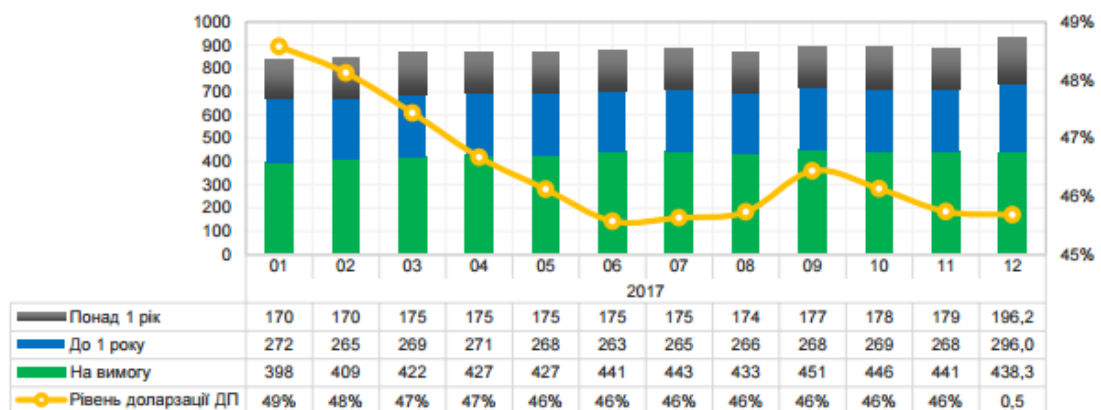

Рис. 3.2. Динаміка зміни клієнтського портфелю за строковістю, млрд. грн.

З початку 2017 року встановилася тенденція до зростання обсягу вкладів на вимогу. Станом на 01.01.2018 р. їх сума відповідає 438,3 млрд. грн., що дорівнює 47% сукупного портфелю коштів клієнтів (43% на початок 2017 року).

Слід зауважити, що частка коштів, залучених на строк 1-2 роки, поступово зростає, проте загальний їх вклад у сукупний показник є незначним. Частка довгострокових депозитів протягом досліджуваного періоду зросла та станом на 01.01.2018 р. складала 21,1% (20,2% на початок 2017 року) в загальному обсязі зобов'язань банків.

Особливість депозиту полягає в його роздвоєності в практичному застосуванні.

По-перше, депозит є для вкладника потенційними грошима, вкладник може виписати чек і спрямувати відповідну суму в обіг. Але в той же час

«банківські гроші» приносять вкладникові дохід, виступають уже в ролі капіталу.

Перевага депозиту перед готівкою в тому, що депозит приносить дохід у формі процента, а недолік у тому, що процент депозиту нижчий порівняно з тим, який виплатять на капітал, якщо його позичити.

Тому саме при депозитних операціях дуже виразно виступає сутність комерційної діяльності банків — платити за депозит дешевше, а розміщувати його за вищу плату.

Депозитний портфель в регіональному розрізі представлено на рисунку 3.3.

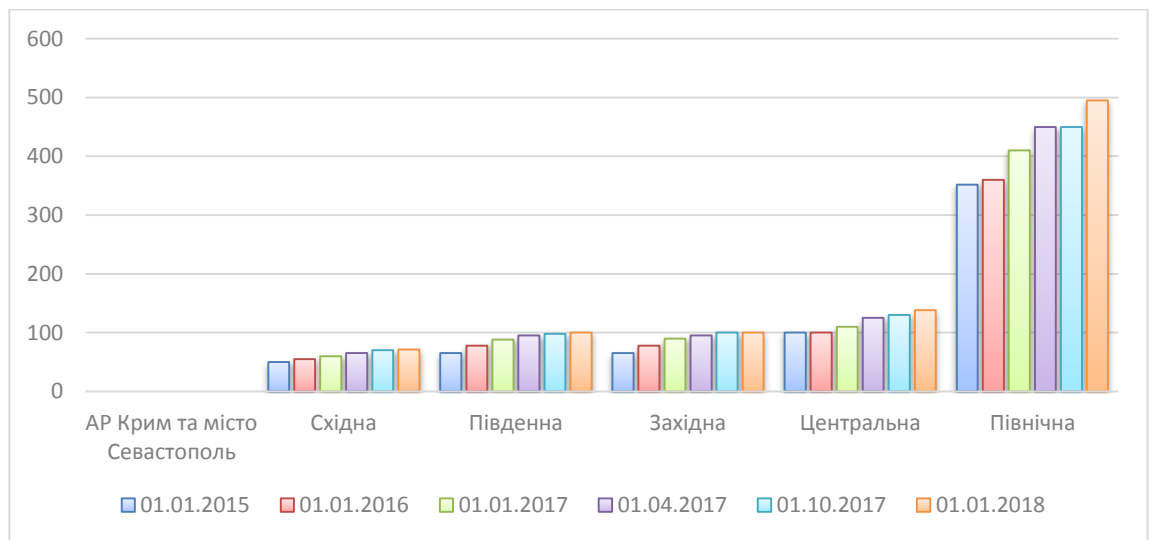

Рис.3.3. Клієнтський портфель в регіональному розрізі, млрд. грн.

Так само, як географічна структура наданих кредитів, депозитний портфель характеризується переважанням частки Північного регіону, переважно завдяки м. Київ, через який проходить значна частина фінансових потоків країни.

Розглянемо більш детально, які проблеми мають банківські установи при формування депозитного портфеля. Основною проблемою по формування депозитного портфеля, яка на даний момент потребує негайного вирішення є відтік грошових коштів з депозитних рахунків клієнтів, який ще називають депозитним ризиком.

За класифікацією НБУ даний ризик не виділяється в окрему категорію, проте досить багато вчених приділяють увагу вивченню саме цього виду ризику. Адже ідентифікація ризику в подальшому дасть змогу розвинути методи його оцінку, а, як наслідок, і методи управління. Так як ризик це не лише ймовірність втрати, а й ймовірність отримати додаткову вигоду, то при прийнятті обґрунтованих доцільних рішень банк зможе отримати додаткову вигоду.

Отже для стабільної роботи банку даний ризик необхідно мінімізувати та заохочувати клієнтів, щоб вони не тільки достроково не вилучали кошти, а й після закінчення строку дії договору продовжили його дію.

З метою оптимізації депозитного портфеля та для забезпечення більшого надходження коштів на строкові та ощадні депозити можна рекомендувати спрощення режиму функціонування відповідних рахунків, тобто порядку зарахування коштів на вклади, видачі готівки та перерахування з депозитних рахунків. Слід більш широко застосовувати строкові вклади з додатковими внесками, а також скоротити обмеження на здійснення розрахунків із використанням коштів, що містяться на ощадних та строкових депозитах. У перспективі чітке розмежування різних видів депозитів - до запитання, строкових, ощадних, - буде поступово зникати, що підтверджується досвідом комерційних банків розвинених країн, де все більше розширюється сфера застосування змішаних типів рахунків.

Ефективним методом додаткового залучення комерційними банками коштів на депозити може стати застосування комплексного обслуговування клієнтури. Система комплексного обслуговування клієнта передбачає купівлю не лише депозитного продукту, а й інших банківських і небанківських продуктів (послуг) на пільгових умовах. З метою впровадження системи комплексного обслуговування фізичних осіб установами банків можуть бути використані різноманітні форми роботи, а саме:

1. Надання споживчих кредитів власникам депозитних рахунків. Споживчі кредити можуть надаватися під гарантії корпоративних клієнтів їх співробітників або фізичній особі за умови наявності певної суми на її депозитному рахунку (з урахуванням чинників її кредитоспроможності).

2. Об'єднання банківських та страхових послуг. При цьому банк за власний рахунок:

- страхує власників пластикових карток - вкладників від нещасних випадків;

- страхує власників пластикових карток, які від'їжджають за кордон; - здійснює страхування життя вкладників, пенсійне або медичне страхування;

- здійснює страхування цінностей, що зберігаються в депозитних сейфах (наприклад, страхування цінних паперів від знищення).

3. Об'єднання банківських і туристичних (готельних, телефонних) послуг, Володар депозитного рахунку при виконанні встановлених вимог (сума вкладу, строк депозиту) має можливість із знижкою придбати картки міжнародних телефонних мереж, оплатити проживання в готелях, туристичні путівки та ін.

4. Перехресний продаж банківських послуг. Персонал різних підрозділів банку, що безпосередньо працює з клієнтами, пропонує їм не лише «власні» послуги, а й послуги інших підрозділів.

5. Обслуговування клієнтів до і після здійснення банківських операцій:

- обслуговування до здійснення операцій - ознайомлення клієнтів з політикою банку, з корисними властивостями існуючих і нових послуг; надання клієнтам гарантій їх якості;

- обслуговування після здійснення операцій - робота із скаргами та пропозиціями, перевірка якості обслуговування, надання додаткових послуг, прямий маркетинг.

Звичайно, оптимізація депозитної роботи банку - непросте завдання, оскільки при його вирішенні необхідно врахувати інтереси економіки країни в цілому, банку як суб'єкта економіки, клієнта і персоналу банку.

Ефективним методом додаткового залучення банком коштів на депозити може стати застосування комплексного обслуговування клієнтури. Крім традиційного кредитно-розрахункового та касового обслуговування, банк надаватиме своїм клієнтам низку додаткових послуг.

Постійне розширення діапазону послуг, зниження їх вартості, покращення якості кредитно-розрахункового та касового обслуговування, надання різноманітних консультацій сприятимуть збільшенню обсягів кредитних ресурсів банку, забезпечуючи йому належний рівень прибутковості при здійсненні активних операцій.

Велике значення для стимулювання депозитів має гарантування банком цілості переданих йому коштів. Цього можна досягти страхуванням депозитів.

В Україні за рахунок депозитів банків створено фонд гарантування вкладів фізичних осіб.

Якісно розроблена депозитна політика, що має максимально задовольняти різноманітні цільові потреби клієнтів шляхом розробки і впровадження модифікацій окремих депозитів, передбачає встановлення детально обміркованих параметрів депозитних продуктів. Це дасть змогу залучати більшу кількість клієнтів, завойовувати нові сегменти ринку й проводити успішну конкурентну боротьбу.

Для покращення ситуації зі сторони банків необхідно докласти великих зусиль, щоб повернути довіру своїх громадян. З метою залучення більшої кількості клієнтів для розміщення вільних коштів у формі банківських депозитів, необхідно запропонувати найбільш вигідні та оптимальні умови, ніж є на даний момент, тобто, розробити для клієнтів цілий комплекс варіантів вкладів на різних умовах, що допоможе кожному клієнту підібрати для себе найвигідніші депозити. При покращенні умов залучення вільних коштів громадян потенційним вкладникам необхідно скористатися цим шансом, адже після тривалої кризи ситуація в банківській сфері та економіці загалом стабілізується.

Обсяг депозитних ресурсів за останні роки збільшився, що свідчить про поступове відновлення довіри клієнтів - вкладників до банківської системи.

3.2. Впровадження страхування депозитних операцій банків

Проведення вкладних (депозитних) операцій банку регламентується Положенням про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами, затвердженим постановою Правління Національного банку України від 3 грудня 2003 р. № 516. Сума, строки та умови приймання вкладів (депозитів) визначаються між банком та вкладником на договірних засадах. Особливості залучення грошових коштів або банківських металів на вклади (депозити) регулюються внутрішніми положеннями банків. Банки встановлюють основні умови залучення банківського вкладу (депозиту) відповідного виду. Зазначені умови мають бути оприлюднені банком шляхом розміщення відповідної інформації в установі банку в загальнодоступному для клієнтів місці. Ця інформація може додатково розміщуватися банком у засобах масової інформації.

У багатьох країнах із розвинутою економікою створені та ефективно функціонують механізми, що захищають вкладників від інвестиційного ризику. До них належить і система депозитного страхування (СДС). Система депозитного страхування забезпечує захист вкладів у випадку банкрутства комерційного банку. Основний ефект системи страхування депозитів полягає в попередженні банківської паніки і відтоку депозитів. У випадку втрати комерційним банком платоспроможності створені системи зобов'язані відшкодувати втрати його вкладникам.

Отже, таке страхування покликано вирішити два основних завдання. По-перше, забезпечити гарантії повернення вкладів вкладникам. По-друге, сформувавати на цій основі реальний механізм попередження кризи банківської ліквідності і масового вилучення коштів із депозитних рахунків у

випадку несприятливої кон'юнктури і банківських банкрутств. Забезпечуючи приріст депозитів, страхування депозитних вкладів сприяє підвищенню інвестиційних можливостей банку, а також збільшує ефективність дії регулюючих рішень Центрального банку на функціонування грошово-кредитної системи.

Для створення ефективнішої системи страхування банківських депозитів в Україні найкориснішим, з огляду на економічний, соціальний і політичний розвиток, є досвід систем страхування країн Східної Європи (Болгарії, Польщі, Румунії, Угорщини та інших). Проблеми захисту вкладників у цих країнах мають багато спільного з українськими. Тому в умовах перехідного періоду у багатьох країнах Східної Європи триває формування змішаної системи захисту внесків.

Відносини на фінансовому ринку з приводу розміщення коштів фізичних осіб і суб'єктів господарювання серед фінансових посередників до запровадження системи захисту вкладів у державі супроводжувались ризиком їх (коштів) неповернення, що тісно був пов'язаний із ризиком банкрутства фінансових посередників та, як наслідок, ризиком зменшення довіри клієнтів до них (рисунок 3.4)

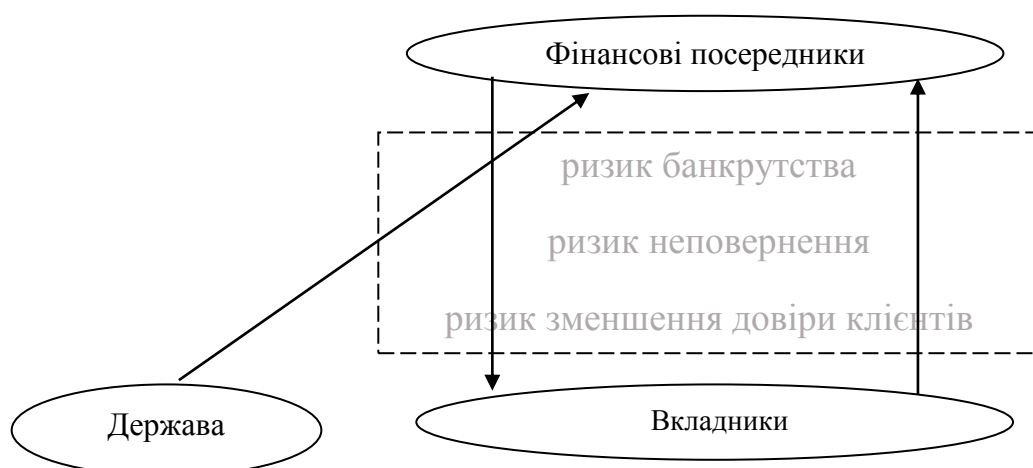

Рис. 3.4. Взаємовідносини на фінансовому ринку без використання системи захисту вкладів

З розвитком фінансового ринку, розширенням продуктового ряду, посиленням конкуренції, зростанням активів фінансових посередників і обсягів операцій, що проводяться ними, відбулося підвищення ризику банкрутства фінансових посередників, а, отже, і ризику неповернення коштів фізичним особам та суб'єктам господарювання.

На сучасному етапі розвитку економіки більшість країн визнали необхідність боротьби з цими ризиками і запровадили функціонування системи захисту вкладів. Модель побудови фінансового ринку із функціонуванням системи захисту вкладів представлена на рис. 3.5.

Рис. 3.5. Взаємовідносини на фінансовому ринку з функціонуванням системи захисту вкладів

Як видно із рисунку 3.5, суб'єктами системи захисту вкладів є:

- держава (законодавчий орган, уряд, центральний банк та інші регулятори фінансового ринку);
- керівний орган системи захисту вкладів;

– фінансові посередники (банківські установи, страхові компанії, кредитні спілки та інші);

– вкладники (фізичні та юридичні особи, приватні підприємці та ін.).

Системи депозитного страхування можуть функціонувати на базі державної, приватної та змішаної форм власності.

Можна виділити три різновиди побудови системи захисту інтересів вкладників різних країн (рис. 3.6).

Рис. 3.6. Взаємовідносини на фінансовому ринку з функціонуванням системи захисту вкладів

- Система страхування клієнтських внесків, що діє відповідно до норм страхової діяльності;

- Система гарантій з більшою гнучкістю заходів для оздоровлення банку. У першому випадку за банкрутства банку вкладник отримує зі спеціального фонду означену суму в межах страхового покриття. У другому - можливі втрати вкладникові не відшкодовуються, але розпочинається комплекс заходів для оздоровлення банку;

- Змішана систему, що включає в себе елементи двох вищезгаданих систем. Система страхування зазвичай будується так, що у разі банкрутства банки перекладають втрати на своїх вкладників, що не застрахувалися.

Для ефективної системи страхування банківських депозитів економічно розвинених країн передбачено такі послідовні кроки:

1. Створення політичного і законодавчого базису для обов'язкової та структурованої системи страхування банківських депозитів. Відкрита система дає владі змогу уникати помилкових стимулювальних дій. Як показав досвід, прихована система, заснована на державних розпорядженнях або минулих заходах для захисту державних банків, гарантування їхніх кредитів і захисту вкладників інших банків за потреби, неефективна. Схема страхування банківських депозитів має однаково поширюватися як на великі, так і на малі банки, а також враховувати специфіку методів оздоровлення банків різних форм власності;

2. Сплата витрат на оздоровлення державного банку може бути делегована приватним кредитним організаціям через підвищення страхової премії;

3. Умовою стабільності є формування адміністративних меж, що відповідають обраній системі страхування банківських депозитів, прийняття рішень про включення окремих банків у систему страхування, наприклад, за критерієм власного банківського капіталу;

4. Важливим є відповідність міжнародним стандартам чинних правил і розпоряджень, процедур звітності, оцінки позичок, аудиту, контролю;

5. Окреме місце посідає забезпечення доступу до інформації про діяльність банків, що дає змогу клієнтам захищати свої інтереси і примушує банки підкорятися ринковій дисципліні;

6. Обов'язковою умовою є незалежність державного відомства, відповідального за систему страхування банківських депозитів, у прийнятті рішень про банкрутство банків;

7. Важливою є визначеність законодавчої бази щодо захисту депозитів стосовно прав власності, закриття збанкрутілих банків і незалежність відомства контролю від центрального банку, включаючи політичний тиск;

8. Невіддільною складовою є забезпечення системи страхування банківських депозитів необхідним фінансуванням і кваліфікованим персоналом. Перші кошти для фінансування надходять від стартового податку на усі банки, податку, розподіленого між комерційними банками, центральним банком і казначейством, винятково державного фінансування, або від запозичення фінансових коштів.

Наразі системи страхування депозитів стали одним із головних елементів їх захисту. Під впливом глобалізаційних процесів, розвитку національних економік та банківських систем спостерігається трансформація й систем страхування депозитів. Розширюються об'єкти та суб'єкти страхування, компетенції страховиків.

Ефективність депозитного страхування в Україні впирається в слабкість вітчизняних банків. Для успішного подолання ризиків, мінімізації перехресного субсидювання слабких банків сильними потрібно удосконалити діючу схему регулювання і банківського нагляду.

Важливе значення для функціонування ефективної системи страхування депозитів набуває класифікація цього виду страхування, представлена у таблиці 3.1.

Альтернативою обов'язковій системі страхування депозитів є добровільна система, що має договірний характер. Це дає можливість уникнення суперечок між кредитними установами та державою. Крім того, кредитні установи контролюють діяльність один одного, виключаючи із системи ненадійні установи. Проте добровільна система страхування депозитів позбавляє частину вкладників можливості отримання страхового захисту своїх депозитів.

У світовій практиці склалося шість основних варіантів участі держави у системі страхування депозитів:

Таблиця 3.1

Класифікація систем страхування депозитів

Ознака класифікації	Вид СДС	Характеристика СДС
1. За формою участі	Обов'язкова	Всі банки (інші кредитні установи, що залучають депозити) є її учасниками
	Добровільна	Банки (інші кредитні установи, що залучають депозити) стають її учасниками за власним бажанням
	Змішана	Визначається коло обов'язкових і добровільних учасників
2. Залежно від форм власності	Державна	Засновниками є органи державного управління і регулювання
	Приватна	Засновниками є приватні структури;
	Змішана	Засновниками є держава і приватні структури.
3. За об'єктами захисту	Система, що здійснює страхування банківських депозитів	
	Система, що здійснює страхування депозитів, залучених небанківськими установами	
	Єдина система, що здійснює страхування депозитів, залучених як банками, так і небанківськими фінансовими установами	
4. Залежно від характеру правового регулювання	Імперативна	Правила та процедуру створення визначає спеціальний нормативно-правовий акт
	Диспозитивна	Порядок страхування базується у кожному випадку на договірних засадах
5. За принципом визначення ставки страхового платежу	Фіксована	При фіксованому принципі визначення платежів банки здійснюють платежі за шкалою, прив'язаною, як правило, до

	Диференційована	застрахованої бази. Ставки платежів змінюються залежно від поточної достатності фонду, або встановлюється шкала платежів, величина яких визначається для кожного банку індивідуально залежно від ризиковості їх діяльності
6. За ступенем державної участі у фінансовому забезпеченні страхових виплат	Із створенням додаткових державних гарантій	Центральний банк відкриває на користь системи страхування вкладів кредитну лінію, якою вона може скористатися при недостатності поточних коштів фонду для здійснення основної діяльності
	Без створення додаткових державних гарантій	Фінансові ресурси фонду страхування депозитів обмежені надходженнями від власної діяльності
7. За широтою охоплення об'єкту захисту	Повна	Здійснює страховий захист всіх депозитів банку
	Обмежена	Здійснює страховий захист депозитів дрібних вкладників (населення)
	Дискреційна	У звичайні періоди діє як обмежена, в період кризи банківської системи об'єкт страхування розширюється
8. За способом визначення розміру страхового відшкодування	Встановлюється максимальна сума депозиту, що підлягає відшкодуванню	Визначається у фіксованій сумі
	Встановлюється у процентному відношенні	до суми депозиту
		до власного капіталу

Продовження табл. 3.1

9. Залежно від компетенцій страховика	Виплатна каса (PAY BOX)	Функції страховика: відшкодування депозитів, отримання зборів та інформації з учасників
	Виплатна каса з розширеними повноваженнями	Функції страховика включають функції виплатної каси + управління проблемними банками/виведення з ринку; оцінка ризиків
	Фонд мінімізації ризиків	Функції страховика включають функції виплатної каси з розширеними повноваженнями + нагляд та регулювання діяльності учасників

- відмова держави від страхування та захисту депозитів;
- законодавча участь держави, що передбачає переваги вкладників перед іншими вимогами при ліквідації банку;
- неясність та невизначеність держави щодо покриття вимог вкладників;
- неявна гарантія держави, що передбачає відсутність спеціальних законів чи фондів, проте є попередній позитивний досвід або заяви відповідальних осіб щодо можливих компенсацій. При цьому розмір відшкодувань встановлюється на розсуд компетентних органів влади;
- обмежені гарантії держави, що розповсюджуються на окремі вклади, на частину вкладу. При цьому існує державний, приватний або змішаний фонд страхування депозитів;
- повні гарантії держави, що застосовуються в умовах кредитної кризи. Цю систему після нормалізації економічної ситуації може бути заміно системою з обмеженими гарантіями.

Таким чином, види страхування депозитів під час проходження виділених етапів розвитку трансформуються відповідно до потреб суспільства. З одного боку, з'являються нові моделі страхування, з іншого – вдосконалюються існуючі. Еволюція системи страхування депозитів в Україні характеризується виникненням добровільного страхування депозитів кредитних спілок та розширенням повноважень Фонду гарантування вкладів фізичних осіб.

3.3. Системи захисту депозитів банку в Україні та в зарубіжних країнах

В банківській системі склалися певні форми солідарності банків, для яких стійкість всієї системи є важливою умовою їх ефективної діяльності. В деяких випадках банки самі організують страхування. Втручання держави в такому випадку має спільні риси з втручанням в інші сфери, де повністю вільний ринок загрожує інтересам суспільства і повинен мати певні обмеження. Проте стійкість банківської системи вважається одним із найважливіших пріоритетів економічної політики держави. Як законодавчо, так і в рамках традицій держава несе відповідальність за стійкість банківської системи.

Системи страхування депозитів існують сьогодні більш ніж в 70 країнах світу. Обов'язкову участь банків у системі страхування депозитів передбачено законодавством Великої Британії, Канади, Нідерландів та Японії. Більшою мірою добровільне страхування діє у Франції та Італії. Розміри й механізм страхового відшкодування в країнах різні. Система страхування депозитів (СДС) виконує дві основні функції: фінансова підтримка банків та захист вкладників. Діючі системи депозитного страхування можна згрупувати за низкою ознак. Практично у всіх країнах захист вкладників на законодавчій основі обмежується малими вкладами. Це досягається встановленням максимальної суми гарантованого вкладу.

Страхуванню банківських вкладів не підлягають тільки ті філії банків інших країн, система страхування яких здійснюється за правилами страхування іншої держави й відрізняється від страхування у Великій Британії. Це є суттєвим недоліком СДС.

Важливим для розвитку системи страхування депозитів фізичних осіб України є й досвід Німеччини. У Німеччині існує подвійна система страхування депозитів – обов'язкова й добровільна. Відповідно до Закону «Про захист внесків і відшкодування збитків інвесторам», всі німецькі

приватні банки, а також філії іноземних банків зобов'язані робити членські внески до Фонду обов'язкового захисту внесків.

Звернемо увагу на страхування депозитів у Сполучених Штатах Америки. За свою історію розвитку FDIC декілька разів підвищувала розмір гарантованого відшкодування, оскільки сума депозитів теж росла. 1 липня 1934 р. вона становила 5000 доларів для кожного вкладника в одному банку. У 1970–1990 рр. відбулося зростання конкуренції на банківському ринку, що супроводжувалося нестабільністю у рівні інфляції, процентних ставках, цінах на сировинні товари та ін. Банки почали активно виходити за рамки традиційних банківських операцій, шукати нові для себе ринки.

Контроль за ризиками може дати змогу фонду впливати на фінансову стабільність банків. З огляду на це розроблено Положення "Про порядок здійснення контролю за ризиками банків-учасників Фонду гарантування вкладів фізичних осіб", яким передбачається, що контроль за банківськими ризиками з боку ФГВФО здійснюватиметься шляхом моніторингу.

Це призвело до суттєвого зростання рівня ризиків, прийнятих на себе банками. Як результат, все більше і більше банків почали банкрутувати (із активами понад мільярд доларів). Тому FDIC надала фінансову допомогу з боку держави та підняла гарантовану суму у 1974 р. до 100 тисяч доларів. Як наслідок, фінансові ресурси фонду у 1991 р. були мінус 7 млрд. дол. Це підвищення не було проаналізоване з точки зору зростання інфляції, але прийняте через вилучення коштів із банківських рахунків.

Характеристика системи депозитного страхування в деяких розвинених країнах узагальнено в таблиці 3.2.

Основними нормативно-правовими актами, які регулюють взаємодію страховиків і банків у контексті банківського страхування в Україні є Цивільний кодекс, Закони України «Про страхування» та «Про банки і банківську діяльність» та інші.

Таблиця 3.2

Порівняльна характеристика систем депозитного страхування в зарубіжних країнах

Країна	Рік створення	У чий власності перебуває	Хто приймає рішення	Внески банків	Внески правління	Максимальні виплати на одного вкладника
Англія	1982	державна корпорація	незалежна корпорація	пропорційно внескам, але не більше 0,3% від їхньої суми	немає	20 тис. фунтів стерлінгів, 90% внеску
США	1933	державна корпорація	незалежна корпорація	0,08% у рік від середньої суми внесків за рік	немає, при необхідності дає кредит до \$3 млрд.	\$100 тис.
Німеччина	1976	приватна	банківські союзи	0,03% у рік від суми внесків; Можливий додатковий внесок у такому ж обсязі	немає	до 30% капіталу банку

Страховий захист депозитів в Україні здійснюється за рахунок Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (далі Фонд) у порядку, передбаченому чинним законодавством. У Німеччині існують 6 фондів зі страхування вкладів, кожен з яких створений асоціаціями по різних групах фінансових установ, котрі вносять щорічні платежі до фонду. Доцільно зазначити, що існує подвійна схема захисту депозитів з боку Асоціації компенсації коштів німецьких банків (Entschädigungseinrichtung deutscher Banken – EdB), котра передбачена для вкладників та інвесторів, і Федеральної асоціації німецьких банків (Bundesverband der Deutschen Volksbanken und Raiffeisenbanken – BvR) – для приватних комерційних банків.

Страховання поширюється на вклади в євро, а також в іншій валюті, що діє на території країн Євросоюзу, але не більше встановленого Директивою 2014/49/ЄС – 100000 євро. Деякі приватні фонди надають необмежену гарантію, або ж не більше 30% значення власного капіталу банку.

У Великобританії фонд, як самостійна юридична установа, почав функціонувати з 1982 р. У ССД обов'язково включені не тільки комерційні банки, а й інші установи, що мають ліцензію на роботу з вкладами населення. Обов'язком для установ є щорічні членські внески, які прогнозує фонд на наступний рік. На 2015/16 він оголосив обов'язковий внесок – 319 млн.

фунтів стерлінгів, з яких страхування депозитів у фінансових установах займає лише 13 млн.

Метою компенсаційного фонду (Financial Services Compensation Scheme – FSCS) є гарантування коштів населення, готовність швидко й ефективно відреагувати на банкрутства фінансових установ; підвищувати знання та навички працівників фонду. Об’єктом страхування FSCS є:

- депозити у комерційних банках і фінансових установах. Розмір відшкодування становить 85 000 фунтів стерлінгів, з 1 січня 2016 року – 75000 фунтів, що відповідає нормам директиви ЄС 2014/49/EU (100000 євро);

- інвестиційні компанії та їх посередники. Надає допомогу тоді, коли інвестори понесли втрати внаслідок поганого управління інвестиціями чи схем шахрайства, або якщо така фірма не може повернути взяті на себе зобов’язання своїх клієнтів;

- страхування (загальне страхування життя, пенсій, нерухомого майна, автомобілів та ін.)

- необмежене, але не більше 90% вимог.

Доцільно подати узагальнення ознак правового функціонування системи гарантування вкладів таблиці 3.3.

Європейський банківський союз буде триматися на так званих “трьох китах”:

- I. Європейське відомство з банківського нагляду (Single Supervisory Mechanism) – уже діє;

- II. Єдиний механізм встановлення законодавства (Single Resolution Mechanism) – погоджений, але не до кінця імплементований;

- III. Єдина європейська схема гарантування вкладів (European Deposit Insurance Scheme - EDIS) – перебуває у стані розробки.

Важливим напрямком роботи є контроль (у межах його повноважень) за ризиками в діяльності банків-учасників. Головним завданням Фонду в сфері управлінні ризиками є виявлення на ранніх етапах проблем у діяльності

банків та подання рекомендацій НБУ щодо застосування заходів впливу до тих банків, діяльність яких є ризиковою як для вкладників, так і для фонду.

Таблиця 3.3

Порівняльна характеристика законодавства про ССД у країнах ЄС та України

Ознаки	Країни-члени ЄС	Україна
Законодавча база	Директива 2014/49/ЄС від 16.04.2014 р.	ЗУ "Про систему гарантування вкладів фізичних осіб", від 2012 року
Правовий статус фонду	Може бути як державна, так і приватна установа	Державна юридична особа
Джерела фінансування створеного фонду	Диференційовані авансові платежі, які залежать від рівня ризиковості (risk based funding) установи	Квартальні авансові платежі (ex-ante фінансування), від бази нарахування – 0,5% у національній валюті; 0,8% в іноземній валюті
Об'єкт захисту	Усі депозити фізичних та юридичних осіб (окрім деяких випадків)	Лише депозити фізичних осіб
Обмеження щодо відшкодування	Кошти власного капіталу, боргові цінні папери, векселі, вклади, пов'язані із шахрайськими схемами відмивання грошей тощо	Пов'язаним із банком особам; за вкладом, підтвердженим ощадним (депозитним) сертифікатом на пред'явника; вкладками у банківських металах тощо
Учасники	Обов'язкова участь усіх кредитно-фінансових установ	Обов'язкова участь банків
Встановлений ліміт розміру відшкодування	100 000 євро	*за курсом НБУ станом на 31.10.2015 – 8 000 євро (200 000 грн.)
Термін виплат	Упродовж 20 днів; з 01.01.2024 – 7 днів	Початок виплат не пізніше 20 або 30 роб. днів; упродовж дії тимч. адміністрації та ліквідації

Одним з альтернативних напрямків для заощадження населення є їх вкладення у банківський сектор. В Україні побудована банкоцентрична модель фінансового ринку, у якій чільне місце займає саме банківська система, за якої домогосподарства та суб'єкти господарювання не здійснюють інвестування економіки безпосередньо.

Вкладаючи кошти в банківську систему, вони доручають банкам управління своїми активами та передають частину ризиків на них. Залучивши таким чином кошти банківські установи не тільки здійснюють кредитні операції, але й виступають основними покупцями акцій та облігацій підприємств. Виходячи з цього, для інвесторів одним з найбільш простих способів вкласти свої вільні гроші у банківський вклад.

Суть в тому, що вільні грошові кошти домогосподарства передають банківській установі на спеціальний рахунок на раніше визначений термін,

під встановлений відсоток. У результаті здійснення такої операції домогосподарства отримують прибуток у вигляді відсотка, а банки отримують фінансові ресурси, які вони розміщують з метою отримання прибутку (надають позики фізичним та юридичним особам або здійснюють інвестиції). Подальше розміщення коштів у економіку також сприяє подальшому економічному розвитку країни.

На процес формування заощаджень впливають різноманітні фактори, які можна об'єднати у певні групи рис. 3.7.

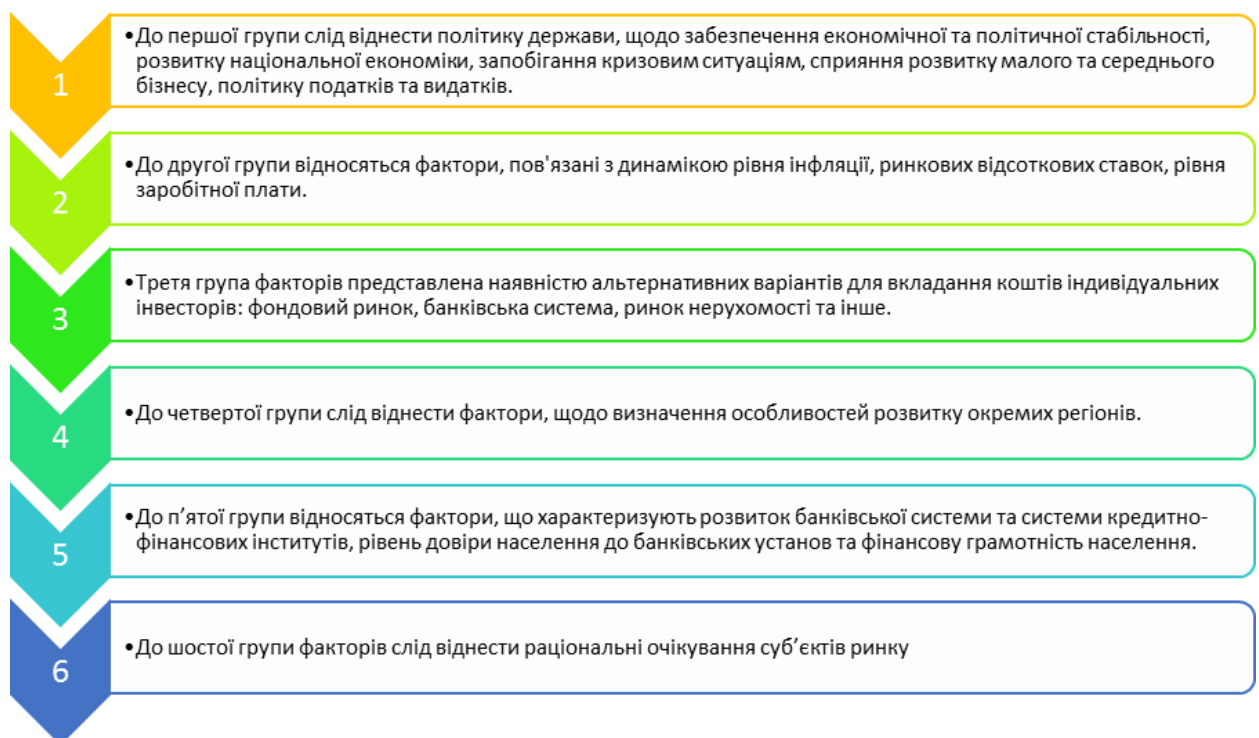

Рис. 3.7. Фактори які впливають на формування заощаджень банку

Фонд гарантування вкладів фізичних осіб може подовжувати строк користування кредитом від НБУ. При цьому, загальний строк користування кредитом з урахуванням усіх продовжень має становити не більше 5 років. При цьому, у разі продовження строку користування кредитом, процентна ставка за ним встановлюється на рівні діючої процентної ставки за кредитним договором, але не менше облікової ставки НБУ на дату прийняття рішення про продовження строку користування кредитом.

Також пом'якшено вимоги щодо строків погашення державних облігацій, які надаються Фондом гарантування вкладів фізичних осіб у

заставу за кредитом. Раніше НБУ приймав у якості застави ті ОВДП, строк погашення яких настає не раніше ніж через два дні після строку погашення кредиту. Тепер у якості застави приймаються у тому числі папери, строк погашення яких настає не раніше ніж день погашення кредиту або його відповідної частини.

Проведений аналіз зарубіжного досвіду функціонування систем страхування в депозитах свідчить про різноманітність останніх, наявність особливостей у кожній країні. При цьому слід зазначити, що мають місце уніфіковані принципи ефективних систем страхування депозитів, основні з яких наступні:

1. Цілями державної політики є захист вкладників та сприяння фінансової стабільності.

2. Мандат і повноваження. Забезпечення досягнення цілей державної політики, чітко визначені і офіційно закріплені в законодавстві.

3. Управління. Вищий орган управління і керівництва складається з осіб, які повинні бути підзвітним і ізольованим від зовнішніх впливів, та володіти необхідною професійною кваліфікацією і сумлінністю, щодо своїх обов'язків.

4. Відносини з іншими учасниками системи забезпечення фінансової стабільності. Забезпечення безперервного обміну інформацією стосовно функціонування ССД.

- 5 Транскордонні питання. В умовах істотної участі зарубіжних банків, повинен існувати механізм обміну інформацією між страховиками депозитів відповідних країн.

6. Роль страховика депозитів у плануванні на випадок надзвичайних ситуацій та управлінні кризами. Включає ефективне планування на випадок непередбачених обставин (недостатності фінансових ресурсів, тощо) і криз.

7. Членство. Обов'язкове для всіх банків, у тому числі державних, та існування дієвого розсудливого регулювання.

8. Рівень покриття. Повинен бути обмеженим за розміром, надійним і поширюватися на переважну більшість вкладників, періодично (мінімум 1 раз на 5 років) він повинен переглядатися.

9. Ресурси та напрями використання коштів.

На сьогодні розмір внеску до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб в Україні є уніфікованим для всіх банків, а саме: первинний внесок становить один відсоток від статутного фонду; кожні півроку вносяться кошти обсягом 0.25% від загальної суми вкладів фізичних осіб та відсотків за ними.

Ідентифікація корупційного ризику повинна охоплювати всі напрями діяльності Банку з метою визначення існування або можливості виникнення подій в банківських процесах, продуктах, системах.

Вдосконалення методики оцінки рівня корупції у банківській установі, потрібно починати з вдосконалення системи управління ризиками у банківській установі, а саме, запроваджувати роботу із корупційними ризиками у банківській установі, із самого початку - з моменту їх ідентифікації, до мінімізації самого виду ризику.

Модель забезпечення безпеки банківської установи (таблиця 3.4) являється уніфікованою, але при інспекційній перевірці банку, наглядові повинні враховувати наявність усіх вказаних етапів у банку.

Таблиця 3.4

Етапи створення моделі забезпечення безпеки банківської установи

№ п/п	Етап	Зміст етапу
1	Визначити цілі системи безпеки	Виділення пріоритетних видів безпеки
2	Виділити основні внутрішні та зовнішні загрози	Побудова карти внутрішніх і зовнішніх загроз
3	Розробити організаційно-правові основи побудови комплексної системи безпеки	Актуалізація законодавчого базису забезпечення безпеки освітнього закладу, розробка локальних актів, орієнтованих на вирішення основних завдань забезпечення безпеки
4	Забезпечити кадрами систему безпеки	Підбір кадрів, що володіють достатніми компетенціями в галузі забезпечення безпеки

Продовження табл. 3.4

№ п/п	Етап	Зміст етапу
5	Розробити технології, інструменти, методи та методики запобігання та протидії загрозам	Аналіз існуючих технологій, інструментів, методів і методик попередження, зниження рівня та протидії загрозам відбір і адаптація
6	Створити матеріально-технічне та фінансове забезпечення побудови та діяльності системи безпеки	Планування і виділення матеріально-технічних і фінансових ресурсів для забезпечення системи безпеки
7	Розробити механізми управління системою безпеки	Створення організаційної моделі управління системою безпеки як частини загальної організаційної структури ВНЗ
8	Організувати внутрішнє і зовнішнє взаємодія при здійсненні заходів щодо забезпечення безпеки та ін.	Розробка регламентів при проведенні заходів щодо забезпечення безпеки
9	Організувати моніторинг, аналіз і контроль за системою безпеки	Розробка регламентів з моніторингу, аналізу та контролю за системою забезпечення безпеки

Після підключення контролюючого органу, а саме Національного Банку України до оцінки рівня корупції у банківському секторі, потрібно вдосконалити методику оцінки рівня корупції у банківській установі.

Дана робота повинна проводитись на етапі розробки та затвердження нових банківських продуктів, процесів, систем. Підrozділами Банку повинен бути проведений відповідний аналіз з метою визначення подій реалізації корупційного ризику, характерних нововведенню, а також адекватних заходів, направлених на мінімізацію і контроль рівня корупційного ризику.

При цьому, етапи створення організаційно – функціональної системи управління корупційними ризиками як частини економічної безпеки є наступними:

1. Етап виявлення джерел (видів) ризику на процесах:

- декомпозиція кожного процесу банку на складові його операції;
- складання технологічної карти документообігу процесу;
- збір даних про несприятливі події та втрати;
- ідентифікація на кожній операції можливих проявів окремих джерел (видів) ризику.

2. Етап є створення організаційної системи виявлення, вимірювання і управління корупційними ризиками.

Даний підрозділ на регулярній основі формує звітність, що відображає загальну величину та структуру корупційних ризиків Банку для прийняття управлінських рішень з управління корупційних ризиків з урахуванням інших ризиків, наявних у Банку.

3. Етап створення методології та технології вимірювання корупційних ризиків складається із декількох етапів.

Перший це – моніторинг та контроль корупційного ризику.

Моніторинг і контроль рівня корупційного ризику здійснюється через:

- обговорення і оцінку звітів з корупційного ризику (звіти про втрати, результати самостійної оцінки корупційних ризиків та заходів контролю, результати сценарного аналізу);
- обговорення і оцінку звітів внутрішньої і зовнішніх служб аудиту,
- відслідковування прогресу у виконанні відповідальними підрозділами Банку рекомендацій служб аудиту, органів нагляду,
- розвиток і відслідковування досвіду, отриманого із внутрішніх (і зовнішніх по відношенню до Банку) подій,
- обговорення і оцінку методів розрахунку резервного капіталу
- прийняття відповідних управлінських рішень.

Національний Банк повинен більш жорстко контролювати розподіл повноважень всередині комерційного банку, наявність конфлікту інтересів серед посадових осіб банку, побудову критичних бізнес – процесів банку, з визначенням ділянок, на яких можливі прояви корупційного ризику. Необхідно на законодавчому рівні, із сторони НБУ закріпити та посилити контроль за роботою наступних підрозділів у роботі банку та контролювати розподіл функції та повноваження колегіальних органів і підрозділів Банку, які забезпечують побудову системи економічної безпеки банку та беруть участь у системі управління ризиком корупції.

Під системою захисту банківських вкладів слід розуміти сукупність елементів (вкладників, банків, керівних органів), що взаємодіють між собою та із зовнішнім середовищем з метою захисту інтересів вкладників, забезпечення стійкості банківської системи і економіки країни.

Висновок до розділу 3

З метою формування певних рекомендацій щодо збільшення ресурсної бази банків за рахунок депозитних ресурсів необхідно проаналізувати стан депозитних ресурсів на фінансовому ринку України.

Сукупний обсяг зобов'язань українських банків протягом 2017 року зріс на 3,6% до 1172,8 млрд. грн.

Протягом 2017 року сукупний обсяг клієнтського портфелю БСУ збільшився на 6,4% та станом на 01.01.2018 р. відповідав 858,4 млрд. грн. Незважаючи на визнання неплатоспроможними ряду банківських установ, їх вплив на загальний обсяг зобов'язань був незначним, оскільки депозитний портфель цих установ був дуже малим.

З початку 2017 року встановилася тенденція до зростання обсягу вкладів на вимогу. Станом на 01.01.2018 р. їх сума відповідає 438,3 млрд. грн., що дорівнює 47% сукупного портфелю коштів клієнтів (43% на початок 2017 року).

Слід зауважити, що частка коштів, залучених на строк 1-2 роки, поступово зростає, проте загальний їх вклад у сукупний показник є незначним. Частка довгострокових депозитів протягом досліджуваного періоду зросла та станом на 01.01.2018 р. складала 21,1% (20,2% на початок 2017 року) в загальному обсязі зобов'язань банків.

З метою оптимізації депозитного портфеля та для забезпечення більшого надходження коштів на строкові та ощадні депозити можна рекомендувати спрощення режиму функціонування відповідних рахунків,

тобто порядку зарахування коштів на вклади, видачі готівки та перерахування з депозитних рахунків.

Ефективним методом додаткового залучення комерційними банками коштів на депозити може стати застосування комплексного обслуговування клієнтури. Система комплексного обслуговування клієнта передбачає купівлю не лише депозитного продукту, а й інших банківських і небанківських продуктів (послуг) на пільгових умовах.

Ефективним методом додаткового залучення банком коштів на депозити може стати застосування комплексного обслуговування клієнтури. Крім традиційного кредитно-розрахункового та касового обслуговування, банк надаватиме своїм клієнтам низку додаткових послуг.

В Україні за рахунок депозитів банків створено фонд гарантування вкладів фізичних осіб.

Види страхування депозитів під час проходження виділених етапів розвитку трансформуються відповідно до потреб суспільства. З одного боку, з'являються нові моделі страхування, з іншого – вдосконалюються існуючі. Еволюція системи страхування депозитів в Україні характеризується виникненням добровільного страхування депозитів кредитних спілок та розширенням повноважень Фонду гарантування вкладів фізичних осіб.

Системи страхування депозитів існують сьогодні більш ніж в 70 країнах світу. Обов'язкову участь банків у системі страхування депозитів передбачено законодавством Великої Британії, Канади, Нідерландів та Японії. Більшою мірою добровільне страхування діє у Франції та Італії. Розміри й механізм страхового відшкодування в країнах різні.

Система страхування депозитів (СДС) виконує дві основні функції: фінансова підтримка банків та захист вкладників. Діючі системи депозитного страхування можна згрупувати за низкою ознак

Отже, термін “захист” дозволяє включити всі функції, які виконують сучасні керівні органи системи захисту банківських вкладів. Оскільки терміни “страхування” та “гарантування” не описують всю глибину відносин,

що відбуваються при функціонуванні системи захисту вкладів (вони є дійсно вузькими та формальними), тому економічні відносини, пов'язані із захистом прав та інтересів вкладників коштів, фінансових посередників, в тому числі банків, що їх приймають, органу, що проводить безпосереднє регулювання цих відносин, доцільно описувати терміном “захист”.

ВИСНОВКИ

Відповідно до Закону України "Про банки і банківську діяльність" від 7 грудня 2000 року №2121 "Внесок (депозит) - це кошти в готівковій чи безготівковій формі у валюті України чи в іноземній валюті, що розміщені клієнтами на їхніх іменних рахунках у банках на договірних засадах і на певний строк або без визначення такого терміну, і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України і умов договору".

Суб'єктами відносин щодо обслуговування депозитів виступають:

- комерційні банки як позичальники;
- підприємства (фірми, організації), банки та інші кредитні установи, фізичні особи – власники коштів як кредитори.

Об'єктом депозитних операцій є внески - це кошти, передані на умовах, визначених двосторонньою угодою.

Депозити до запитання - це кошти, що знаходяться на поточних, бюджетних рахунках, кореспондентських рахунках комерційних банків і використовуються власниками залежно від потреби в цих коштах.

Строкові депозити – це зобов'язання, які мають певний строк. Це кошти, що зберігаються на депозитних рахунках у банку протягом строку, визначеного у депозитній угоді. Внески на визначений строк розміщуються у великих сумах. Банки виплачують за строковими депозитами більш високий відсоток, ніж за депозитами до запитання.

Ощадні вклади – це вклади населення, розміщуванні у банках з метою зберігання і нагромадження. Для цього виду депозиту характерна наявність спеціальної ощадної книжки, яка видається банком вкладникові і в якій фіксуються операції з ощадним вкладом.

Банківський вексель має депозитну природу, і цим він схожий на сертифікат. Проте, на відміну від сертифіката, банківський вексель може бути використаний його власником як платіжний засіб за товари і послуги,

причому новий власник векселя може передавати його третій особі шляхом індосаменту.

Важливе значення мають міжбанківські депозити, які надаються в межах кореспондентських відносин між банками. Часто міжбанківські депозити відіграють роль інструмента налагодження більш тісних і довірливих кореспондентських відносин між банками. Іноді банки використовують у своїй діяльності так звані гарантійні депозити. Вони відкриваються на вимогу банку-кредитора у випадку, коли у нього існують сумніви щодо знецінення активів, або є ризик неплатоспроможності клієнта-позичальника.

Гарантією успішного управління депозитними операціями є взаємовигідні відносини між банком і клієнтом. Щоб збільшити депозитні залучення, банк повинен ретельно і постійно вивчати інтереси і запити вкладників - юридичних і фізичних осіб.

Управління депозитними операціями — це сукупність стратегічних і тактичних заходів, які проводить комерційний банк з метою залучення тимчасово вільних грошових коштів клієнтів, та утворення на цій основі кредитних ресурсів. Надійність і сталість джерел формування кредитних ресурсів забезпечується на основі багатоманітності видів та умов (аж до індивідуалізації) проведення депозитних операцій стосовно конкретних юридичних і фізичних осіб.

Залучені до депозитного портфелю банку тимчасово вільні грошові кошти можуть використовуватися у різних напрямках: інвестування власних програм з визначеним рівнем доходності, кредитування юридичних і фізичних осіб, розміщення коштів в інвестиційні фонди або розміщення коштів на депозитних рахунках в інших банках.

Ефективне управління депозитними операціями створює умови для оптимального ресурсного регулювання в комерційному банку. Вміле маневрування ресурсами - важливий показник професіоналізму банківського персоналу.

При відкритті і веденні поточних та строкових депозитних (вкладних) рахунків фізичних осіб в національній та іноземній валютах, при розробці та проведенні своєї депозитної політики банки України керуються Законом України “Про банки і банківську діяльність” від 7 грудня 2000р. № 2121-Ш та іншими законодавчими актами України.

Банки при відкритті та веденні рахунків своїх клієнтів-фізичних осіб керується “Інструкцією про порядок відкриття використання та закриття рахунків у національній та іноземній валюті”, затвердженою постановою Правління НБУ від 12.11.2003р. № 492.

Таким чином, на основі проведеного дослідження можна зробити висновок, що саме грошові кошти населення є одним з основних джерел кредитно-інвестиційних ресурсів для банку, тому банківським фахівцям потрібно зосередитися саме на цьому напрямку, розробивши заходи щодо стимулювання залучення вкладників саме до цього банку на великі суми та якомога більші строки.

Починаючи з 2015 року строкові депозити фізичних осіб збільшилися на 10,28 % у 2016 році, у 2017 році стали зменшуватися на 0,04%, що є негативною тенденцією.

За аналізований період з 2105-2017 рр. Зменшилася оборотність депозитних коштів, що є позитивною тенденцією, оскільки підвищує ліквідність банку. Так, у 2015 році цей показник склав 0,43, у 2016 – 0,43 і у 2017 зменшився до 0,37, через збільшення депозитів до запитання і зменшення надійних строкових депозитів.

Відповідно тривалість одного депозитного обороту в днях у 2015 склала 841 днів. У 2016 році тривалість депозитного обороту зменшилась до 840 днів, у 2017 році збільшилась до 984 днів. Причиною цього стало збільшення дебетового обороту у 2016 році на 8,76 %, у 2017 році зменшення на 5,10 %.

Це означає, що більшість фізичних осіб забирали свої кошти з депозитних рахунків. Коефіцієнт осідання коштів на поточних рахунках

протягом 2015-2017 рр. Незначно збільшувався, що є негативною тенденцією, оскільки це означає що приплив коштів на депозитні рахунки значно уповільнився.

Така тенденція є закономірною, особливо під час фінансової кризи, оскільки існує певна насиченість кредитного ринку та ринку клієнтів, і низький рівень платоспроможності населення.

Для забезпечення бажаної структури, обсягів та рівня витрат за депозитними зобов'язаннями АТ КБ «ПРИВАТБАНК» використовує різні методи залучення коштів, які загалом поділяються на дві групи — цінові та нецінові методи управління залученими коштами.

Перевагою АТ КБ «ПРИВАТБАНК» є відкриття вкладів у банківських металах з відкриттям поточного рахунку. Згідно даних вкладів виплата відсотків здійснюється наприкінці терміну разом з основною сумою вкладу. Нарахування відсотків проводиться щомісячно.

Усі вклади Приватбанку надають право поповнення та щомісячної виплати відсотків. Найвищі відсотки у гривнях строком на 1 – 12 місяців пропонує депозит Стандарт. Для бажаючих вкласти кошти на 7 днів депозит “Приват-вклад” є безальтернативним. Для одержувачів зарплати, пенсії та соціальних виплат Приватбанк пропонує спеціальний вклад Стандарт Безподатковий, що пропонує найвищу дохідність, проте має певні обмеження на джерела коштів.

Приватбанк посідає п'яте місце серед 11 найбільш надійних банків за дохідністю депозитів у гривнях. Його відсотки на 0.15 % річних перевищують середні та на 3.22 %.

Приватбанк займає четверте місце серед 11 найбільш надійних банків за дохідністю у доларах США. Його відсотки на 0.47 % річних перевищують середні та на 1.86 %.

Приватбанк займає п'яте місце серед 11 найбільш надійних банків за процентами у євро, пропонуючи на 0.34 % річних.

Починаючи з 2015 року строкові депозити фізичних осіб збільшилися на 10,28 % у 2016 році, у 2017 році стали зменшуватися на 0,04%, що є негативною тенденцією.

За аналізований період з 2105-2017 рр. Зменшилася оборотність депозитних коштів, що є позитивною тенденцією, оскільки підвищує ліквідність банку. Так, у 2015 році цей показник склав 0,43, у 2016 – 0,43 і у 2017 зменшився до 0,37, через збільшення депозитів до запитання і зменшення надійних строкових депозитів.

Відповідно тривалість одного депозитного обороту в днях у 2015 склала 841 днів. У 2016 році тривалість депозитного обороту зменшилась до 840 днів, у 2017 році збільшилася до 984 днів. Причиною цього стало збільшення дебетового обороту у 2016 році на 8,76 %, у 2017 році зменшення на 5,10 %.

Це означає, що більшість фізичних осіб забирали свої кошти з депозитних рахунків. Коефіцієнт осідання коштів на поточних рахунках протягом 2015-2017 рр. Незначно збільшувався, що є негативною тенденцією, оскільки це означає що приплив коштів на депозитні рахунки значно уповільнився.

Така тенденція є закономірною, особливо під час фінансової кризи, оскільки існує певна насиченість кредитного ринку та ринку клієнтів, і низький рівень платоспроможності населення.

Для забезпечення бажаної структури, обсягів та рівня витрат за депозитними зобов'язаннями АТ КБ «ПРИВАТБАНК» використовує різні методи залучення коштів, які загалом поділяються на дві групи — цінові та нецінові методи управління залученими коштами.

Перевагою АТ КБ «ПРИВАТБАНК» є відкриття вкладів у банківських металах з відкриттям поточного рахунку. Згідно даних вкладів виплата відсотків здійснюється наприкінці терміну разом з основною сумою вкладу. Нарахування відсотків проводиться щомісячно.

Усі вклади Приватбанку надають право поповнення та щомісячної виплати відсотків. Найвищі відсотки у гривнях строком на 1 – 12 місяців пропонує депозит Стандарт. Для бажаючих вкласти кошти на 7 днів депозит “Приват-вклад” є безальтернативним. Для одержувачів зарплати, пенсії та соціальних виплат Приватбанк пропонує спеціальний вклад Стандарт Безподатковий, що пропонує найвищу дохідність, проте має певні обмеження на джерела коштів.

Приватбанк посідає п'яте місце серед 11 найбільш надійних банків за дохідністю депозитів у гривнях. Його відсотки на 0.15 % річних перевищують середні та на 3.22 %.

Приватбанк займає четверте місце серед 11 найбільш надійних банків за дохідністю у доларах США. Його відсотки на 0.47 % річних перевищують середні та на 1.86 %.

Приватбанк займає п'яте місце серед 11 найбільш надійних банків за процентами у євро, пропонуючи на 0.34 % річних.

З метою формування певних рекомендацій щодо збільшення ресурсної бази банків за рахунок депозитних ресурсів необхідно проаналізувати стан депозитних ресурсів на фінансовому ринку України.

Сукупний обсяг зобов'язань українських банків протягом 2017 року зріс на 3,6% до 1172,8 млрд. грн.

Протягом 2017 року сукупний обсяг клієнтського портфелю БСУ збільшився на 6,4% та станом на 01.01.2018 р. відповідав 858,4 млрд. грн. Незважаючи на визнання неплатоспроможними ряду банківських установ, їх вплив на загальний обсяг зобов'язань був незначним, оскільки депозитний портфель цих установ був дуже малим.

З початку 2017 року встановилася тенденція до зростання обсягу вкладів на вимогу. Станом на 01.01.2018 р. їх сума відповідає 438,3 млрд. грн., що дорівнює 47% сукупного портфелю коштів клієнтів (43% на початок 2017 року).

Слід зауважити, що частка коштів, залучених на строк 1-2 роки, поступово зростає, проте загальний їх вклад у сукупний показник є незначним. Частка довгострокових депозитів протягом досліджуваного періоду зросла та станом на 01.01.2018 р. складала 21,1% (20,2% на початок 2017 року) в загальному обсязі зобов'язань банків.

З метою оптимізації депозитного портфеля та для забезпечення більшого надходження коштів на строкові та ощадні депозити можна рекомендувати спрощення режиму функціонування відповідних рахунків, тобто порядку зарахування коштів на вклади, видачі готівки та перерахування з депозитних рахунків.

Ефективним методом додаткового залучення комерційними банками коштів на депозити може стати застосування комплексного обслуговування клієнтури. Система комплексного обслуговування клієнта передбачає купівлю не лише депозитного продукту, а й інших банківських і небанківських продуктів (послуг) на пільгових умовах.

Ефективним методом додаткового залучення банком коштів на депозити може стати застосування комплексного обслуговування клієнтури. Крім традиційного кредитно-розрахункового та касового обслуговування, банк надаватиме своїм клієнтам низку додаткових послуг.

В Україні за рахунок депозитів банків створено фонд гарантування вкладів фізичних осіб.

Види страхування депозитів під час проходження виділених етапів розвитку трансформуються відповідно до потреб суспільства. З одного боку, з'являються нові моделі страхування, з іншого – вдосконалюються існуючі. Еволюція системи страхування депозитів в Україні характеризується виникненням добровільного страхування депозитів кредитних спілок та розширенням повноважень Фонду гарантування вкладів фізичних осіб.

Отже, термін “захист” дозволяє включити всі функції, які виконують сучасні керівні органи системи захисту банківських вкладів. Оскільки терміни “страхування” та “гарантування” не описують всю глибину відносин,

що відбуваються при функціонуванні системи захисту вкладів (вони є дійсно вузькими та формальними), тому економічні відносини, пов'язані із захистом прав та інтересів вкладників коштів, фінансових посередників, в тому числі банків, що їх приймають, органу, що проводить безпосереднє регулювання цих відносин, доцільно описувати терміном “захист”.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аналіз банківської діяльності: Підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін.; За ред. А. М. Герасимовича. — К.: КНЕУ, 2004. — 599 с. ISBN 966–574–567–0
2. Банківський менеджмент: Навч. посібник / За ред. О.А. Кириченка. – К.: Знання - Прес, 2006. – 438 с.
3. Банківські операції / В.І.Капран: Навчальний посібник. – Київ: ЦНЛ, 2006. – 208 с.
4. Банківські операції: Підручник / А.М. Мороз, М.І. Савлук, М.Ф. Пуховкіна. - 2-ге вид., випр. і доп. - К.: КНЕУ, 2005. - 476 с.
5. Банківська справа: Навчальний посібник.— Тернопіль: Карт-бланш, 2001.-314с.
6. Банковское дело: Учебник: Навчальне видання. - Изд. 4-е, стер.- М.: КНОРУС, 2006.- 768 с.
7. Богомазов М. П. Система внутрішнього контролю в комерційних банках України: організаційний аспект. / М. Богомазов // Вісник НБУ. -2010. -№4. – С. 56-63.
8. Васюренко О. В. Банківські операції: Навчальний посібник. / О. В. Васюренко. – К. : Знання, 2006. – 311 с.
9. Вовчак О.Д., Руцишин Н.М., Андрейків Т.Я. Кредит і банківська справа.К.: Знання, 2008. – 564 с.
10. Вовчак О.Д., Руцишин Н.М. Банківська справа: Навч. посібник. - Львів: "Новий Світ – 2000", 2008. – 560с.
11. Вовчак О.Д., Самура Ю.О. Завійська О.І.Маркетинг в банку: Навч. посібник. – Л.: ЛКА, 2009 – 380 с.
12. Війтева Л.М. Деякі практичні питання банківської діяльності. – Вісник Національного банку України. – 2009. - № 3. – С. 27 – 31.
13. Губенко С.М., Мозгова О.П. Посібник для внутрішніх аудиторів банківських установ України, Харків, "Штрих", 2000, - 359с.

14. Герасимович А. М. Аналіз банківської діяльності. / А. М. Герасимович. – К. : КНЕУ, 2004. – 599 с.
15. Деревська. О.А. Активно – пасивні операції та управління ліквідністю банківської установи. // Вісник Національного Банку України. – 2008. - №7. - С.41 – 45
16. Давиденко Н. М. Концептуальна модель оцінки фінансового стану банківських установ// Актуальні проблеми економіки. - 2006.- № 9.- С. 30-37.
17. Зайцева Н.В. Оперативный анализ риска потери ликвидности в коммерческом банке // Регіональна економіка.- 2002.- № 3.- С.40-49
18. Заруба О. Д. Фінансовий менеджмент у банках: Навчальний посібник. / О. Д. Заруба. – Київ: Знання, 1997. – С. 189.
19. Зеленский Ю.Б., Бирюкова Е.А. Механизмы повышения устойчивости банковской системы // Деньги и кредит.- 2006.- № 7.- С.11-21.
23. Давиденко Н. М. Концептуальна модель оцінки фінансового стану банківських установ// Актуальні проблеми економіки. - 2006.- № 9.- С. 30-37
24. Зайцева Н.В. Оперативный анализ риска потери ликвидности в коммерческом банке // Регіональна економіка.- 2002.- № 3.- С.40-49
25. Зеленский Ю.Б., Бирюкова Е.А. Механизмы повышения устойчивости банковской системы // Деньги и кредит.- 2006.- № 7.- С.11-21
26. Загородній А. Г, Вознюк Г. Л., Смовженко Т. С. Фінансовий словник.- 3-тє вид., випр. та доп.- К.: Т-во "Знання", 2007.- 587 с.
27. Іванов В.В., Малютіна О.Н. Методика аналізу забезпечення при здійсненні операцій кредитування // Фінанси і кредит. - 2000. -№5.- С.10-13.
28. Калимуллина Ф.Ф., Сагітдінов М.Ш. До питання про аналіз діяльності комерційного банку // Банківська справа. - 1997. -№10. -С.7-11.
29. Калина А.В. Банківська справа: Короткий словник-довідник / А.В. Калина, В.Н. Кочетков.-К.: МАУП, 1998 - 206 с ..
30. Калина А. В. Работа сучасного комерційного банку: Навчально-методичний посібник / А. В. Калина, А. А. Кощєєв; Міжрегіональна Академія управління персоналом. - К. : МАУП, 1997. - 221

31. Коваль В.М. Методи забезпечення оптимального співвідношення між ліквідністю і доходністю комерційного банку // Банківська справа.- 2003.- № 2.- С.104-110

32. Корнієнко Т.В. Ліквідність комерційного банку: фактори, що впливають, методи управління // Финансовые риски.- 2007.- № 3.- С.51-54

33. Кочетков В.М., Омельченко О.В. Основи аналізу діяльності комерційного банку: Навчальний посібник: Навчальне видання. - 2-е вид. - К.: Вид-во Європейського ун-ту, 2006.-396 с.

34. Крухмаль О. В. Оцінка фінансової стійкості на підставі визначення критеріїв динамічної стабільної діяльності банку// Актуальні проблеми економіки. - 2006.- № 9.- С.43-50.

35. Любунь О.С., Денисенко М.П. Бізнес – планування у банку: Навчальний посібник. – К.: Атака, 2006. – 288 с.

36. Любунь О. С, Грушко В. І. Фінансовий менеджмент у банку: Навчальний посібник.- К: Видавничий дім "Слово", 2004. – 301с.

37. Любунь О. С, Денисенко М. П., Кабанов В. Г. Малі банки на ринку фінансових і банківських продуктів та послуг // Вчені записки. - 2003.-№8.-С. 72-75.

38. Лаптев С. М. Фінансове планування у банку / С. М. Лаптев // Фінанси України. -2010. -№8. – С. 32-39.

39.Лютий І. О. Банківський маркетинг: підручн. [для студ. вищ. навч. закл.]/ І. О. Лютий, О. О. Солодка – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 776 с.

40. Мещеряков А. А., Лисяк Л. В. Фінансовий менеджмент у банках: навч. посібник. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 208 с.

41. Парасій-Вергуненко І. М. Аналіз банківської діяльності: Навч. -метод. посібник для самост. вивч. дисц. – К. : КНЕУ, 2003. – 347 с.

42. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент у банку: Підручник: -- 2-ге вид., доп. І перероб. / Л. О. Примостка. – К. : КНЕУ, 2004. – 468 с.

43. Свічинський М. М. Фінансовий менеджмент як чинник організації банківського контролю / М. М. Свічинський // Вісник Університету банківської справи Національного Банку України. – 2009. -- №3. – С. 44-48.
44. Таран Т. А. Використання ринкових методів оцінки в управлінні КБ // Фінанси України, 2011. – №1. – С. 93-99.
45. Сайт Національного банку України: www.bank.gov.ua.
46. Святненко А. Золоті інвестиції. Дорогоцінні метали в минулому році стали третім за дохідністю фінансовим інструментом українців // «Дзеркало тижня», № 7 (636) 24 лютого - 2 березня 2007
47. Сорос Дж. Алхімія фінансів. - М .: «ИНФРА-М», 1998. - 416 с.
48. Світовий ринок дорогоцінних металів / М.Фатєєв // Вісник НБУ. – 2005. - №4.
49. Спяк Г.І., Фаріон Т.Г. Облік і аудит в банках: Навчальний посібник. – К.: Атака, 2004.
50. Строгов В.В. Надання фінансової інформації в глобальній мережі Internet // Інформаційне агентство «Фінмаркет», 2006
51. Стівен Б. Акеліс Технічний аналіз від «А» до «Я» (Повний набір інструментів торгівлі від абсолютного індексу ширини японських свічок). - М .: «Діаграма», 1999. - 458 с.
52. Стів Нісон "Японські Свічки: графічний аналіз ФІНАНСОВИХ Рінко". Москва, "Діаграма", 1998.
53. Суєтін А.А. Міжнародний ринок золота // Аудитор №1, 2004 - стор.39-44.
- 54.Череп А.В., Андросова О.Ф. Банківські операції: Навч. посібник. – К.: Кондор, 2008.
55. Черкасова С.В. Ринок фінансових послуг. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. – Львів: „Магнолія 2006”, 2007р.
56. Шумловській С. Століття платини. Еволюція ціноутворення металів платинової групи // «Дорогоцінні метали і камені» №1, 2007 - Інтернет-сайт «Метали Євразії».

57. Ю. Блащук. Деякі міркування щодо ринку дорогоцінних металів в Україні // Вісник НБУ. – 2000. - №7.

58. Bussiure M. External vulnerability in emerging market economies: how high liquidity can offset weak fundamentals and the effects of contagion / M.Bussiure, C.Mulder. IMF Working Paper, 1999. – № 88.

59. Sachs J. Financial crises in emerging market: the lessons from 1995 / J. Sachs, A. Tornell, A. Velasco // NBER Working paper. – 1996. – № 5576.

60. www.xcitybank

ДОДАТКИ

18 Кошти клієнтів

<i>У мільйонах українських гривень</i>	31 грудня 2017 р.	31 грудня 2016 р.
Фізичні особи		
- Строкові депозити	119 476	119 519
- Поточні рахунки/рахунки до запитання	52 118	31 684
Юридичні особи		
- Строкові депозити	12 798	14 677
- Поточні/розрахункові рахунки	28 358	15 253
Всього коштів клієнтів	212 750	181 133

16 Кошти клієнтів

<i>У мільйонах українських гривень</i>	31 грудня 2016 р.	31 грудня 2015 р.
Фізичні особи		
- Строкові депозити	119 519	108 381
- Поточні рахунки/рахунки до запитання	31 684	30 658
Юридичні особи		
- Строкові депозити	14 677	16 608
- Поточні/розрахункові рахунки	15 253	22 327
Всього коштів клієнтів	181 133	177 974

Розподіл коштів клієнтів за галузями економіки наведено нижче:

У мільйонах українських гривень	31 грудня 2017 р.		31 грудня 2016 р.	
	Сума	%	Сума	%
Фізичні особи	171 594	81	151 203	84
Торгівля	9 952	5	9 133	5
Сфера послуг	7 517	3	6 620	4
Виробництво	2 571	1	2 203	1
Сільське господарство	1 365	1	1 612	1
Транспорт та зв'язок	1 208	1	2 471	1
Машинобудування	319	-	308	-
Інше	18 224	8	7 583	4
Всього коштів клієнтів	212 750	100	181 133	100

16 Кошти клієнтів (продовження)

Розподіл коштів клієнтів за галузями економіки наведено нижче:

У мільйонах українських гривень	31 грудня 2016 р.		31 грудня 2015 р.	
	Сума	%	Сума	%
Фізичні особи	151 203	84	139 039	78
Торгівля	9 133	5	13 933	8
Сфера послуг	6 620	4	6 856	4
Транспорт та зв'язок	2 471	1	2 136	1
Виробництво	2 203	1	6 820	4
Сільське господарство	1 612	1	1 719	1
Машинобудування	308	-	651	-
Інше	7 583	4	6 820	4
Всього коштів клієнтів	181 133	100	177 974	100

Додаток В

<i>У мільйонах українських гривень</i>	До запитання та до 1 місяця	1-3 місяці	3-12 місяців	Понад 1 рік	Строк погашення не визначений	Всього
Активи						
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	25 296	-	-	-	-	25 296
Заборгованість банків	2 903	870	743	-	-	4 516
Кредити та аванси клієнтам	15 365	8 316	10 000	4 654	-	38 335
Вбудовані похідні фінансові активи	-	-	-	34 336	-	34 336
Інвестиційні цінні папери для подальшого продажу	109	423	574	89 245	3	90 354
Інвестиційні цінні папери, що утримуються до погашення	304	3 399	1 046	31 573	-	36 322
Інші фінансові активи	488	-	-	2	-	490
Всього фінансових активів	44 465	13 008	12 363	159 810	3	229 649

Зобов'язання						
Заборгованість перед НБУ	12 394	-	-	-	-	12 394
Заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями	185	-	15	34	-	234
Кошти клієнтів	72 064	55 172	82 419	3 095	-	212 750

Станом на 31.12.16

<i>У мільйонах українських гривень</i>	До запитання та до 1 місяця	1-3 місяці	3-12 місяців	Понад 1 рік	Строк погашення не визначений	Всього
Активи						
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	30 159	-	-	-	-	30 159
Заборгованість банків	564	1 080	766	-	-	2 410
Кредити та аванси клієнтам	10 820	6 483	17 796	8 484	-	43 583
Вбудовані похідні фінансові активи	-	-	-	27 044	-	27 044
Інвестиційні цінні папери для подальшого продажу	1	12	38	64 358	-	64 409
Інші фінансові активи	221	-	3	5	-	229
Всього фінансових активів	41 765	7 575	18 603	99 891	0	167 834

Зобов'язання						
Заборгованість перед НБУ	14 266	1 210	2 571	-	-	18 047
Заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями	136	55	2 235	241	-	2 667
Кошти клієнтів	52 280	41 572	84 754	2 527	-	181 133

Станом на 31.12.15

Всього фінансових активів	48 939	22 122	116 876	65 054	2 168	255 159
Зобов'язання						
Заборгованість перед НБУ	18 101	1 679	6 534	765	-	27 079
Заборгованість перед банками та фінансовими організаціями	1 308	117	1 174	2 029	-	4 628
Кошти клієнтів	53 788	41 589	72 719	9 878	-	177 974
Власні боргові цінні папери та інші позикові кошти	-	286	938	8 047	-	9 271
Інші фінансові зобов'язання	664	18	3	-	-	685
Субординований борг	26	117	-	8 904	-	9 047
Всього фінансових зобов'язань	73 887	43 806	81 368	29 623	-	228 684

Додаток Г

% річних	31 грудня 2017 р.				31 грудня 2016 р.			
	Долари США	Гривні	Євро	Інші валюти	Долари США	Гривні	Євро	Інші валюти
Активи								
Заборгованість банків	-	16	-	-	-	-	-	-
Кредити та аванси юридичним особам	6	11	3	5	4	11	3	5
Кредити та аванси фізичним особам	15	43	16	43	15	41	15	-
Інвестиційні цінні папери, наявні для продажу	5	10	2	-	-	10	-	-
Інвестиційні цінні папери, що утримуються до погашення	-	10	-	-	-	-	-	-
Зобов'язання								
Заборгованість перед НБУ	-	16	-	-	-	21	-	-
Кореспондентські рахунки та депозити «овернайт» банків	1	5	-	-	10	5	6	-
Довгострокові кредити в рамках кредитних ліній, отриманих від фінансових установ	-	-	-	-	10	-	-	-
Строкові розміщення коштів банків	9	-	2	-	3	-	2	-
- поточні рахунки клієнтів	-	3	-	-	-	5	-	-
- строкові депозити юридичних осіб	1	12	4	-	11	18	5	-
- строкові депозити фізичних осіб	4	15	3	4	8	18	7	4

% річних	31 грудня 2016 р.				31 грудня 2015 р.			
	Долари США	Гривні	Євро	Інші валюти	Долари США	Гривні	Євро	Інші валюти
Активи								
Кореспондентські рахунки та депозити «овернайт» в банках	-	-	-	-	-	-	-	-
Кореспондентські рахунки в центральних банках	-	-	-	-	-	-	-	-
Заборгованість банків	-	-	-	-	-	-	-	-
Кредити та аванси юридичним особам	4	11	11	5	9	16	11	5
Кредити та аванси фізичним особам	15	42	15	-	15	43	18	-
Інвестиційні цінні папери, наявні для продажу	-	10	-	-	-	-	-	-
Боргові інвестиційні цінні папери, що утримуються до погашення	-	-	-	-	-	-	-	-
Зобов'язання								
Заборгованість перед НБУ	-	21	-	-	-	23	-	-
Кореспондентські рахунки та депозити «овернайт» банків	10	5	6	-	14	-	9	-
Довгострокові кредити в рамках кредитних ліній, отриманих від фінансових установ	10	-	-	-	-	-	-	-
Строкові розміщення коштів банків	3	-	2	-	11	25	5	-
Кошти клієнтів	-	-	-	-	-	-	-	-
- поточні рахунки клієнтів	-	5	-	-	2	7	1	-
- строкові депозити юридичних осіб	11	18	5	-	10	19	8	-
- строкові депозити фізичних осіб	8	18	7	4	12	24	12	7
Власні боргові цінні папери та інші позикові кошти	-	15	-	-	11	15	-	-
Субординований борг	-	9	-	-	10	9	-	-

Додаток Д

<i>У мільйонах українських гривень</i>	2017 рік	2016 рік
Процентні доходи		
Кредити та аванси фізичним особам	11 699	8 866
Інвестиційні цінні папери для подальшого продажу	6 223	51
Кредити та аванси юридичним особам	2 839	20 944
Інвестиційні цінні папери, що утримуються до погашення	1 661	-
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом	1 376	929
Кредити підприємствам малого та середнього бізнесу (МСП)	471	430
Заборгованість банків	215	10
Інше	1	128
Всього процентних доходів	24 485	31 358
Процентні витрати		
Строкові депозити фізичних осіб	12 051	16 037
Заборгованість перед НБУ	2 751	5 253
Поточні/розрахункові рахунки	1 793	2 964
Строкові депозити юридичних осіб	1 617	2 434
Заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями	136	615
Субординований борг	19	1 138
Власні боргові цінні папери та інші позикові кошти	-	923
Інше	7	-
Всього процентних витрат	18 374	29 364

19 Процентні доходи та витрати

<i>У мільйонах українських гривень</i>	2016 рік	2015 рік
Процентні доходи		
Кредити та аванси юридичним особам	21 176	18 780
Кредити та аванси фізичним особам	10 460	11 289
Фінансовий лізинг дебіторської заборгованості	929	189
Інвестиційні цінні папери, наявні для продажу	51	-
Заборгованість банків	10	164
Інше	629	218
Всього процентних доходів	33 255	30 640
Процентні витрати		
Строкові депозити фізичних осіб	16 037	15 678
Заборгованість перед НБУ	5 253	5 785
Строкові депозити юридичних осіб	2 964	2 336
Поточні/розрахункові рахунки	2 434	1 897
Субординований борг	1 138	702
Власні боргові цінні папери та інші позикові кошти	923	984
Заборгованість перед банками та фінансовими організаціями	615	479
Всього процентних витрат	29 364	27 861
Чистий процентний дохід	3 891	2 779

<i>У мільйонах українських гривень</i>	31 грудня 2017 р.	31 грудня 2016 р.
Кредити, що управляються як окремий портфель	185 575	191 139
Кредити юридичним особам	3 479	2 639
Кредити фізичним особам – кредитні картки	30 354	19 749
Кредити фізичним особам – іпотечні кредити	9 130	9 045
Кредити фізичним особам – споживчі кредити	3 144	1 069
Кредити фізичним особам – кредити на придбання автомобіля	264	264
Кредити фізичним особам – інші кредити	769	1 054
Кредити підприємствам малого та середнього бізнесу (МСП)	3 952	2 494
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – юридичні особи	317	307
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – фізичні особи	197	164
Всього кредитів та авансів клієнтам, загальна сума	237 181	227 924
Мінус: резерв на знецінення кредитів	(198 846)	(184 341)
Всього кредитів та авансів клієнтам	38 335	43 583

9 Кредити та аванси клієнтам

<i>У мільйонах українських гривень</i>	31 грудня 2016 р.	31 грудня 2015 р.
Кредити юридичним особам	178 428	183 864
Кредити фізичним особам – кредитні картки	19 878	20 362
Кредити фізичним особам – іпотечні кредити	9 048	8 099
Кредити фізичним особам – кредити на придбання автомобіля	264	261
Кредити фізичним особам – споживчі кредити	1 069	610
Кредити фізичним особам – інші кредити	1 283	1 648
Кредити підприємствам малого та середнього бізнесу (МСП)	2 494	2 252
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – юридичні особи	15 296	329
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом – фізичні особи	164	264
Всього кредитів та авансів клієнтам, загальна сума	227 924	217 689
Мінус: резерв на знецінення кредитів	(184 341)	(28 375)
Всього кредитів та авансів клієнтам	43 583	189 314